

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bc. Veronika Marešová

Osvobozený Našinec v letech 1945 až 1948

Diplomová práce

Praha 2015

Autor práce: **Veronika Marešová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

MAREŠOVÁ, Veronika. *Osvobozený našinec v letech 1945-1948*. Praha, 2015. 94 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Diplomová práce s názvem *Osvobozený Našinec v letech 1945 – 1948* si klade za cíl zpracovat analýzu sledovaného listu ve zvoleném období. *Osvobozený Našinec* byl regionálním katolickým deníkem vycházejícím v Olomouci s více než 80 letou tradicí. Přestože dlouhé roky odolával mnohým neblahým vlivům, únorový komunistický převrat v roce 1948 znamenal definitivní konec jeho vycházení. Deník doposud sloužil především pro účely doplnění informací o životě v Olomouci, nicméně sám nebyl předmětem hlubšího zkoumání. Práce se zprvu zabývá vývojem deníku od počátku své existence do roku 1941, kdy byl ve válečném období zastaven. *Osvobozeného Našince* po druhé světové válce vydávala Československá strana lidová, proto je jedna kapitola věnována i straně a jejímu vývoji. Následující část práce popisuje situaci v Československu po konci války a změny, které válka přinesla ve všech oblastech života, zaměření bude věnováno tisku, Olomoucku a Československé straně lidové. Další kapitola se věnuje samotnému *Osvobozenému Našinci*. Vedle obecných charakteristik deníku se část kapitoly zaměřuje na vliv ČSL na deník, na členy redakce, na vydavatelství a na závěrečné dny listu. Poslední kapitola je věnována obsahovému zaměření deníku a jeho grafické podobě.

Abstract

This diploma thesis, *Osvobozený Našinec* from 1945 to 1948, aims to analyze the aforementioned daily newspaper in the selected period. *Osvobozený Našinec* was a regional catholic daily newspaper published in Olomouc with a tradition of over 80

years. Despite the fact that this newspaper had in its lifetime many unpleasant influences, the communist takeover in February 1948 meant the definitive end of this newspaper. *Osvobozený Našinec* served mostly as a source of local information about life in Olomouc and until now hasn't been a subject of any deeper analysis. Firstly, the work deals with the development of newspaper from its establishment up until 1941 when publishing was stopped during the war. *Osvobozený Našinec* was published under the Czechoslovakian Popular Party after the Second World War and that is why part of the second chapter is devoted to this party and its development. The following chapter describes the situation in Czechoslovakia after the Second World War and the changes it brought in all aspects of life with regard to the press, the Olomouc region and the Czechoslovakian Popular Party. The fourth chapter deals with *Osvobozený Našinec* itself. Alongside general characteristics of the newspaper there is a focus on the influence of Czechoslovakian Popular Party on the newspaper, on its editorial staff, on the publisher and on the final days of the newspaper. The last part is devoted to the content of *Osvobozený Našinec* and its graphic form.

Klíčová slova

Našinec, Osvobozený Našinec, Olomoucko, regionální deník, katolický deník, léta 1945-1948, komunistický převrat

Keywords

Našinec, Osvobozený Našinec, Olomouc region, Regional daily newspaper, catholic newspaper, years 1945 – 1948, communist takeover

Rozsah práce: 161 386 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. května 2015

Veronika Marešová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní docentce Köpplové za trpělivé vedení mé práce, pohotové rady a věcné připomínky. Poděkování patří i mé rodině za jejich podporu.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Marešová Veronika	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2012	
E-mail diplomantky/diplomanta: VMaresova@seznam.cz	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Osvobozený našinec v letech 1945-1948	
Předpokládaný název práce v angličtině: Osvobozený našinec from 1945 to 1948	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2014	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): V poválečné Olomouci vycházela celá řada periodik, mezi něž se řadil i nejrozšířenější z nich, Osvobozený našinec. Stejně jako u mnoha dalších titulů, i u Našince došlo ke změně názvu, avšak stále plnil deník své stranické funkce. Poslední šéfredaktor Našince, Josef Řezníček, byl popraven za okupace nacisty a deník byl v tu dobu majetkem a.s. Ligry. Po porážce nacistů a obnovení ČSR přešel teoreticky do rukou Československé strany lidové, protože politické deníky musely být vydávány samotnými stranami. Oblíbenost Osvobozeného našince začala růst a jeho význam v regionu byl značný. Náklad dosahoval 80 000 výtisků. Vycházení Osvobozeného našince bylo zakázáno hned první den únorového puče v roce 1948, avšak tisknul se ještě dva dny poté, kdy jeho existence zcela skončila. Je s podivem, že deník, jehož tradice sahá až do roku 1869, nebyl předmětem žádné bakalářské, diplomové či jiné práce. Předchozí badatelé používali deník především jako podklad k doplnění či dohledání informací týkajících se jiných témat (např. bakalářská práce zabývající se magií, sestavování biografie).	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Hlavním cílem této diplomové práce je zpracovat analýzu deníku Osvobozený našinec v období od roku 1945 do února 1948. Vedle zpracování obsahového zaměření titulu si práce klade za dílčí cíl sestavit strukturu tehdejší redakce a významné přispěvatele posléze představit. Stejně tak bude důležité dát celé fungování Osvobozeného našince do historického kontextu a zmínit zásadní státní a stranické vlivy na jeho fungování. Lze se domnívat, že dle vlastnické struktury bude deník plnit jednak funkce politické, dle náboženského charakteru i funkce propagandistické.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): 1. Úvod (stručná charakteristika tématu, důvody pro jeho výběr, cíle práce) 2. Historické souvislosti 2.1. Vývoj původního deníku s názvem Našinec do roku 1942 2.2. Olomouc za druhé světové války 2.3. Československá strana lidová – zrod a vývoj strany, programové charakteristiky 3. Situace v ČSR po skončení Druhé světové války se zaměřením na Olomoucko 4. Osvobozený našinec a jeho „návrat na scénu“ 4.1. Postavení ČSL a jeho vliv na titul 4.2. Redakce (členové redakce, jejich původ a tvorba) 4.3. Vydavatelství	

4.4. Zánik titulu

5. Obsah a forma Osvobozeného našince

5.1. Obsahová stránka periodika

5.2. Grafická úprava

6. Závěr (shrnutí, vlastní vhléd)

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Primárním zkoumaným materiálem bude samotné periodikum vycházející od roku 1945 do února roku 1948, kdy bylo vydávání titulu zastaveno. Dalšími neméně důležitými materiály budou podklady z olomouckého archivu, především z výborů ustanovených po roce 1945, ale i osobních fondů či jiných zdrojů týkajících se analyzovaného periodika. Situaci na Olomoucku zmapují prostřednictvím dostupné literatury a rozhovory s pamětníky.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Využijí metodu historické analýzy, budou rozebírat titul Osvobozený našinec v daném období v kontextu historických souvislostí doby.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BEDNAŘÍK, Petr. Český tisk v letech 1945-1948. In **KONČELÍK, Jakub, et al. (ed.).** *Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia.* 1. vyd. Praha: Matfyzpress, 2004, s. 132-144

Autor se v tomto článku věnuje organizaci tisku po roce 1945, dále samotným novinářům (očista, novinářské svazy) a otázce cenzury.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s

Kniha chronologicky popisuje vývoj médií na pozadí historických událostí. Zabývá se nejen samotnými médii, ale i společností, na kterou vždy měla a mají média zásadní vliv. Pro práci budou stěžejní kapitoly ty o rozvoji tisku politických stran a kapitola týkající se procesu společenské obnovy a politické polarizace.

DANĚK, Břetislav. *Československá strana lidová – její krize a obroda.* 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1990. 140 s.

Kniha sleduje vývoj Československé strany lidové od roku 1945 až do roku 1990. Za stěžejní pro práci považují kapitolu zabývající se obdobím od osvobození po únor 1948.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s.

Publikace mapuje oblasti dějin cenzury, legislativy, tisku, televize, rozhlasu a dalších médií. Autoři se nevěnují jen médiím samotným, ale čtenář se dozví mnoho i z hlediska historického a kniha nabízí také obraz české společnosti 20. století netradiční perspektivou jejích médií.

KONEČNÝ, Karel. *Československá strana lidová a Československá strana (národně) socialistická na Olomoucku 1945-1989: příspěvek k dějinám Národní fronty v poválečném Československu.* Vyd. 1. Brno: Prius pro ústav soudobé dějiny AV ČR v Praze, 2006. 75 s.

Regionální zaměření publikace přibližuje čtenáři vývoj dvou politických stran (ČSL a SSL) na Olomoucku a stručně se věnuje také některým významnějším funkcionářům okresních organizací ČSL a ČSS.

MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004.* Brno: Doplněk, 2005, 1826 s.

Kniha mapuje dějiny významnějších politických subjektů na našem území od vzniku prvních politických stran počátkem 60. let 19. století po současnost. Autor spojuje hlediska historická,

politická i sociologická.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Žádná práce nebyla v posledních pěti letech na dané téma zpracována.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD	3
1 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI	7
1.1 VÝVOJ PŮVODNÍHO DENÍKU S NÁZVEM NAŠINEC DO ROKU 1941	7
1.1.1 Počátky žurnalistiky na území Olomouce na konci 19. století.....	7
1.1.2 Začátky Našince jakožto Olomouckých novin.....	9
1.1.3 Našinec v letech 1869 až 1881.....	14
1.1.4 Našinec v letech 1882 až 1941.....	19
1.2 OLOMOUC ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	26
1.3 ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ – ZROD A VÝVOJ STRANY, PROGRAMOVÉ CHARAKTERISTIKY, PERIODIKA ČSL.....	28
1.3.1 Československá strana lidová (ČSL)	28
1.3.2 Stručný vývoj strany do roku 1945.....	30
1.3.3 Programové charakteristiky.....	33
1.3.4 Tisk Československé strany lidové (ČSL)	33
2 SITUACE V ČSR PO SKONČENÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY SE ZAMĚŘENÍM NA OLOMOUCO	35
2.1 ČESKOSLOVENSKO PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE DO ROKU 1948.....	35
2.1.1 Olomouc po konci druhé světové války.....	39
2.1.2 ČSL a obnovení činnosti po válce.....	41
2.2 POSTAVENÍ TISKU V ČSR PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	41
2.2.1 Tisk na Olomoucku	45
2.2.2 Tisk ČSL.....	46
3 OSVOBOZENÝ NAŠINEC A JEHO „NÁVRAT NA SCÉNU“	48
POSTAVENÍ ČSL A JEJÍ VLIV NA TITUL	50
3.1 REDAKCE (ČLENOVÉ REDAKCE, JEJICH PŮVOD A TVORBA).....	52
3.1.1 Augustin Uher.....	53
3.1.2 František Světlík.....	55
3.1.3 Hynek Růžička.....	56
3.1.4 Josef Ivo Unzeitig.....	57
3.1.5 Bořivoj Benetka.....	58
3.1.6 Ruth Mayerová.....	58
3.1.7 Jaroslav Jíra	59
3.1.8 Ferdinand Pokorný.....	59
3.1.9 Fridolín Teimer.....	60
3.1.10 Jaroslav Řehulka.....	60
3.1.11 Vojtěch Medek.....	61
3.1.12 Adolf Vodáček.....	62
3.2 VYDAVATELSTVÍ	62
3.2.1 Lidové závody tiskařské a nakladatelské (1920-1951)	62
3.2.2 „Ligra“ Lidové závody grafické, vydavatelské a knihkupecké.....	65
3.2.3 Hospodaření.....	67
3.3 ZÁNİK TITULU	68
3.3.1 Počátek roku 1948 – začátek konce.....	69
3.3.2 Poslední dny Osvobozeného našince	77

4	OBSAH A FORMA <i>OSVOBOZENÉHO NAŠINCE</i>	80
4.1	OBSAHOVÁ STRÁNKA PERIODIKA.....	80
4.2	GRAFICKÁ ÚPRAVA	85
5	ZÁVĚR	86
6	POUŽITÁ LITERATURA	89
7	SEZNAM PŘÍLOH	94
8	PŘÍLOHY	95

Úvod

Předmětem této diplomové práce je olomoucký regionální deník *Osvobozený Našinec*, který vycházel v českých zemích takřka 81 let. Tradice *Našince*, předválečného předchůdce *Osvobozeného Našince*, sahá do druhé poloviny 19. století, první číslo vyšlo v roce 1869. List byl od počátku své existence katolicky zaměřený, po vzniku Československé strany lidové se stal jejím oficiálním orgánem. Naposledy byl list vydán v únoru roku 1948, poté byl *Osvobozený Našinec* zastaven při únorovém komunistickém převratu.

Záběr tak dlouhý by byl hoden rozsahově většímu dílu, proto byla pro tuto práci vymezena léta 1945 až 1948. Roky to byly velmi napjaté a neklidné. Po skončení druhé světové války se na jedné straně velice jásal, oslavoval se mír a svoboda, avšak na druhé straně stále existoval strach a očekávání příchodu další války. Právě z těchto důvodů byla zvolena ona tři léta, zajímavé bude sledovat vývoj tehdejších událostí reflektovaných v deníku vydávaného Československou stranou lidovou a její vliv na otištěné zprávy.

Mezi roky 1945 až 1948 měl *Osvobozený Našinec* roli v regionu důležitou a výraznou, nicméně velmi těžkou. Jakožto list Československé strany lidové měl pochopitelně své stranické preference, které ovšem nesměly vyvolávat příliš kontroverzní názory, jež by mohly být v zásadním rozporu s Komunistickou stranou Československa. Postavení KSČ především po volbách v roce 1946 bylo velmi zásadní. Na konci roku 1947 byl vliv KSČ již znatelný a lze předpokládat, že tak jako vliv této strany v Československu rostl, stejně úměrně narůstal i počet článků v *Osvobozeném Našinci* odrážejících tyto politické změny.

V roce 1945 byl list obnoven záhy po skončení války a své místo si dokázal udržet nejen u lokálních čtenářů. Před osudovým únorem dosahoval *Našinec* statisícových nákladů a jeho čísla byla vyvážena do zahraničí jako například do Itálie, Francie, Německa, ale i do vzdálených oblastí jako je Amerika, Austrálie či Nový

Zéland. Posledním šéfredaktorem listu byl Augustin Uher. *Osvobozený Našinec* navždy zanikl hned v prvních dnech únorového puče roku 1948. (Unzeitig, 1994, str. 24 - 25)

Není divu, že *Našinec* vznikal právě v Olomouci. Olomouc patřila vždy k důležitým moravským městům a především byla centrem katolické církve na Moravě. V roce 1019 se Morava připojila k přemyslovskému státu a právě Olomouc se stala hlavním centrem moravského údělného knížete. V roce 1063 bylo v Olomouci založeno moravské biskupství, povýšené v roce 1777 na arcibiskupství. Dodnes je Olomouc jedním ze dvou sídel arcibiskupství v České republice. Ve čtrnáctém století byla Olomouc hlavním městem Moravy, spolu s Brnem tvořily hlavní metropole regionu. Vedle toho byla Olomouc vždy zázemí českého školství a také se zde koncentrovala řada politických a kulturních aktivit v regionu. Již v 16. století se město stávalo jedním z center středoevropského humanismu a z rozhodnutí biskupského dvora byla v Olomouci v roce 1566 založena jezuitská akademie povýšená roku 1573 na univerzitu. Svou pozici si město udrželo i po druhé světové válce, od února 1947 se znovu otevřela Palackého univerzita. V roce 1850 se Olomouc stala sídlem krajské vlády pro větší polovinu Moravy a pro okolí olomoucké také sídlem okresního hejtmanství. (Zatloukal, 2013, str. 5 – 40)

Osobní motivací pro psaní diplomové práce na téma regionální a historické je pro mě především silné pouto k Olomoucku. Jako veliký vlastenec bych chtěla svou prací přispět k doplnění materiálů dějin regionálního tisku na Olomoucku, což se může zdát jako ambice veliká, nicméně *Osvobozeným Našincem* se zatím žádná bakalářská, diplomová ani dizertační práce nezabývala a osobně si myslím, že toto téma je potřeba alespoň z části doplnit. Zde už přecházím k ambici akademické, jelikož téma je „nové“, proto jako badatel nevím, na co mohu narazit, což na jednu stranu může být krásné, ale na druhou i záludné. *Našince* bych ráda znovu oživila nejen na dobu tří zvolených let, ale pokusila se zmapovat i jeho předchozí vývoj.

Při zpracování budu postupovat pomocí historické analýzy. Primárním zdrojem informací bude samotný deník, *Osvobozený Našinec* a jeho předchůdce *Našinec*. Výtisky pro studium jsou k dispozici například ve Státním okresním archivu Olomouc. Archiv samotný bude velmi důležitým zdrojem také pro hledání informací o vydavatelství *Našince*, o redaktorech či o Olomouci za druhé světové války i po ní.

Stejně tak důležitý bude Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, kde jsou uloženy fondy Ústředního ředitelství církevních statků Kroměříž a fondy Okresního soudu v Olomouci, které obsahují podklady k *Našinci*. Jako další zdroje využiji Národní archiv, který má ve svých fondech i materiály sdružení Syndikát novinářů. Další poklady budu hledat v arcibiskupské knihovně v Olomouci a v olomoucké vědecké knihovně.

Neméně důležitou součástí práce bude vyhledání a využití vhodné literatury věnující se dané problematice. Za podstatné považuji všechny knihy sloužící účelům práce, dle rozdělení kapitol se bude jednat o literaturu historickou, zabývající se především obdobím druhé světové války a první roky po ní, kde využiji četné publikace Karla Kaplana, např. kniha *Pravda o Československu 1945 – 1948, Československo v letech 1945-1948* a další. Dále budu pracovat s literaturou týkající se politických stran a systémů, stěžejní zdroje budou knihy od Miloše Trapla a Pavla Marka, které se zabývají Československou stranou lidovou a jejím vývojem, jako například kniha *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2001* od Malíře a Marka nebo kniha *Politik dobré vůle: Život a dílo msgr. Jana Šrámka* od Trapla, Konečného a Marka. Literaturu zaměřenou na vývoj médií a žurnalistiku použiji například od Bednaříka, Jiráka, Končelíka a Köpplové, titul *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Co se týče literatury regionální, budu vycházet mimo jiné z publikace Richarda Fischera, *České noviny a novináři v Olomouci*.

Pro lepší pochopení výkladu zachází práce k úplným počátkům listu. První kapitola práce se tak zaměří na chronologický vývoj původního deníku *Našinec* do roku 1941. Vedle toho bude výklad pojednávat také o druhé světové válce, jejím dopadu na olomoucký region a vliv na tisk v kraji. Dále bude představena Československá strana lidová, již *Našinec* podporoval, a která list po válce vydávala.

V druhé kapitole bude přiblížena situace v republice po konci druhé světové války. Důležité budou její důsledky v oblasti tisku, také postavení žurnalistiky po válce a uvedení některých faktorů a osob, které hrály v této oblasti života důležitou roli. To vše mělo vliv na vývoj veškerých tiskovin, *Našince* nevyjímaje. Dále vypíši sled

nejdůležitějších událostí let 1945 až 1948 pro představu toho, co vše musel *Osvobozený Našinec* reflektovat a v jaké politicko-ekonomické situaci se nacházel.

Třetí kapitola se zabývá samotným *Osvobozeným Našincem* v letech 1945 až 1948. Opěrnými body této kapitoly bude zaměření na vztah ČSL a listu, sestavení redakce a postupné představení některých jejích členů, dále zjištění co možná nejvíce informací o firmě Ligra, která *Našince* tiskla (zde se jedná především o informace jako náklad, účetní podklady, apod.). V části *Redakce* budu pro nedostatek materiálů vycházet především z fondu Syndikátu novinářů uloženého v Národním archivu v Praze a ze samotných výtisků *Našince*. Výběr redaktorů jsem zvolila na základě frekvence jejich příspěvků na stránkách sledovaného listu. Zdroji pro části o vydavatelstvích budou především podklady z fondů Ústředního ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž uložené v Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc a dále z fondu vydavatelství Ligry uloženého ve Státním okresním archivu v Olomouci. V neposlední řadě bude důležité zmapovat vývoj událostí posledních dnů *Našince* před jeho zánikem, kde na vybraných článcích bude nastíněn stupňující se boj listu proti komunistům.

Poslední kapitola se zaměří na obsahovou stránku periodika, budou vypsány nejdůležitější události let 1945 až 1948 reflektované na stránkách *Osvobozeného Našince*. Posléze bude práce analyzovat také grafickou podobu deníku.

1 Historické souvislosti

První kapitola se zabývá zařazením listu do kontextu historických souvislostí a do mediální struktury českého tisku. První podkapitola se věnuje vývoji listu od jeho úplného počátku, kde můžeme hovořit taktéž o počátku jedněch z prvních česky psaných olomouckých novin, až do roku 1941. Další kapitola se zaměřuje na situaci na Olomoucku během druhé světové války a zdůrazňuje i oblast tisku. Poté se výklad věnuje Československé straně lidové, jejímu vzniku, vývoji, programu, tisku a vztahu k deníku *Našinec*.

1.1 Vývoj původního deníku s názvem *Našinec* do roku 1941

Pro tento úsek práce bylo vedle samotného deníku *Našinec* použito především publikace Richarda Fischera, *České noviny a novináři v Olomouci 1848 – 1938* a *Noviny a časopisy na Moravě a ve Slezsku do roku 1918* od Jaromíra Kubíčka. Nelze však opomenout publikace dodávající textu celorepublikový kontext jako například kniha *Dějiny českých médií od počátku do současnosti* od Bednaříka, Jiráka a Köpplové.

1.1.1 Počátky žurnalistiky na území Olomouce na konci 19. století

Tradice novin a novinářů na území Olomoucka sahá až do poloviny 19. století. Přes četné nástrahy doby se první deníky v Olomouci objevují již za Rakouska. Vlna zakládání nových titulů se spustila především po revolučním roce 1848, kdy byly ustanoveny nové zákony týkající se tisku.¹ Vedle *Našince* si olomoučtí čtenáři ve druhé polovině 19. století mohli z regionálního tisku koupit česky psané deníky *Pozor*, prvně vydaný v roce 1871, a *Selské listy* vydávané od roku 1884. Také zde vycházel německy psaný *Mährisches Tagblatt*, to od roku 1880 a vycházející až do roku 1945. Prvenství

---

¹ V roce 1848 se hnala revoluce napříč celou Evropou. Panovník Ferdinand V. pod tlakem revoluce musel alespoň částečně ustoupit lidu a právě svoboda tisku a zrušení cenzury patřily k nejdůležitějším požadavkům. Vydány byly příznivé zákony, které vedly k zakládání nových titulů ve velkém. (Wurmová, 1955, str. 3 – 11)

ve vydávání periodik na Olomoucku drží však *Sedlské noviny*, vydané již v březnu roku 1848 lékařem Janem Helceletem. Ty byly později přejmenované na *Prostonárodní holomoucké nowiny*, které ovšem v oběhu vydržely pouze necelý rok. Další krátkodobou snahou o regionální vlastenecké noviny byl list *Moravan*, prvně vydaný v lednu 1862, ten však stíhaly tvrdé perzekuce a i přes pokus o upravení obsahového zaměření listu, bylo jeho vydávání v roce 1863 zastaveno jeho nakladatelem. Ve srovnání s Čechy byl nástup moravského česky psaného žurnalistu pozdější a především méně dynamický. Směřování Moravy bylo konzervativnější. (Fischer, 1938, str. 13 – 20; Bednařík a kol., 2011, str. 98 - 109; Wurmová, 1955, str. 3 – 11)

Podmínky pro vydávání se však po optimistickém roce 1848 rychle měnily k horšímu. Na základě oktrojované ústavy ze 4. března 1849 hlásající právo každého občana svobodně se vyjadřovat slovem, písmem nebo tiskem, byly vydány dva patenty, které volnost vydávání periodik omezily, především svými požadavky na redaktora a podmínkou složení kauce. Další omezení přišlo v roce 1851, kdy byl zaveden tzv. systém výstrah, podle kterého mohl být list zastaven na 3 měsíce a rozhodnutím ministerstva navždy po dvou varováních. Ta se týkala především obsahu pobuřujícího proti trůnu, proti říši, náboženství, mravnosti či obsahu neslučitelného s udržením veřejného pořádku. V roce 1852 získala monarchie zcela neomezenou moc nad všemi novinami a časopisy, když ještě zpřísnila pravidla pro vydávání periodik. Tato situace se nezměnila celých deset let, jen v roce 1857 byl zaveden novinový kolek zrušený v roce 1848, který zvyšoval cenu čísla, a také byla zavedena inzertní daň. Nepříznivá situace se změnila až po roce 1862, kdy byl vydán nový tiskový zákon znamenající jistý pokrok oproti dřívějšímu stavu. Dalšími podstatnými právními změnami v druhé polovině 19. století bylo obnovení porotních soudů, které zmírnilo dosavadní přísné postupy vůči konfiskovaným listům a obžalovaným redaktorům (1869), dále zrušení inzertní daně (1874), zrušení vydavatelské kauce (1894) a zrušení novinářského kolku (1899). (Wurmová, 1955, str. 3 – 11)

Předvojem vzniku *Našince* byly mimo jiné i oslavy tisíciletého výročí příchodu věrozvěstů Cyrila a Metoděje v roce 1863. V Uherském Hradišti se toho roku utvořil zvláštní výbor, který se později změnil na Matici velehradskou a usadil se v Brně. Tato matice zřídila sběrací odbory a spolu se spolkem Koruna soluňská připravily jubilejní oslavy ve Velehradě. Oslavy vyústily v řadu národních manifestací, které vyvrcholily

koncem srpna 1863 brněnskými oslavami, jichž se zúčastnili například František Palacký nebo Jan Evangelista Purkyně, představitelé českého národního hnutí. „*Selské výpravy v krojích opojovaly zraky barevnými ohňostroji, pěvecké sbory strhovaly posluchačstvo skladbami Křížkovského a Morava nadšeně manifestovala svoje češství a křesťanství*“.²

Tyto oslavy, doprovázeny silnými projevy vlastenectví, se nelíbily vídeňské vládě, v jejímž čele tehdy stál rytíř Antonín Schmerling. Ten je začal hned v počátku potlačovat a soustředil se hlavně na politické listy, které byly pronásledovány a trestány nejvíce. Šedesátá léta se tak nejeví jako nejlepší pro zakládání nového deníku, přesto se však našly osoby, které to dokázaly.³

1.1.2 Začátky Našince jakožto Olomouckých novin

Ačkoliv historie *Našince* začíná rokem 1869, za důležité považují vzpomenout jeho předchůdce *Olomoucké noviny*. Ty byly prvně vydány ve středu 4. ledna 1865 moravským novinářem Josefem Černochem. „*Česká Morava měla sice tehdy již svůj deník „Moravskou orlici“, vycházející v Brně od 11. března 1863, a katolíci mohli čísti brněnský týdeník „Hlas“.* Avšak s těžkými oběťmi založená i udržovaná „*Moravská orlice*“ byla tehdejšímu širokému obecnstvu českému, jež potřebovalo všestranného poučování a povzbuzování, nepřístupna jednak pro svoji drahotu, jednak proto, že nebylo ještě čtenářstva dosti odchovaného, aby mohlo deník s užitkem čísti a jeho bohatého obsahu dobře zažiti“.⁴ Také oblast severovýchodní Moravy potřebovala list odpovídající svému charakteru, s vlastním zpravodajstvím, *Moravská orlice* byla jediným listem na Moravě a to nestačilo. Nepoučen z případů předchozích, neúspěšných listů, podal na konci roku 1864 Josef Černoch spolu s několika dalšími vlastenci žádost o povolení *Olomouckých novin*.⁵

² Našinec, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 1, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

³ Tamtéž.

⁴ Olomoucké noviny, r. 1, č. 3, 4. 1. 1865, str. 1, autor: Josef Černoch: *Přátelské slovo všem*

⁵ Tamtéž.

Josef Černoch se narodil v Přerově 4. března 1838 maloměšťanovi Jiřímu Černochovi. Již jako mladý psával do olomouckého týdeníku *Hvězda*. Gymnázium studoval Černoch v Kroměříži a v Olomouci, kde také navštěvoval arcibiskupský seminář. Po gymnáziu šel studovat práva a stal se vychovatelem. Když žádal v roce 1864 o povolení vydávání novin, měl pouhých 26 let, přesto byl však již známý pro svou novinářskou práci. Černoch zemřel v roce 1882, kdy jej skolila krátká nemoc v mladém věku 44 let.⁶

Redakce, expedice i administrace listu sídlily v domě č. 27 u Černého orla na Dolním náměstí. List se tisknul u Josefa Groáka⁷ a vycházel dvakrát týdně, ve středu a sobotu. Vydavatelem i odpovědným redaktorem byl Josef Černoch. Úvodník *Našince* z roku 1889 připomíná úspěch *Olomouckých novin*: „...poctivě a svědomitě jaly se pracovati jak na povznesení národního uvědomění českého obyvatelstva na Moravě, tak na hájení jeho práv jak národních tak politických, čehož obého českého lidu na Moravě tenkrát bylo velmi potřebí“.⁸

Co se týkalo politického programu, list nechtěl dělit národ na strany, spíše naopak. „My všichni jako jeden muž státi musíme, abychom se jen poněkud dodělali důstojnějšího postavení mezi ostatními národy, abychom nebyli pořád odstrkovaní co tvorové nižší“.⁹ Dále Černoch dodává: „Hlásajíce ale svornost, nezaprodáme svou samostatnost. Nebudeme sloužiti žádné straně neb stavu bezvýminečně, řídíce se ale dle zásady: „blaho národu nade všecko“.¹⁰ *Olomoucké noviny* od počátku bojovaly za federativní zřízení Rakouska, „...jež dle mínění redakce jedině přinese spokojenost národů v samosprávě zemské a svobodě občanské“.¹¹ Již za *Olomouckých novin* byl

⁶ Našinec, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

⁷ Josef Groák (1840 -1907). Na tiskaře se vyučil v Miškolci a v roce 1856 získal výuční list. Poté pracoval ve Vídni a v Budapešti. Na jaře roku 1864 převzal českou tiskárnu Antonína Halousky, která byla v Olomouci od roku 1850. I přes domluvy a výhružky policejním dozorem začal se právě u něj tisknout *Našinec*. (Našinec, r. 61, č. 3, str. 2)

⁸ Našinec, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*; Našinec, r. 25, č. 1, 1. 1. 1889, autor: Vydavatelstvo „Našinec“

⁹ *Olomoucké noviny*, r. 1, č. 1, 4. 1. 1865, str. 1, autor: Josef Černoch: *Přátelské slovo všem*

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Našinec, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

zjevný vliv církevní, Černoch věnoval v listu dostatek prostoru pro duchovní a církevní záležitosti. (Fischer, 1938, str. 13 – 20)

Jak již bylo naznačeno, doba, kdy se *Olomoucké noviny* začaly vydávat, byla velmi složitá. Hlavním problémem byl vliv Rakouska na fungování českých zemí. Právě vlastenectví a buzení lidu k národnímu vědomí byla považována za témata velmi kontroverzní a potlačovaná. „*Národní časopisectvo české, jehož bylo po skrovnu přes to, že co nejmírněji sobě počínalo, bylo pronásledováno a krutě stíháno, tak že jen opravdové vlastenectví a nezištná oddanost ke vlasti a národu, k jeho právům a potřebám mohly oživit muže ty, kteří nedali se zastrašiti ani pokutami ni vězením a plnili povinnost svou ke svému lidu, tak jim to velel hlas jejich srdce*“.¹²

O tom, jak Olomouc byla poněmčená, vypovídá článek kanovníka Mořice Růžičky, který byl po celý svůj život s *Olomouckými novinami* i *Našincem* spjat. Růžička přišel do Olomouce v roce 1858, kde studoval německé gymnázium, české bylo zřízeno až v roce 1867. „*Olomouc byl tehdy tak zněmčený, že jsem v něm české slovo uslyšel jen od lidu služebného, od vojáků 54. pluku a o trhových dnech od venkovanů. Uslyšeli-li jsme pána neb paničku na náměstí neb v ulici mluvíti česky, bylo nám to divem, a hned jsme pátrali: „Kdo ten pán, neb ta paní jest, který nebo která nestydí se mluvíti veřejně česky*“.¹³ Lze vidět, jak Olomouc byla německá a povzbudit uvědomění české v takovém kraji úlohou nelehkou. Právě *Olomoucké noviny* byly prvním listem hájícím české zájmy v regionu. Počet německy psaných periodik na Moravě až do osmdesátých let převyšoval počty českých tiskovin, právě v letech osmdesátých nastal velký rozmach česky psaných periodik. (Kubíček, 2001)

Státním ministrem v kabinetě byl rytíř Schmerling. Spásu Rakouska viděl v německém centralismu, jemuž se měly podrobiti všechny národy rakouské říše.¹⁴ Na základě toho byla zpracována ústava, v níž byly upraveny volební řády vždy ku prospěchu německé vlády. Toto ústavní zřízení se však neosvědčilo, proto byli dne 27.

¹² Našinec, r. 26, č. 2, 4. 1. 1890, str. 1, autor: Alexandr Jiříček: 1865 - 1890

¹³ Našinec, r. 70, č. 1, 1. 1. 1934, str. 4, autor: Mořic Růžička

¹⁴ Schmerling vydal v roce 1861 tzv. únorovou ústavu, která obnovila centralismus tím, že nejdůležitější zákonodárné úkoly přesunula na dvoukomorovou říšskou radu. Ta byla složená z panské sněmovny a poslanecké sněmovny. (Čapka, 2011)

července 1865 státní ministři Schmerling a další propuštění. Vedení vlády bylo poté svěřeno do rukou tehdejšímu českému místodržiteli hraběti Richardu Belcrediho. *„Za hr. Belcrediho uvolnilo se velmi zvláště časopisectvu, v němž zavládl ihned živější ruch a svěžejší duch. To platí též o „Olomouckých novinách“, v nichž od té doby shledáváme řeč říznější a nadšenější, čímž ovšem říci nechceme, že by si předtím byly vedly bojácně“*.¹⁵ Jednalo se předtím spíše o opatrnost, jelikož jakýkoliv chybný krok mohl stát *Našince* existenci a Černocho svobodu.

Avšak pro nepříznivý vývoj na území českých zemí od konce června roku 1866, kdy bylo Rakousko napadeno Pruskem, tato situace vydržela pouze do začátku roku 1868. Čechy a Morava byly tehdy zaplaveny pruským vojskem a pruský král Vilém vyzýval obyvatelstvo k odpadnutí od dynastie Habsburků, což český lid považoval za nepřijatelné. Po konci války, v srpnu 1866 (Pražský mír), se Rakousko vzdalo veškerého vlivu na německé záležitosti a úprava záležitostí v monarchii byla svěřena do rukou bývalému saskému ministrovi baronu Fridrichu Ferdinandovi Beustovi, který rozdělil části Rakouska Maďarům a Němcům. *„Čechové pak, kteří nejen zakusili největší tíhu béd a útrap válečných a kteří osvědčili největší oddanost k domu panovníckému a k říši v dobách nejtěžších – odešli po prázdně, oni měli skloniti šiji pod bezohledný německo-liberální centralismus“*.¹⁶ Belcredi byl 7. února 1867 propuštěn a všechnu vnitřní správu převzal právě Beust.

Nové ministerstvo bylo jmenováno na začátku roku 1868, složeno ze silných německých centralistů. Českému časopisectvu bylo pohroženo, že pokud nepřestane útočit na ústavu, bude zakročeno s co největší přísností. *„Svoboda spolčovací a shromažďovací byla co nejvíce zkracována a postupem času dospěly věci v zemích českých tak daleko, že četník a policajt měli mnoho, velmi mnoho práce“* píše Alexandr Jiříček¹⁷ v *Našinci* v roce 1890.¹⁸ To bylo doprovázeno zastavováním vydávání českých listů, hromadnými exekucemi apod. Situace se jen zhoršila po posledním pokusu o smír, kdy císař přijel do Prahy, kde jej namísto ovací čekal rozbouřený dav. Dva měsíce po této události, 23. srpna 1868, podali národní poslanci na brněnském i pražském sněmu

¹⁵ *Našinec*, r. 26, č. 2, 4. 1. 1890, str. 2, autor: Alexandr Jiříček: 1865 - 1890

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Více o Alexandru Jiříčkovi v části *Našinec v letech 1882 až 1942*.

¹⁸ *Našinec*, r. 26, č. 2, 4. 1. 1890, str. 2, autor: Alexandr Jiříček: 1865 - 1890

osvědčení národních poslanců. Jednalo se o deklaraci, která byla zakončena tímto textem: „*My co nejslavněji naši zem a náš národ musíme ohraditi proti každému nebezpečí, které právo a samostatnost' tohoto markrabství v říšské radě a v tomto sněmu buď již utrpěly a neb ještě utrpěti mohou*“.¹⁹ Následovala tvrdá perzekuce, již za obět' padly i *Olomoucké noviny*.

Nejen *Olomoucké noviny* však čekal trest. Černochoch šel v olomouckém deníku v politickém boji až do posledních krajností, což se tehdejšímu olomouckému návladnímu Chmelaržovi nelíbilo. Osudnými byly Černochovi tři články, všechny uveřejněné v roce 1867 týkající se především omezování občanské svobody. Při přelíčení ze dne 23. října 1868 byl Černochoch odsouzen za: „...*pobuřování do těžkého žaláře na 10 měsíců a k ztrátě 400 zl. kauce a rozsudkem téhož soudu ze dne 24. října 1868 pro totéž do těžkého žaláře na 5 měsíců a k ztrátě kauce 300 zl, což mu později bylo zmírněno vrchním soudem na 3 měsíce*“ (Fischer, 1938, str. 15). Pro svůj zdravotní stav nebyl s to přežít těžký žalář, rozloučil se proto s listem i svými bližními a tajně odjel do Berlína, kde tehdy již žilo několik českých uprchlíků jako Frič, Kotek, Nedoma, Doškař a jiní. Právě do Fričova berlínského časopisu *Correspondance Tchèque* (Korespondence česká) Černochoch aktivně přispíval.²⁰

Vydávání listu se ujala Černochova manželka Josefína. Sama manželovi se spravováním listu od jeho druhého roku vycházení pomáhala. Spolu s dalšími vlastenci udržovali *Olomoucké noviny* v oběhu o chvíli déle poté, co Černochoch odjel, nicméně dle rozsudku Krajského soudu v Olomouci ze dne 3. března 1869 bylo vydávání listu zastaveno.²¹

Pozdější vydavatel *Našince*, Alexander Jiříček, vzpomíná na *Olomoucké noviny* jako na list, který významně přispíval k regionálnímu rozvoji. „*Těž vzpomínky zasluhuje boj, jaký vedly tenkrátě „O.N.“ za české školy, jak národní tak střední v Olomouci. Za pozdější české gymnasium olomoucké, jež až do té doby bylo jen nižším, rozšířeno ve vyšší „Olom. novinám“ nemalá zásluha za to náleží a jich nástupci „Našinci“ . Práce,*

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*; *Našinec*, r. 26, č. 2, 4. 1. 1890, str. 2, autor: Alexandr Jiříček: *1865 - 1890*

²¹ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

*kteřá listem naším byla ve třech prvních letech vykonána, byla opravdu velká a nesla dobré ovoce“.*²²

1.1.3 Našinec v letech 1869 až 1881

Černochova manželka Josefina Černochová (1840 – 1902), rozená Špačková, se po této události rozhodla pro založení nového vlastenecky a katolicky orientovaného deníku. Sama se mimo vydávání novin věnovala také charitě, založila dobročinný spolek pro chudé žáky českých škol na Nové ulici v Olomouci, byla předsedkyní olomouckého Spolku paní a dívek a podporovala všechny kulturní a sociální podniky např. Národní jednotu, Slovanský dělnický spolek a jiné.²³ (Fischer, 1938, str. 13 – 20)

Josefina Špačková se narodila 29. ledna 1840 v Podolí u Uherského Hradiště. Její otec, Ignác Špaček, byl mlynářem v Kozušicích u Střílek, kam se přizemil za dcerou taktéž mlynáře, manželkou Kateřinou. Špačkovi se v Josefinině raném dětství přestěhovali do Přerova, kde koupili velkoměšťanský dům. Již jako malé dítě se Josefina jevila jako vůdčí a organizační osobnost. „*Ona první v Přerově, když dorůstala – zaváděla kroj slovenský – kordulky, bílé rukávce a jiné, snažila se mluvit čistou, slovanskou řečí, byla hlavní pořadatelkyní všech tehdejších besed a společenských zábav – bylo to v Přerově do té doby cosi nevidaného a neslýchaného – měla velký vliv na celou společnost a svou ochotou, obětavostí, svou výmluvností získala si srdce tehdejší inteligence přerovské“.*²⁴ S Josefem Černochem se seznámili díky svému společnému zájmu o zvelebení slovanského lidu. Jejich svatba v září roku 1865 byla velkou událostí, odehrála se v Přerově za velké účasti místních obyvatel.²⁵

Na první vydavatelku *Našince* vzpomíná v jeho 50. jubileu Marie Pospíšilová, která docházela do redakce *Našince* číst česky psané texty. „*V době, kdy nebylo zde české školy, ba ani české knihy, budila v nás Josefina Černochová vroucí lásku k národu*

²² Našinec, r. 26, č. 2, 4. 1. 1890, str. 2, autor: Alexandr Jiříček: *1865 - 1890*

²³ Našinec, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

²⁴ Našinec, r. 50, č. 1. 1. 1914, str. 3, autor: Ignác Zavřel: *Josef Černoch. Zakladatel a redaktor „Olomouckých novin“, „Našince“, a jeho manželka Josefina*

²⁵ Tamtéž.

půjčováním knih“.²⁶ Sama popisuje paní Černochovou jako osobu velmi skromnou, inteligentní a pokornou. Josefína Černochová zemřela na zápal plic 3. ledna 1903.²⁷

Úplně první výtisk deníku s názvem *Našinec* spatřil svět 20. března roku 1869. Zpočátku vycházel list dvakrát týdně, v průběhu let se však periodicita zvýšila na tři výtisky týdně.²⁸ *Našinec* chtěl navázat na *Olomoucké noviny* a pokračovat ve vlasteneckém zaměření. Jeho prvním zodpovědným redaktorem byl Josef Vrla²⁹. Zájem o obnovení českého listu v Olomouci byl velký. Svědčí o tom skutečnost, že kauce, která u *Olomouckých novin* propadla, musela být opět u *Našince* znovu složena a o přispění se zasloužilo mnoho vlastenců, hlavně rolníků.

Tvůrcem názvu *Našinec* byl katolický kněz Ignát Wurm. „*Listu tomuto dáno jméno „Našinec“, protože veškeré zájmy naše pěstovati má a s pomocí Boží a s pomocí našincův také pěstovati bude*“.³⁰ V historicky prvním čísle *Našince* si deník stanovuje cíle a oblasti, které chce na svých stránkách obsahovat, dále také řeší otázku inzerce a předplatného. Hned v prvním čísle se mohou čtenáři dozvědět o aktuálním dění ve světě. (Tichák, 2004)

Již ve svých začátcích měl *Našinec* ustanovené pravidelné rubriky, každé vydání obsahovalo povídku na pokračování a inzerce byla taktéž k vidění v každém čísle. „*Inzeráty čili oznámení přijímají se za velmi levný poplatek a platí se v Olomouci*“ oznamuje úvodní strana *Našince* z 1. ledna 1878.³¹

Cíle *Našincovy* se podobaly těm, co měly *Olomoucké noviny*. Jednalo se tak především o budování národního povědomí a pěstování lásky k zemi. Prelát František

²⁶ *Našinec*, r. 50, č. 1, 1. 1. 1914, str. 3, autor: Marie Pospíšilová: *Za Josefínou Černochovou*

²⁷ *Tamtéž*.

²⁸ *Našinec* se tisknul 3x týdně od 1. října 1871.

²⁹ Josef Vrla. Studoval gymnázium v Olomouci a připravoval se na profesorské zkoušky. Těsně před Černochovým odchodem do exilu byl vyzván k převzetí redakce. Do *Našince* přišel v roce 1869 ve dvaceti čtyřech letech s nulovými zkušenostmi s novinářskou prací. Pomáhal Černochové s žádostí pro vydávání listu, která byla dvakrát odmítnuta. (*Našinec*, r. 61, č. 3)

³⁰ *Našinec*, r. 1, č. 1, 20. 3. 1869, str. 1, autor: Neznámý: *Program*

³¹ *Našinec*, r. 10, č. 1, 1. 1. 1878, str. 1

Světlík³², přispěvatel a redaktor *Našince*, píše k 80. výročí vydávání listu o jeho počátcích jakožto o deníku hájícího zájmy tehdejší české menšiny v Olomouci a zároveň s ní i „...utlačované a politicky Němci a poněmčelými židy ovládané české většiny v Kroměříži, Prostějově, Přerově a ostatních středomoravských městech. Běželo o dobytí radnic, zřízení českých škol a hospodářské pronikání a povznášení českého živlu“.³³ Dalším úkolem *Našince* byl dle Světlíka boj proti postupu germanizace od severu a od východu.

V historicky prvním čísle *Našince* (20. 3. 1869) byl program otištěn. Mimo již zmíněné záměry *Našincovy* klade si list za cíl sloužit národu slovanskému na Moravě, psát pravdy, informovat své čtenáře o záležitostech domácích i zahraničních, o vojsku, o školách, dále měl být vyhrazen prostor pro zábavné povídky či úryvky, pro rolnictvo a novinky z této oblasti, a také pro literaturu a umění. „*Jazyku mateřskému budeme zjednávatí úplného práva, jak ve školách a úřadech, tak v životě veřejném, aniž bychom tím Němcům nějaké činili křivdy*“.³⁴

Fischer ve své publikaci *České noviny a novináři 1848 – 1938* (Fischer, 1938) uvádí několik novinářů, kteří od počátku *Našince* do roku 1938 v listu působili. Mezi nimi je zmíněn například JUC. Václav Šílený³⁵, spoluzakladatel Slovanského dělnického spolku³⁶, který také konal v Olomouci soudní praxi, dále Karel Matěj Čapek-Chod, spisovatel a novinář pocházející z Domažlic, Jan Janča, František Trčka, redaktor *Našince* v letech 1918 až 1929, Vojtěch Medek, redaktor *Našince* od 1919 zabývající se otázkami samosprávnými, Karel Mirvald, Augustin Uher a další. Někteří výše zmínění se do *Osvobozeného Našince* po jeho poválečném obnovení vrátili, podrobněji se k spolupracovníkům listu vrátím v kapitole *Osvobozený našinec a jeho „návrat na scénu“*. (Fischer, 1938, str. 19)

³² O Františku Světlíkovi pojednává část *Redakce* v kapitole *Osvobozený Našinec a jeho „návrat na scénu“*.

³³ *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 1, 1. 1. 1948, str. 3, autor: František Světlík

³⁴ *Našinec*, r. 1, č. 1, 20. 3. 1869, str. 1, autor: Neznámý: Program

³⁵ Václav Šílený. Po dobu studií na právech přispíval do *Našince*. Po složení rigorózních zkoušek v Krakově odešel do Brna do advokátní praxe, kde žil až do smrti. (*Našinec*, r. 50, č. 292)

³⁶ Slovanský dělnický spolek. Zakladatelem byl Josef Černochoch. Jednalo se o národní olomouckou organizaci dělníků. (*Našinec*, r. 50, č. 292)

Redakce v počátcích vydávání deníku sídlila na stejném místě jako jeho předchůdce, *Olomoucké noviny*, kde vydržela po desítky let. Od osmdesátých let pak sídlila redakce a administrace v Národním domě v Olomouci. Celoroční předplatné *Našince* činilo v roce 1878 9 zlatých, v případě zaslání poštou, a 8 zlatých v případě osobního odběru. *Našinec* byl po několik prvních desítek let tištěn v tiskárně Groákově, jedné ze dvou tehdejších olomouckých tiskáren³⁷. Přestože bylo Groákovi vyhrožováno postavením jeho tiskárny pod policejní dozor v případě, že nechá tisknout *Našince* u sebe, on se rozhodl pro jeho tisknutí. U Groáka se *Našinec* tisknul až do roku 1905. Náklad listu činil v roce 1870 1350 výtisků a v roce 1875 měl *Našinec* 1400 odběratelů.³⁸

Poté, co Karel Černoch dostal amnestii, vrátil se do Olomouce a vedení deníku převzal. To bylo v roce 1870, kdy se vlády ujal hrabě Potocki, který se přimlouval za mírné cesty uspokojení české opozice a jehož prvním činem bylo právě udělení rozsáhlé amnestie českým redaktorům a politickým provinilcům, jež umožnila návrat mnoha emigrantům. Josef Vrba zůstal odpovědným redaktorem celý rok 1870 a předal tuto funkci Černochovi až číslem 74 dne 16. září 1871. Nicméně již v listopadu téhož roku přejal redaktorství Vincenc Sklenář, aby ulehčil opět pronásledovanému Černochovi.³⁹

Politické poměry se totiž zcela nevyjasnily ani za Potockého, který v únoru 1871 odstoupil. Na jeho místo dosedl hrabě Karel Hohenwart. Poté, co bylo 18. ledna 1871 prohlášeno císařství německé, dědičné v rodině Hohenzollernů, možnost Rakouska na získání svého dřívějšího vlivu v Německu byla vyloučena. Rakousko pochopilo, že musí nastolit jinou politiku, aby mohlo čelit silnému Německu a na Hohenwartovi bylo, aby se dohodl s Čechy. Naděje Čechů na lepší časy rostly a také Černoch pocítil důležitost doby. *Našinec* se proto začal vydávat od září 1871 třikrát týdně, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu večer.

Naděje to byly avšak nenaplněné, fundamentálky, které měly uznat práva koruny české, nakonec podlehly soustředěnému útoku ze strany německé opozice, s nimiž byl

---

³⁷ Další tiskárna v Olomouci v druhé polovině 19. století se jmenovala Slavíkova tiskárna. (*Našinec*, r. 50, č. 292)

³⁸ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 10, autor: František Světlík: *20 let v „Našinci“*

³⁹ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 5, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

spojen i německý hrabě Beust. Hohenwartovo ministerstvo 30. října odstoupilo a Češi zažili další pokořující porážku. Český tisk vedl poté proti Beustovi boje, kterých se zúčastnil i *Našinec*. Když však nastoupilo v listopadu 1871 nové německoliberalní ministerstvo, Beust se mstil. V Praze se měnili místodržitelé a „...nyní počala zase persekuce tisku, potlačování svobody shromažďovací, rozpouštění zastupitelských sbor samospráv, panství policie a četnictva“.⁴⁰ Jak je zmíněno výše, Černoch poté čelil novým pronásledováním, proto převzal redakci počátkem listopadu Vincenc Sklenář.⁴¹

Černoch do *Našince* nepřestal přispívat, naopak po volbách do sněmu v roce 1872, které dopadly pro Čechy špatně, vyzýval obyvatele k zakládání politických spolků. Tomu se tak i stalo, a na popud těchto spolků vznikaly knihovny a byly pořádány schůze lidu. Černoch redakci *Našince* na konci září 1872 opět převzal, tušil, že deník čekají v následujícím roce těžké zápasy.⁴²

Ročník další se nesl ve znamení bojů o obnovu politické aktivity. *Našinec* se postavil na stanovisko politiky činné a vyzýval Čechy, aby šli na zemský sněm. Byl to protipól předchozí politiky, která byla spíše pasivní, kdy byla jako odpor volena neúčast na říšských sněmech. „Do této doby spadá první polní tažení proti Našinci, vycházející z Prahy i z Olomouce. *Našinec* byl viněn za mladočešství. Menšina mladočeská v Čechách sice agitovala pro vstup do sněmu, ale *Našinec* nevezal svou myšlenku o obnovení aktivity od mladočechů, nýbrž bylo tomu právě naopak. Když se mladočeši stavěli ještě na „nedobytné hradby pasivního odporu“, připravoval již *Našinec* půdu parlamentní činnosti, neboť neustálý osobní i písemný styk Černochův s katolickým kněžstvem poučil jej dokonale o smýšlení lidu toho času“ píše Bitnar v *Našinci* v roce 1925.⁴³

Našinec byl již od začátků nábožensky pro katolický, oficiálně se však do katolického tábora přihlásil až v roce 1882, prvně jako mluvčí katolických politických jednot, poté jako ústřední list Katolicko-národní strany na Moravě (od roku 1896). Po roce 1905, kdy do novin vstoupila osobnost Františka Světlíka, prošel *Našinec* zásadní

⁴⁰ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 2, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

transformací. Sám Světlík o této nové organizaci listu píše v *Našinci* v roce 1948. „V roce 1897, kdy se na Moravě od strany staročeské odtrhlo její pravé křídlo, *Našinec* vstoupil do služeb nové strany. A zvláště od roku 1906, kdy jsem vstoupil do jeho redakce, kromě svých tradičních úkolů národních a hospodářských začal organisovat stranu Katolicko-národní a Křesťansko-sociální ve svém regionu a staral se systematicky o pěstění a budování všeho, co v duchu katolickém a křesťansko-sociálním kde vznikalo, se zakládalo a vzrůstalo“.⁴⁴

Přestože se noviny prohlašovaly tiskovým orgánem obou moravských katolických politických stran, zdál se jejich obsah oproti druhému katolickému tisku *Hlasu* více vstřícný k lidovému čtenáři (křesťansko-sociálnímu směru). *Našinec* tehdy patřil k profesionálně dobře dělaným novinám, „... bez většího omylu můžeme *Našince* v letech před válkou označit za nejlepší katolické politické periodikum, které disponovalo domácím i zahraničním politickým zpravodajstvím a informacemi ze světa, hospodářskou a kulturní rubrikou, církevním věstníkem, ale i polemickou částí, komentáři, glosami, notickami, soudničkami, inzertní částí atd.“ (Marek, 2001, str. 59). Světlík (*Našinec*, r. 81, č. 1) uvádí, že díky kvalitnímu reportování o náboženském a církevním životě se *Našinec* stal věstníkem arcidiecése olomoucké. „Sledoval ruch cyrilometodějský a zdůrazňoval ideje velehradské. Tím už překročil hranice svého regionu a pronikl také do východní Moravy a na moravské Slovácko. Našel oblibu i v Čechách, takže jistou dobu zasahoval i tam. Byl tehdy pokládán za vedoucí list katolický“.⁴⁵ (Marek, 2001, str. 53 – 78)

1.1.4 *Našinec* v letech 1882 až 1941

Po manželech Černochoových převzal vydávání *Našince* v roce 1882 Alexandr Jiříček, který byl zároveň odpovědným redaktorem, a to až do roku 1900, kdy jej stihla nemoc, a redaktorství převzal na krátkou dobu Julius Tvrzník. Jiříček poté ještě redakci vedl, nicméně v roce 1906 podlehl dlouhé nemoci. Jiříček byl olomouckým novinářem a také velkým vlastencem, aktivně do *Našince* přispíval. Alexander Jiříček se narodil v roce 1853 v Kelči, gymnázium vystudoval v Příboru a v Olomouci a poté absolvoval

⁴⁴ *Našinec*, r. 81, č. 1, 1. ledna 1948, str. 3, autor: František Světlík: *Pro kraj i celek*

právníckou fakultu v Praze. Po studiích vstoupil do advokátní kanceláře v Brně, kde rozvíjel i žurnalistickou tvorbu. Když v roce 1882 zemřel Černocho, vstoupil Jiříček do *Našince* a vydával jej až do roku 1905. Odpovědným redaktorem byl do roku 1906, kdy zemřel. (Fischer, 1938, str. 13 – 20)

Jiříček vzpomíná na to, jaký měl *Našinec* vliv na vývoj regionálních záležitostí k jeho 25. jubileu. „*Jako v politice byl vždy Našinec v dobách těch spolehlivým rádcem a udatným bojovníkem, tak i stál všude na místě, kde jednalo se o prospěch hmotný, o povzbuzení národního vědomí, kde jednalo se o školy naše at' střední at' národní. On bral velkého podílu při zakládání cukrovarů rolnických, nezištně a ideálně, jak to vlastenecký časopis ani jinak činiti nemá a nesmí*“.⁴⁶

Kritickým pro *Našince* se stal rok 1905. List upadal a to po stránce redakční i administrační, nad vodou se držel jen díky pomoci zvenčí, která však nebyla systematická a pomáhala jen listu přežít ze dne na den. Alexandr Jiříček byl zasažen mrtvicí a o jeho kdysi bohaté redakční práci se nedalo ani mluvit. Omezoval se na úpravu sněmovních zpráv většinou z *Národní politiky*. Začalo ubývat přispěvatelů i odběratelů a list se dostával do krize. List potřeboval stálého redaktora, který by dal jeho dalšímu vývoji směr a postaral se o zajímavý obsah.⁴⁷

V této fázi se Mořic Hruban⁴⁸, předseda strany Katolicko-národní, který v letech 1904-1905 držel tonoucí deník nad vodou, rozhodl, že je nutné zajistit nového redaktora a postarat se o novou finanční základnu a o založení družstva, které by vypořádalo staré finanční závazky listu a pomohlo mu začít hospodařit od počátku.

---

⁴⁵ *Našinec*, r. 81, č. 1, 1. 1. 1948, str. 3. autor: František Světlík: *Pro kraj i celek*

⁴⁶ *Našinec*, r. 26, č. 2, 4. 1. 1890, str. 2, autor: Alexandr Jiříček: *1865 – 1890*

⁴⁷ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 10, autor: František Světlík: *20 let v „Našinci“*

⁴⁸ Mořic Hruban (1862 - 1945). Narozen v Brodku u Prostějova. Studoval na olomouckém Slovanském gymnáziu, univerzitu poté ve Vídni. Na jaře roku 1888 se vrátil do Olomouce, kde dokončil soudní praxi započatou ve Vídni. Tři roky byl koncipientem v advokátní kanceláři v Olomouci, od roku 1896 prováděl advokátní praxi ve vlastní kanceláři. V roce 1896 byl jmenován předsedou nově založené strany Katolicko-národní. Zasloužil se o budování *Našince*, do kterého přispíval, jelikož již během studií byl velkým vlastencem a čtenářem tohoto listu. V první poválečné vládě byl Hruban ministrem bez portfeje. (Osvobozený *Našinec*, 1945, r. 78, č. 101, Augustin Uher: *Bývalý ministr Dr Mořic Hruban zemřel*)

„Dle smlouvy z 23. ledna 1905 přešlo vlastnictví *Našince* na družstvo „*Našinec, spol. s obm. ruč.*“ (Fischer, 1938, str. 18), které se ustanovilo 30. ledna 1905 a do jehož předsednictví se postavil Hruban. Sám na to vzpomíná na stránkách *Našince* z roku 1925 s těmito slovy: „*Kromě perem a občas i nůžkami zasáhl jsem pronikavě do životního osudu Našincova také tím, že jsem, když před dvaceti lety hrozila našemu listu katastrofa, zaviněná jednak chorobou tehdejšího majitele a redaktora Jiříčka, jednak různými poměry a okolnostmi, o nichž se rozepisovati dnes bylo by zbytečným, utvořil z přátel listu a našeho hnutí Družstvo, které zachránilo časopis a vše, co s ním souviselo*“.⁴⁹

Redaktorem se v roce 1905 stal František Světlík⁵⁰. Šéfredaktorem zůstal Jiříček, přestože byl těžce nemocen. Jiříček zemřel 19. října 1906. List se také od roku 1906 začal tisknout na novém místě: „...*nově založené vydavatelské družstvo přeneslo list z tiskárny Groákovy – stále se Našinci vytýkalo, že tiskne „u Žida“ – do tiskárny Arcibiskupské, kamž se z národního domu přestěhovala také redakce*“.⁵¹ Arcibiskupství mělo dům na Dolním náměstí a redakci zprvu tvořil sám Světlík, to až do roku 1910. Spoléhal se na pomoc externích spolupracovníků a také administrátora. S příchodem Světlíka do redakce začal *Našinec* reprezentovat vedle Katolicko-národní strany i stranu Křesťansko-sociální. Po revitalizaci listu se *Našinci* začalo opět dařit a deník začal opět vzkvétat. Do redakce se zapojili další členové a prostory redakce se zvětšovaly „*Byla to doba pilné, nadšené a ochotné společné práce, třebaže za bojů a půtek na všechny strany, při nichž Našinec vyrostl od 1. ledna 1909 na obdeník a pak od 1. ledna 1910 na deník*“.⁵² (Marek a Trapl, 2001, str. 47 – 51)

Mezi léty 1906 až 1915 se v *Našinci* prostrídalo několik vedoucích redaktorů, v roce 1915 převzal redakci Ladislav Zamykal⁵³. V roce 1906 byl náklad 1 100 kusů

⁴⁹ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 7, autor: Mořic Hruban: *Z mých vzpomínek na „Našinec“*

⁵⁰ O Františku Světlíkovi více v kapitole *Osvobozený Našinec a „jeho návrat na scénu“* v části *Redakce*.

⁵¹ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 10, autor: František Světlík: *20 let v „Našinci“*

⁵² Tamtéž.

⁵³ Ladislav Zamykal (1884 – 1937). Narodil se v Prostějově, po krátké kněžské službě působil až do své smrti hlavně jako redaktor (1910) a vedoucí redaktor (1922) *Našince*. Maturoval v roce 1903 a poté nastoupil do kněžského semináře. V roce 1904 začal přispívat do *Našince*, kde tehdy jako redaktor pracoval František Světlík, s nímž se setkal již jako seminarista. Po povinné kněžské službě dopisoval do

a v roce 1916 to bylo 3 350⁵⁴. V letech 1910 až 1914 vycházel *Našinec* denně až na neděle a svátky. V této době (1905-1915) se list ve velké míře věnoval záležitostem strany jak Katolicko-národní, tak Křesťansko-sociální. *Našinec* mezi nimi nedělal rozdíl, naopak vznikala zde půda pro spojení obou toků. Sám Světlík byl v obou stranách, a právě z Olomouce vyšel podnět ke sjednocení katolického tábora na Moravě. *Našinec* během této doby dorostl na důležitosti takové, že působil na celý československý katolický tábor, a byl čten i v Čechách, zvláště před tím, než byl založen ústřední list strany. K němu byl přizván právě František Světlík, aby jej vedl. Tomu bylo v roce 1922, Světlík se však po 15 měsících vrátil zpět do Olomouce, kde opět začal přispívat do *Našince*. Redakční práci však již nepřevzal, stal se totiž kanovníkem a také se připravoval na poslaneckou funkci.⁵⁵ (Fischer, 1938, str. 13 - 20; Kohout, 2010, str. 64 - 76)

Během první světové války prošel *Našinec* válečnými zmatky i rozkladem tehdejší redakce a trvalo roky, než tyto vlivy překonal. *Našinec* nikdy nešel proti režimu, ani za císařství, ani republiky, a to se mu vymstilo právě za války. „*Redakce všech listů byly z tzv. Hlavního tiskového stanu při Vrchním armádním velitelství ve Vídni zasypávány zprávami o nekončících vítězstvích rakouských zbraní a oddanosti národů, s jakou hrdinně bojují za císaře pána a bez váhání pro něj vycedí i poslední kapku krve. Tyto slátaniny, na jejichž stylizaci mimo jiné pracovali v rámci své vojenské služby i známí autoři Egon Erwin Kisch a Fráňa Šrámek, byly redakce nuceny alespoň zčásti publikovat*“ (Kohout, 2010, str. 67). Protože *Našinec* tak dělal víc než horlivě a nekriticky, vzbudilo to ve vlastním táboře podezření, zdali není list podplacen. To podpořil i fakt, že stovky kusů zdarma byly distribuovány po vojenských lazaretech. Vše vedlo k tomu, že náklad listu klesal. (Kohout, 2010, str. 64 - 76)

---

mnoha listů, např. pražského *Nového věku*, *Studentských vyhlídek* či do *Čecha* a stále taktéž do *Našince*. V roce 1910 na dobro ukotvil v redakci *Našince*, kde se zabýval hlavně církevními a kulturními zprávami. Po válce získal rozhodující vliv na vedení *Našince*. Po lednu 1922, kdy byl Světlík pověřen úkolem založit *Lidové listy*, nahradil jej Zamykal v roli vedoucího redaktora. Této činnosti se věnoval až do své smrti, jejíž příčinou byl tumor. (Kohout, 2010, str. 64 - 76)

⁵⁴ Státní okresní archiv Olomouc (dále jen SOKA Olomouc), Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligra, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

⁵⁵ *Našinec*, r. 61, č. 3, 4. 1. 1925, str. 6, autor: Vilém Bitnar: *Šedesát let „Našince“*

Za války vycházel *Našinec* dokonce dvakrát denně, přinášel informace z front i z diplomatických kruhů. Po jejím skončení se vrátil zase k jednomu vydání denně a to pokračovalo až do začátku druhé světové války.

Po skončení první světové války vznikla spolu se samostatným státem i *Československá tisková kancelář (ČTK)*. Ta představovala nový tok informací pro veškerá periodika v Československu a usnadnila tak mnohou práci redaktorům. ČTK měla v dobách první republiky dohody s veškerými důležitými tiskovými agenturami té doby, např. *Reuters*, *Havas* či *AP*. Svou pobočku zřídila i v Olomouci, a to v roce 1920. (Bednařík a kol., 2011 str. 175 - 177; Fischer, 1938, str. 71 – 72)

Našinci se však, co se týče ekonomické stránky věci, nedařilo. Hospodářská zátěž, kterou si *Našinec* do časů první republiky přinesl, byla nesmírná. Dostupné materiály ukazují, že dluh se hromadil *Našinci* v době před rokem 1909, v roce 1910 byl dluh na částce 30 000 K⁵⁶. V červnu roku 1916 dosáhl dluh dříve prosperujícího deníku u Arcibiskupských knih a kamenotiskárny částky 37 000 K, v únoru 1917 to bylo již 51 000.⁵⁷ Zvyšující se dluh se často vyskytuje v dokumentaci Knížecí arcibiskupské (k.a.) knih- a kamenotiskárny, jež na neplacení dluhu taktéž administraci *Našince* upozorňují.⁵⁸ V roce 1917 obdrželo vydavatelství *Našince* od Arcibiskupství výhrůžný dopis, kde hrozí deníku zastavení tisku v případě nesplacení dluhů do konce toho roku. Vzniklé schodky deníku splácel částkou 24 000 K ročně olomoucký kardinál, o zbytek se staralo vydavatelské družstvo v čele s Mořicem Hrubanem. (Kohout, 2010, str. 64 - 76)

Od 1. června 1921 se *Našinec* stal majetkem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, podporovaných i olomouckým arcibiskupstvím, pod jejichž záštitou vycházel *Našince* až do svého posledního dne.⁵⁹ V listopadu roku 1924 se stal redaktorem opět Ladislav Zamykal a byl jím až do své smrti v srpnu 1937. Zamykal byl

---

⁵⁶ Svědčí o tom dopis Správy Knížecího arcibiskupství knih a kamenotiskárny ze srpna 1909, který administraci *Našince* upozorňuje na vyrovnání dlužného obnosu. SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligra, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ O Lidových závodech pojednává kapitola *Vydavatelství Našince*

vysvěceným knězem a do *Našince* ho přilákal František Světlík. Po Zamykalovi se stal odpovědným redaktorem Josef Řezníček⁶⁰, jenž působil v redakci od prosince roku 1934. (Fischer, 1938, str. 18 – 21)

V roce 1924 poprvé vznikla pražská pobočka *Našince*. Tu obstarával redaktor František Formánek a externí redaktoři František Dobeš a Josef Nepraš. Pražská redakce byla obnovena v roce 1934.

Přestože se *Našinec* rozvíjel a byl listem s respektovaným regionálním zpravodajstvím, vycházel za první republiky v nevysokém nákladu 2 500 kusů ve všedních dnech a 4 000 kusů nedělního vydání. „*Bylo to zapříčiněno tím, že list byl Zamykalem veden do poslední chvíle ve velmi konzervativním duchu a prakticky degradoval na list povýtce kněžský, který byl ve veřejnosti jen málo znám a ještě méně propagován*“ (Kohout, 2010, str. 68). Těžko tak za první republiky mohly konkurovat čtyři listy neúměrně zaplněné církevní a kulturní agendou. Jako další příčina nízkého nákladu byla považována „... *roztříštěnost moravských katolických tiskových podniků obecně a lidoveckých zvláště*“ (Kohout, 2010, str. 68).

Našinec a především Lidové závody prošly v roce 1934 velkou reorganizací, která prospěla zájmu o list, což dokazuje navýšení počtu odběratelů, který počátkem roku

---

⁶⁰ Josef Řezníček (1906 - 1942). Narodil se 17. listopadu 1906 v Jihlavě. Po maturitě v roce 1925 se rozhodl jít studovat práva do Prahy. V roce 1927 se stal redaktorem Lidových listů a přispíval i do dalších periodik. V roce 1934 přišel do *Našince*, kde tři roky pracoval pod šéfredaktorem Zamykalem a po jeho smrti se šéfredaktorem stal sám. To bylo v květnu roku 1938. Vedle novinářské činnosti byl také veřejně a odborově činný. V Olomouci se oženil, žil v ulici, která se dnes jmenuje Řezníčkova. Byl předsedou Sdružení katolických novinářů, místopředsedou Syndikátu novinářů v Praze a jeho předsedou v Olomouci. Byl nesmlouvavým Čechem, antifašistou a demokratem. Němcům byly trnem v oku jeho protinacistické články. Hned druhý den po obsazení Olomouce, 16. března 1939, byl zatčen. Po návratu z vězení se hned vrátil do redakce a plánoval zprovoznění zpravodajské služby pro zahraničí, a to do Vatikánu. Díky jeho kontaktům se mu dařilo dostat do zahraničního zpravodajství informace o poměrech v protektorátě. Řezníček se aktivně zapojil do ilegálního hnutí a redakce *Našince* se stala ústředním rozsáhlé organizace. V roce 1940 ho gestapo zatkl podruhé na šest týdnů a koncem ledna 1942 potřetí. Řezníček byl popraven 19. června 1942 při heydrichiádě v Brně, byl odsouzen za „schvalování atentátu“. Zemřel ve věku 36 let. (Osvobozený *Našinec*, ročník 78, č. 27, 19. 6. 1945, str. 1, autor: Augustin Uher: *Už tři léta...*; Osvobozený *Našinec*, ročník 79, č. 139, 18. 5. 1946, str. 1, autor: Augustin Uher: *Josef Řezníček*; Kolář, 2004)

1935 činil 2 440 pro všední dny a nedělní 3 060, ke konci téhož roku se počty zvedly na 2 800 a 3 735. Přesto však *Našinec* vykazoval nepřehlédnutelné ztráty, které v roce 1935 dosahovaly výše 200 000 korun. I z těchto důvodů vstoupilo do Lidových závodů v roce 1935 olomoucké arcibiskupství (více v kapitole *Lidové závody tiskařské a nakladatelské (1920-1951)*).⁶¹

Předplácení deníku se s postupem času také měnilo. Pro srovnání například s deníkem *Právo*, který se ve dvacátých letech vydával mimo jiné v Přerově, vyšlo měsíční předplatné *Našince* v roce 1921 šestkrát dražší. Měsíční obnos za deník *Právo* činil 2 koruny 20 haléřů. Za roční předplácení *Našince* platili jeho abonenti v roce 1920 sumu 60 korun.⁶² V roce 1935 činilo roční předplatné *Našince* 100 Kč a jedno vydání bylo za 30 hal. Pakliže se jednalo o sobotní nebo sváteční číslo, cena byla stanovena na 50 hal.⁶³ (Kohout, 2010, str. 68 - 70)

Přestože se deník v období války stále držel při životě, lze sledovat, že vše bylo těžší než kdy předtím. Dokládá to ostatně i dopis tehdejšího šéfredaktora *Našince* Josefa Řezníčka vydavatelstvu listu, ve kterém poukazuje na současné fungování listu a neudržitelnost této organizace. Především se pochopitelně jednalo o finanční stránku věci, kde Řezníček zdůrazňuje, že rozpočet *Našince* je nutno navýšit, tak jako stav redaktorů. Popisuje výchozí situaci a navrhuje nový pořádek. Řezníček se také zmiňuje o programovém zaměření *Našince* s důrazem na fakt, že od zřízení Protektorátu se pochopitelně změnil. Šéfredaktor listu píše o tom, že v době uniformity politického obsahu je nutno obohatit obsah listu, přidat mu vlastní svéráz a dodat tak konkurenceschopnost. Za řešení považuje Řezníček existenci pružného a pohotového řízení vydavatelského a administračního, jedině tak lze očekávat i od redakce větší výkony. To vše dle něj obnáší právě dostatečná finanční a technická podpora.⁶⁴

---

⁶¹ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

⁶² Tamtéž.

⁶³ *Našinec*, r. 70, č. 293, 25. 12. 1934, str. 10

⁶⁴ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

Během druhé světové války se z *Našince* stal nedobrovolně týdeník v souvislosti s omezením tisku během okupace a to od konce května 1941. V období, co byl jeho šéfredaktor Josef Řezníček stíhán, stal se na krátkou dobu šéfredaktorem Augustin Uher. Ten vedl taktéž *Osvobozený Našinec*, více o jeho životě bude napsáno v kapitole *Osvobozený Našinec a jeho „návrat na scénu“* v části *Redakce*. List byl však na konci roku 1941 zastaven. (Kolář, 2004)

1.2 Olomouc za druhé světové války

Mnichovská dohoda silně ovlivnila život v Olomouci, protože díky ní se stalo město příhraniční oblastí. Do města navíc přicházely davy uprchlíků – Čechů, německých odpůrců nacismu a Židů. Nálada ve městě se výrazně změnila, přistěhovalci budili ve starousedlících pocit, že dojde k přelidnění a atmosféru v Olomouci zhoršovaly i fámy, že město bude dodatečně připojeno k zabranému území. „Z pohraničí se do města přistěhovalo asi 1 500 lidí, čímž se celkový počet obyvatel zvýšil zhruba na 71 000 lidí“ (Hájek, 2013, str. 38). Město tak muselo řešit nedostatek ubytovacích jednotek a potravin, ale i bouřící se původní Olomoučany. (Hájek, 2013, str. 36 - 45)

Již 15. března 1945 obsadila vojska wehrmachtu Olomouc. Dalšího dne byl zbaven funkce dosavadní starosta Richard Fischer. Za dobu protektorátu se v Olomouci vystřídali tři muži, kteří měli nad městem moc. Prvním z nich byl starosta nacist Heinrich Schmidt, který se jím stal 15. března 1939. V úřadě příliš dlouho nepobyl, v červnu 1939 bylo městské zastupitelstvo rozpuštěno a starosta byl zbaven funkce. Jako vládní komisař nastoupil do čela města Fritz Czermak, jež ve funkci setrval až do roku 1942, kdy byl nahrazen Juliem Schreitterem. Czermak vystupoval vůči českému obyvatelstvu relativně slušně a i proto byl Lidovým soudem, který jej soudil po válce v Olomouci, na základě četných svědectví propuštěn. (Hájek, 2013, str. 36 - 45)

„*Olomouc se stala centrem nových okupačních úřadů. Stala se sídlem Oberlandu pro politické okresy Olomouc-město a Olomouc-venkov, Přerov a Hranice (od června 1940 i pro okresy Prostějov, Litovel a Kroměříž) a krajským sídlem NSDAP*“ (Hájek,

2013, str. 39). Zřízena zde byla i pobočka brněnského gestapa, které mělo působnost pro celou střední Moravu a úřadovnu Sicherheitsdienstu. (Hájek, 2013, str. 36 - 45)

Jelikož byla Olomouc považována za starodávné německé město, vypracovávali nacisté již od začátku okupace plány na germanizaci Olomouce. Nástrojů poněmčování Olomouce bylo využito mnoho. Šlo hlavně o zabírání majetků a půdy židovským majitelům, zvýhodňování německých obyvatel před olomouckými a například i školství, kde to české bylo silně potlačeno na úkor rozvoje německého školství. Navzdory všem germanizačním plánům tvořili Němci 27% obyvatel, což bylo jen o 5% více v porovnání s rokem 1930. (Hájek, 2013, str. 36 - 45)

Nacistický režim nejtvrději zasáhl u olomouckých Židů, kteří byli od začátku okupace šikanováni a ponižováni. „V r. 1942 bylo ve školní budově v Hodolanech soustředěno 3 445 Židů z Olomouce a střední Moravy, kteří byli ve čtyřech transportech odvezeni do Terezína, odkud pak většinou putovali do vyhlazovacích táborů. Poslední transport zbývajících 53 Židů a „židovských míšenců“ z Olomouce byl vypraven dokonce až 7. března 1945. Konce války se jich dožilo pouze 288“ (Hájek, 2013, str. 41). „Preventivně“ byli na začátku okupace zatčeni i někteří příslušníci české národnosti. Především to byli významní představitelé olomouckého veřejného života jako významní podnikatelé, duchovní, levicoví politici a funkcionáři českých národních spolků. Jednalo se o 204 lidí. (Hájek, 2013, str. 36 - 45)

V době okupace se Olomouc stala významným centrem protinacistického odboje. Největší odborová organizace v Olomouci se jmenovala Obrana národa a měla zde své velitelství pro celou východní Moravu. „V létě 1940 se nacistickým bezpečnostním orgánům podařilo hlavní představitele Obrany národa vypátrat a pozatýkat. Mnozí z nich pak byli popraveni“ (Hájek, 2013, str. 42). Působil zde i komunistický odboj, jehož hlavním představitelem na Olomoucku byl Jura Sosnar – Honzák. Kolem Sosnara se utvořilo okresní a počátkem roku 1945 i krajské ilegální vedení KSČ. Sosnar hrál výraznou roli v lokální olomoucké politice i v pozdější době a zasáhl také do celostátní politiky díky svým aférám. (Hájek, 2013, str. 36 - 45)

Na konci dubna 1945 se začaly z Olomouce evakuovat německé ženy a děti do Německého Brodu (dnes Havlíčkova) za pomoci omnibusů. Jelikož měla Olomouc

strategický význam, bylo v jejím okolí soustředěno velké množství německých i sovětských jednotek. Rudou armádou byla Olomouc poprvé bombardována 30. dubna 1945 a další bombardování přišlo 4. května, kdy začaly boje o město. Až 8. května se boje přesunuly do centra města, a to bylo postupně osvobozeno. Na obou stranách tehdy padlo velké množství lidí, uvádí se, že mrtvých Čechů bylo přes 200 a sovětských vojáků na 185, u německých vojáků není počet znám. (Hájek, 2013, str. 36 – 45)

Na Olomoucku stejně jako ve zbytku protektorátu platila tvrdá cenzura na veškerý tisk. Vydávat se mohl jen tisk pronacisticky zaměřený, v souladu s režimem. Mnoho listů bylo zastaveno, nejvíce na počátku roku 1939. O výrazu projevu svobodné vůle se vůbec nedalo hovořit. Fakt, že dobový tisk obsahoval velice zavádějící informace, způsobil zmenšení zájmu o noviny. Vedle tisku oficiálního legálního se vydával také tisk ilegální, který tvořil protipól legálního tisku, byl skutečným mluvčím podrobeného národa. Co se týká tisku legálního, byl vydáván ve dvou liniích – tisk vydávaný českými a německými institucemi. Legální tisk byl v podstatě v rukou okupanta, který jej usměrňoval směrnicemi okupačních řádů. (Pasák, 1980, s. 7 – 44)

1.3 Československá strana lidová – zrod a vývoj strany, programové charakteristiky, periodika ČSL

Našinec byl po roce 1945 vydáván Československou stranu lidovou (dále jen ČSL), a proto považuji za důležité nastínit i vývoj strany. Vycházet budu především z publikací *Československá strana lidová - její krize a obroda a 70. výročí zrodu ČSR a vznik ČSL* od Břetislava Daňka a dále využiji například knihy *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004* od Malíře.

1.3.1 Československá strana lidová (ČSL)

Česká politika na počátku 20. století nepředstavovala jen národní program, jak tomu bývalo v dobách předešlých, ale i specifické skupinové zájmy a postoje, zahrnovala proto celé spektrum různých politických stran. Strany katolické byly velmi

roztříštěné a právě postupné sjednocování českých a moravských katolických stran formulovalo tehdejší ČSL. Snahy o jejich spojení se projeví již před vznikem Československa, na jaře roku 1918 na Moravě. Sítil tam pokrokově a vlastenecky orientovaný směr představovaný Janem Šrámkem⁶⁵ a Františkem Světlíkem, který se také v roce 1896 zúčastnil ustavujícího sjezdu Katolicko-národní strany. „Právě F. Světlík zahájil v Našinci na jaře roku 1918 kampaň za sjednocení obou moravských katolických stran“ (Daněk, 1988, str. 122). Taktéž se zúčastnil významného 7. sjezdu moravských křesťanských sociálů v květnu roku 1918 v Brně. „Na tomto sjezdu zazněly mnohé myšlenky, které předznamenaly budoucí program lidové strany – podpořena byla například parcelace velkostatkářské půdy“ (Daněk, 1988, str. 123). Šrámek zde hovořil o situaci v křesťanskosociální straně, jíž předsedal a Světlík informoval o katolických mírových snahách. „Z hlediska budování jednotné křesťanské politické strany je sjezd významný tím, že se ve svém usnesení mj. vyslovil pro vybudování jednotné lidové strany národně demokratické, sociálně reformní, vyvíjející svou činnost na podkladě křesťanského názoru na svět“ (Daněk, 1988, str. 123).

Významným milníkem na cestě ke sjednocení katolického tábora na Moravě byla schůze výkonných výborů Křesťansko-sociální a Katolicko-národní strany 10. září 1918. Zvolena byla dvanáctičlenná komise, jež měla spojení obou stran připravit. Tomu se tak stalo 21. října 1918, kdy výbor složený ze zástupců obou stran prohlásil oficiální splynutí. Sloučení stran bylo potvrzeno sjezdem v Brně 26. ledna 1919. (Daněk, 1988, str. 119 – 132)

---

⁶⁵ Jan Šrámek (1870 – 1956). Významná osobnost českého politického katolicismu. Pocházel z chudé rodiny, brzy osiřel, po maturitě absolvoval bohosloví v Olomouci a v roce 1892 byl vysvěcen na kněze. Již od mládí se zajímal o sociální otázky a na konci 19. stol. podpořil snahy o založení katolické politické strany. Šrámek řídil sjednocení katolických politických stran na Moravě a nakonec i v Čechách, což vyústilo v založení ČSL. Byl prvním českým katolickým politikem, bojoval za Československý stát. V roce 1918 se stal předsedou ČSL na Moravě a také vedoucím poslaneckého klubu strany v parlamentě. Po založení Ústředního výkonného výboru ČSL v roce 1922 se stal jeho předsedou. Po dobu první republiky působil jako poslanec Národního shromáždění a od roku 1921 do září 1938 byl ministrem československých vlád. Během nacistické okupace odešel do exilu, nejdříve žil ve Francii a posléze v Anglii, kde byl jmenován premiérem obou čsl. vlád. Po osvobození se opět stal předsedou ČSL. Po únoru 1948 se vzdal mandátu. V březnu 1948 se pokusil uniknout do exilu, byl však zadržen a do konce života vězněn a internován. (Marek a kol., 2011)

Stejně jako na Moravě, těsně před vznikem Československa neexistovala ani v Čechách jednotná politická strana s křesťanským programem. Přestože byl politický katolicismus v Čechách konzervativnější než na Moravě, i zde lidé viděli neodvratný konec Rakouska-Uherska a nezbytnost začít se orientovat jiným směrem. Zástupci katolických stran se sešli 5. ledna 1919 v Praze na Žofíně za účelem zvolení vedení jednotné politické strany s názvem Československá strana lidová. Za názvem strany stojí František Světlík, který podal takový návrh z toho důvodu, že tehdy většina křesťanskodemokratických evropských stran měla v názvu „lidová“. (Daněk, 1988, str. 119 – 132)

Na obou zakládajících sjezdech tak vznikla, jak na Moravě, tak v Čechách, ideově jednotná lidová strana. Jakožto organizace měla své samostatné výkonné výbory a jednotu politické taktiky a strategie určoval jednotný poslanecký klub. Předsedou strany byl zvolen Jan Šrámek. (Daněk, 1988, str. 119 - 132; Marek, 2009)

1.3.2 Stručný vývoj strany do roku 1945

Pozice, do které se nová strana dostala hned po svém vzniku, nebyla vůbec záviděníhodná. Spolu se vznikem Československa se změnilo postavení katolické církve a tak i politického katolicismu. *„Církev byla ve vědomí národa až příliš spojena s poraženou a rozvrácenou monarchií, nebyl zapomenut leckdy až servilní postup církevní hierarchie vůči trůnu“* (Daněk, 1988, str. 119). Historicky se protiklerikální tažení označovalo pojmem „kulturní boj“ a jeho cílem bylo vytlačit katolickou církev z rozhodování v politické, ekonomické a kulturní stránce národa. (Trapl, 1990, str. 63 - 67)

Sama církev procházela krizí, po nastoupení kněžského spolku Jednota katolického duchovenstva do vedení církevních záležitostí přišli jeho členové s řadou reformních požadavků a část kněží chtěla při jejich nesplnění z církve odstoupit. Ti odstoupili a založili vlastní organizaci, kterou nazvali československou církví. Dlouhou dobu zůstal vztah církve a státu napjatý, k rozluce církve od státu nedošlo a spor se podařilo urovnat teprve koncem roku 1927 uzavřením modu vivendi mezi ČSR a Vatikánem, podle kterého se mimo jiné žádná část ČSR nepodřizovala

církevnímu ordináři se sídlem za hranicemi československého státu a že žádná československá arcidiecéze nebude rovněž přesahovat hranice státu. „*Dalším důležitým momentem, obsaženým v modu vivendi, byl závazek Vatikánu, že bude jmenovat církevní hodnostáře v ČSR až po dohodě s vládou, pokud nebude mít vláda politické námitky proti volbě kandidáta*“ (Trapl, 1990, str. 96). Uzavření modu vivendi znamenalo také upevnění pozic katolické církve v Československu. (Trapl, 1990, str. 59 – 96)

Po vzniku ČSR bylo okamžitě zahájeno proticírkevní tažení a zahrnovalo požadavky na odluku církve od státu, ustanovení povinného občanského sňatku, uzákonění rozvodů, laicizace školství a mnoho dalších. Očekával se krach politického katolicismu, k tomuto tvrzení přispívala i všeobecná znalost vztahu prezidenta Masaryka ke katolicismu, kterému nebyl příliš nakloněn. Katolické politické hnutí se tak muselo přizpůsobit novým poměrům. (Daněk, 1988, str. 119 - 132; Marek, 2009)

První období byla pozice českého katolicismu slabá. V první popřevratové vládě dostaly katolické strany pouze jedno ministerské křeslo, a to bez portfeje. Nutno podotknout, že to bylo ještě před jejich sjednocením. Vládní stranou se lidovci stali až v roce 1921, kdy měli ve vládě dva ministry. Boj českých politických stran proti lidovcům však nebyl motivován jen ideologicky, nýbrž byl „kulturní boj“ i bojem o voličské hlasy. Úspěch tohoto boje dokazují výsledky prvních poválečných voleb, obecních voleb v roce 1919; lidová strana sice na Moravě získala 19,6 procenta hlasů a ve Slezsku 18,1 procenta, ale v Čechách pro ni hlasovalo pouze 5,9 procent voličů. (Daněk, 1988, str. 119 - 132)

První ústřední orgán strany se konstituoval v roce 1921 a byly jím *Lidové listy*. Šlo o faktor scelující politické hnutí, čehož bylo ve straně více než potřeba vzhledem k jejím počátkům, které byly díky velké desintegraci jednotlivých složek obtížné. Klíčovým vydavatelským podnikem lidovců se stala Československá akciová tiskárna (ČAT) s kořeny sahajícími do roku 1911. „*Vrchol tohoto dvacetiletí pak určuje druhá polovina třicátých let, kdy se Československá strana lidová jednoznačně postavila na pozici obrany republiky proti fašismu, přijala smlouvu se Sovětským svazem a do poslední možné chvíle hájila po Mnichovu svou politickou svébytnost*“ (Daněk, 1988, str. 132). (Marek, 2009, str. 86 - 100)

Po parlamentních volbách v roce 1925 se lidová strana spolu s agrárníky dostala k vrcholu moci ve vládě, jejíž předsedou byl Antonín Švehla. Druhou nejsilnější stranou se stala KSČ. *„Pozice lidové strany vzrostly po onemocnění A. Švehly koncem roku 1927. Jeho zastupováním byl pověřen J. Šrámek, který byl jmenován náměstkem ministerského předsedy“* (Trapl, 1990, str. 98). Funkci náměstka zastával až do února 1929. Dalším posilujícím prvkem katolické církve v českých zemích měla být i Katolická akce, organizovaná ve druhé polovině dvacátých let Vatikánem. *„Katolická akce měla zasáhnout organizovanými prostředky do společenského života a být vrcholnou organizací všech nepolitických katolických spolků“* (Trapl, 1990, str. 100). Vrcholem nástupu římskokatolické církve byly oslavy svatováclavského milénia roku 1929, které vycházely z tehdejšího datování zavraždění sv. Václava rokem 929. *„Oslavy sv. Václava byly demonstrací síly katolicismu, pro lidovou stranu pak byly příležitostí k manifestačním sjezdům jejích složek a k posílení jejího politického vlivu“* (Trapl, 1990, str. 100).

Přes příznivý vývoj strany trpěla vnitřní struktura ČSL jistými nedostatky. Především pak boj křesťansko-demokratického (v čele s Janem Šrámkem s podporou především na Moravě) a křesťansko-sociálního křídla (představovaného především odbory), který byl prezentován i na stránkách *Lidových listů* například kritikou Františka Světlíka vůči jeho postoji k uznání SSSR de iure. Na konci dvacátých let dosáhly rozpory ve straně takové míry, že došlo k řadě secesí, což svědčilo o tom, že idea křesťanského solidarismu byla příliš široká na to, aby obstála v uniformním řešení situací, které ji připravilo období vlády panské koalice. Nejen kvůli vnitřním rozporům ČSL na konci třicátých let začala strana ztrácet voliče. V období panské koalice dospěla strana k nejvyššímu bodu své moci v období před Mnichovem. Situace se nevyvíjela nejlépe ani v první polovině třicátých let. Výsledky voleb v roce 1935, kdy vliv strany opět poklesl, chápala ČSL jako značnou porážku. (Trapl, 1990, str. 100 – 130)

Ve druhé polovině třicátých let sehrála strana důležitou roli v zápase o demokracii. Mnichovská dohoda se mimo ČSL dotkla celého stranickopolitického systému. Strana bojovala za zachování demokracie, přesto se však československý protidemokratický tábor nezmohl zvrátit celkový vývoj situace a tak Československo platilo tvrdou daň za nepříznivý vývoj ve světě. (Trapl, 1990, str. 130 – 142)

1.3.3 Programové charakteristiky

Specifickou charakteristikou pro ČSL v rámci politického systému byly rozdíly mezi českou a slovenskou větví, i mezi jednotlivými sociálními složkami strany. *„Katolická sociální doktrína v nich byla přizpůsobena jednotlivým vrstvám sociálně heterogenní základny lidové strany v několika sociálně reformních podobách, které obratně spojovaly nároky obecně závazného kulturně náboženského programu s aktuálními sociálními problémy příslušné vrstvy“* (Trapl, 1990, str. 12).

Oficiálně se strana stavěla na ideji křesťanského solidarismu, tj. smíru všech tříd a vrstev obyvatelstva, co se týkalo otázek školských a kulturních, stála za stanovisky katolické církve, tedy požadovala náboženskou výchovu ve školách či odmítala rozvody katolického manželství i občanských sňatků a vytyčovala i požadavky sociálního charakteru. (Daněk, 1988, str. 119 – 132)

Programový manifest strany byl zveřejněn v dubnu 1920 a *„...vedle požadavků pevného právního řádu, náboženské svobody, práva rodičů na výchovu dětí atd. se vyslovil i pro omezení vlastnického práva, a to tam, kde je to v souladu se společenským blahem. Schválil vyvlastnění velkostatků za náhradu, ale žádal, aby do státní správy přešly i doly, vodní síly a takové podniky, kde malá skupina jednotlivců ovládá široké masy“* (Daněk, 1988, str. 130). Mezi dalšími požadavky strany byla například důsledná pozemková reforma pro zemědělce provedená v zájmu malých rolníků či žádost podílu na zisku a spoluvlastnictví v továrnách pro rolníky. Program vycházel převážně z katolické ideologie, byl však silně ovlivněn ideou sociální spravedlnosti a demokratickými myšlenkami. (Daněk, 1988, str. 119 – 132)

1.3.4 Tisk Československé strany lidové (ČSL)

Jelikož byla strana založena až v roce 1919, nemohly její listy tak jednoznačně vycházet ze starších tradic jako tisk jiných politických stran. Deník bývalé Křesťansko-sociální strany *Čech* (1869-1937) vycházející v Praze se od roku 1919 od lidové strany distancoval a také byl zkompromitován svým prorakouským postojem během první světové války, zatímco *Hlas* na Moravě zacházel ve svém legitimismu příliš daleko

a také napadal Masarykovu zahraniční akci. Tak zůstal nejvýznamnější tiskovinou ČSL deník *Lid*. (Marek, 2001, str. 89 – 93)

Po zřízení Ústředního výkonného výboru ČSL (UVV ČSL) bylo rozhodnuto, že strana potřebuje ústřední tiskový orgán, a tím se měly stát tehdy založené *Lidové listy* (od 1922). Šéfredaktorem *Lidových listů* se měl stát dlouholetý redaktor *Našince* František Světlík a vycházel v Československé akciové tiskárně. Světlík po jmenování kanovníkem olomoucké Metropolitní kapituly z listu po patnácti měsících odešel. (Marek, 2001, 89 – 93)

Po celé republice vycházely mnohé noviny ČSL. „V *Českých Budějovicích to byl Hlas lidu, v Plzni Český západ, v Mladé Boleslavi České listy, v Hradci Králové Štít, v Příbrami Spravedlnost, v Německém (Havlíčkově) Brodě Lidový list, v Sušici Stráž Pošumaví*“ (Fischer, 1938, str. 90). Praha měla *Pražský večerník* (1922-1934). Na Moravě existovaly dva deníky ČSL - vedle *Našince* ještě brněnský *Den*. V obou listech byla vidět neomezená podpora předsedy ČSL J. Šrámka, který se o ně zajímal a sám do nich aktivně přispíval. (Končelík, 2010, str. 47)

Regionálních listů a časopisů lidové strany vycházelo po republice mnoho. „V *Jihlavě vycházel Moravský západ, ve Znojmě Ochrana, v Třebíči Stráž, v Uherském Hradišti Slovácké noviny, v Kroměříži Pozorovatel, v Přerově Právo, v Zábřehu Severní Morava, v Opavě Naše Slezsko, ve Valašském Meziříčí Noviny z pod Radhoště a v Hlučíně Katolické noviny*“ (Marek, 2001, str. 90-91).

Deníky ČSL nepřestaly vycházet ani po zániku strany v roce 1938 a jejím sloučením se Stranou národní jednoty. Došlo zde však ke kompromitaci, kde všechen tehdejší domácí tisk přinášel články protektorátní a proněmecké. Proto byly po osvobození mnohé listy přejmenovány a šéfredaktoři i někteří redaktoři byly vyměněni. Je důležité si uvědomit, že někteří významní přispěvatelé tisku lidové strany zahynuli v koncentračních táborech, mezi nimi například brněnský politik ČSL František Drobný. (Marek, 2001, str. 89 – 93)

2 Situace v ČSR po skončení Druhé světové války se zaměřením na Olomoucko

V následující části práce bude vylíčeno, jaké dopady měla na společnost a především pak na tisk druhá světová válka. V samostatných kapitolách se budu soustředit na tisk olomoucký a tisk Československé strany lidové. Z publikací bude využito především literatury od Končelíka, Večeři a Orsága, *Dějiny českých médií 20. století* a dále například publikace *Svobodná nesvoboda* od Vladimíra Bystrova, *Pravda o Československu 1945 – 1948* od Karla Kaplana nebo *Československo v letech 1945 – 1948* od téhož autora.

2.1 Československo po druhé světové válce do roku 1948

Situace Československa po konci druhé světové války, která skončila v květnu roku 1945, se s ohledem na neblahé předválečné a válečné události vyvíjela logicky. Po mnichovské tragédii potřebovala země ochranu, která by ji před německou hrozbou ubránila a takovouto záštitu mohla poskytnout jen velmoc, jakou byl Sovětský svaz. Tato orientace měla však i stinnou stránku, československou politiku v mnoha bodech svazovala s politikou sovětskou. Se Sovětským svazem podepsalo Československo dohodu o přátelství a spojení již v prosinci roku 1943 a právě z této smlouvy se vycházelo při budování nových vztahů po válce. (Kaplan, 1990; str. 5 - 13)

Nejdůležitějším zakladatelským dokumentem se po válce stal Košický vládní program, což bylo prohlášení nové vlády o novém politickém směřování z 5. dubna 1945. „*Ten předznamenal budoucí vývoj a mimo jiné deklaroval kulturní i politickou orientaci na Sovětský svaz a zapověděl prvorepublikové pravicové strany*“ (Končelík, 2010, str. 115). Košický vládní program byl projednáván v Moskvě v březnu 1945 a obsahoval hluboké společenské změny, které položily základ novému lidově demokratickému systému. Program měl dopad i tisk, o čemž bude pojednávat kapitola *Postavení tisku v ČSR po Druhé světové válce*. (Kaplan, 1991, str. 5 - 18)

Nový typ režimu byl charakteristický „...značným omezením počtu politických stran, likvidací starého státního aparátu a jeho nahrazením volenými národními výbory, těsným spojenectvím se SSSR za války i po válce, vybudováním nové armády na základě existence zahraničních jednotek se sovětskou organizací, nahrazením policie a četnictva novým Sborem národní bezpečnosti, který byl složen především z odbojářů, autonomním postavením Slovenska, tvrdým potrestáním válečných zločinců, zrádců a kolaborantů, rozsáhlými sociálními opatřeními, zestátněním velkého průmyslu, odsunem Němců a Maďarů a zabavením jejich majetku jako částečné náhrady za válečné škody a vybudováním silného národního státu, v němž plná práva budou mít jen slovanské národy“ (Pavlica, 1992, str. 8)

Politickým nositelem lidově demokratického režimu v Československu byla Národní fronta, která sdružovala čtyři české a dvě slovenské strany schválené v Košickém programu. Byly jimi české Československá strana národně socialistická, Československá strana lidová, Československá sociálně demokratická strana a Komunistická strana Československa a slovenské Komunistická strana Slovenska a Demokratická strana. Strany tak tvořily jednu koalici a v novém politickém systému neexistovala opozice. (Malíř, 2004, str. 1125 – 1129)

V nové vládě ustanovené již 4. dubna 1945 měli velký vliv především komunisté. Došlo k tomu z toho důvodu, že každá povolená strana obsadila ve vládě tři ministerská místa a komunisté osm. „Své zastoupení po třech ministrech totiž měla jak KSČ, tak KSS a sociálnědemokratický premiér a „nestranický“ ministr obrany Ludvík Svoboda patřili k jejich sympatizantům, respektive dokonce tajným členům“ (Končelík, 2010, str. 114). KSČ zcela dominovala i mezi lidmi. Do konce března měla již milion členů, důraz komunisté kladli na kompaktní strukturu s 15 tisíci místními a závodními organizacemi. (Končelík, 2010, s. 113 – 118)

Jelikož vládní program nezmiňoval znárodňování, navrhl prezident Beneš vypracovat znárodňovací dekrety, které podepíše. Prezident představoval zákonodárnou moc, na návrh vlády tak mohl dekrety vydávat. Benešovy dekrety, schválené 24. října 1945, znárodňovaly všechny banky a pojišťovny, klíčový průmysl a ostatní závody s počtem zaměstnanců více než 500. Vznikl tak silný znárodňovaný sektor, zestátněno bylo více než 3 000 podniků. (Kaplan, 1991, str. 5 - 18; Pavlica, 1992, str. 3 - 17)

Důležitým znakem poválečného vývoje Československa byla očista společnosti a médií od kolaborantů a její přeměna. Vedle očisty se zahraniční i vnitřní politika zabývala odstraněním národnostních menšin. „Podle statistik bylo do konce roku 1946 odsunuto 2, 256 milionu Němců a 660 tisíc opustilo zemi v tzv. divokém odsunu“ (Kaplan, 1991, str. 15).⁶⁶

Poválečné uspořádávání mělo za následek novou organizaci Evropy, která se začala dělit na dva bloky – východní a západní. Československo stálo na hranicích těchto dvou pomyslných stran, nicméně kvůli vlivu SSSR v ČSR bylo Československo chápáno jako součást východního bloku. Co se týče území ČSR, po válce byla země chudší o Podkarpatskou Rus, kterou ovládl právě Sovětský svaz. Spory o další území, především oblast Těšínska, jež vyvolala napětí mezi ČSR a Polskem, byly řešeny také za účasti Sovětského svazu. Další podstatnou charakteristikou poválečného vývoje Evropy byl její politický posun doleva. „Druhá světová válka přinesla silný vzestup socialistického proudu, což se projevilo ve znatelném rozšíření vlivu socialistických, a zejména komunistických stran a v jejich účasti ve vládách čtrnácti evropských států“ (Kaplan, 1991, str. 5). I v programech nesocialistických směrů se objevovaly sociálně-reformní tendence. (Pavlica, 1992, str. 3 - 17)

Pro nedostatek surovin pomáhala s jejich zásobováním tzv. UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) tvořená 44 spojeneckými zeměmi za účelem soustředění a distribuce potravin a dalšího zboží do členských zemí, jež potřebovaly pomoc. Jednalo se o bezplatné poskytování pomoci, největší dodávky poskytly USA. UNRRA poskytovala pomoc až do konce roku 1947. (Pavlica, 1992, str. 3 - 17)

První poválečné parlamentní volby se konaly 26. května 1946. Po tvrdém předvolebním boji, který byl mimo jiné prezentován i na stránkách *Osvobozeného Našince* (viz část *Postavení ČSL a jeho vliv na titul*), KSČ získala celkem 40, 10% hlasů, Strana národně socialistická 23, 57%, ČSL 20, 38% a sociálně demokratická

---

⁶⁶ Divoký odsun byl živelným vyháněním nebo vynuceným útekem tisíců občanů německé národnosti. (Kaplan, 1991)

strana 15, 60 %.⁶⁷ Popularitu komunisté získali například i díky budovatelskému plánu Klementa Gottwalda, tzv. dvouletce. Jednalo se o dvouletý hospodářský plán schválený v říjnu roku 1946. Zaměřen byl především na posílení znárodnování, omezení soukromého sektoru a obnovení předválečné produkce, jak hospodářské tak zemědělské. Jeho schválení pomohlo komunistům prosazovat se v politickém životě a omezovat váhu ostatních stran. (Pavlica, 1992, str. 3 - 17)

Mezinárodní změny a zlom v dosavadním vývoji Československa způsobilo v polovině roku 1947 mimo jiné i nepřijetí Marshallova plánu americké hospodářské pomoci Evropě. Marshall byl americký ministr zahraničí a plán ohlásil 5. června 1947. Po jeho odmítnutí Sovětským svazem, který ho chápal jako důkaz dlouhodobé přítomnosti Američanů v Evropě a aktivní účasti USA v evropské politice, naléhali jeho představitelé i na ČSR, aby plán odmítlo. Po jednáních československé delegace v Moskvě, kde Stalin výhrušně označil přijetí plánu za podraz Sovětského svazu, Československo Marshallův plán odmítlo. *„Přes snadno dosaženou „poslušnost“ pražské vlády zanechaly události kolem Marshallova plánu u sovětských politiků stín nedůvěry k nekomunistickým stranám a k politickému vývoji v ČSR“* (Kaplan, 1991, str. 87). (Kaplan, 1991, str. 82 - 87)

V Národní frontě během let 1945 až 1948 probíhala celá řada konfliktů, která vedla k vládní krizi. Příčinou jednoho z těchto konfliktů bylo sucho v roce 1945 vedoucí k neúrodě. *„Pokles úrody byl velmi citelný, ztráta v zemědělské výrobě dosáhla 15 miliard Kč“* (Kaplan, 1991, str. 87). Vláda se zásobovací situací zabývala od července na každé schůzi a různé strany navrhovaly různá řešení. Přestože závažnost problému si uvědomovaly všechny strany a mohlo to poměry v Národní frontě utužit, mocenskopolitické zájmy převažovaly. *„Zejména komunisté se pokoušeli využít sucha a zásobovacích těžkostí ve svůj prospěch. A tak se vývoj ubíral právě opačným směrem, sucho a jeho následky se nestaly sjednocujícím faktorem, naopak výrazně přispěly k rozdělování NF a k rozrušení koalice“* (Kaplan, 1991, str. 88). K suchu se přidaly ještě problémy se zásobováním textilu a obuvi, před obchody se tvořily fronty a nespokojenost občanů stoupala. (Kaplan, 1991, str. 87 - 103)

---

⁶⁷ Osвобоzený Našinec, ročník 79, č. 123, 28. 5. 1946, str. 1, autor: Hynek Růžička: *Čs. strana lidová milionovým tábore*

Největším konfliktem vedoucím ke krizi Národní fronty byl spor o tzv. milionářskou daň. Komunistický ministr financí navrhl 27. srpna 1947 zdanění milionářů, jež mělo přinést do státní kasy peníze, které by pomohly řešit problémy, se kterými se Československo potýkalo. Po mnoha diskuzích a jednáních KSČ milionářskou daň prosadila, přestože se předpokládaného výnosu 6,5 miliardy Kč nikdy nedosáhlo. (Kaplan, 1991, str. 87 - 103)

Tyto a mnohé další spory ve vládě vedly k politickému napětí v Československu, které se výrazně stupňovalo v prvních dvou měsících roku 1948. Národní fronta se rozdělila do dvou bloků – komunistická strana a nekomunistické strany – a lidově demokratický režim se ocitl v krizi. *„Přímou záminkou k vyvolání krize se stal postup ministra vnitra Noska při reorganizaci obvodních oddělení SNB v Praze“* (Pavlica, 1992, str. 17). Počet oddělení byl snížen na třetinu a odvoláni byli nadbyteční, nekomunističtí, vyšší důstojníci SNB. Po řadě neúspěšných jednání se nekomunistické strany dohodly, že 20. února 1948 podají demisi. Domnívali se, že krize ve vládě vyvolá předčasné volby nebo bude demise odmítnutá prezidentem a komunisté budou muset ustupovat. Pro slabiny provedení demise využila KSČ situaci k mocenskému převratu, který znamenal monopol komunistů a přechod do sovětského bloku. *„Bez ohledu na způsob, jakým komunisté svého mocenského monopolu dosáhli, určuje charakter února 1948 jeho podstata a jeho výsledek: zničení demokratických principů a vznik předpokladů pro hrozivý vývoj, který měl pro Československou společnost dlouhodobé tragické následky“* (Kaplan, 1991, str. 153). (Kaplan, 1991, 143 – 153)

2.1.1 Olomouc po konci druhé světové války

Jak již bylo uvedeno v kapitole o Olomouci za druhé světové války, boje zde probíhaly tvrdé, což mělo dopad na celkovou tvář města. Poškozeno bylo velké množství domů, byly zničeny všechny významnější železniční a silniční mosty, poškozeno bylo i mnoho památek mezi nimi i dómský kostel nebo radnice s orlojem. (Hájek, 2013, str. 45 - 80)

Část sovětské armády, která osvobodila Olomouc, pobývala ve městě až do podzimu 1945. Pomáhala především při obnově infrastruktury, avšak došlo zde

k obrovské aféře, kdy sovětsí vojáci předali velké množství zbraní místní složce KSČ pro případ ozbrojeného převzetí moci. Přestože jim bylo nařízeno vedením strany zbraně odevzdat, část zbraní si olomoučtí komunisté nechali. O dva roky později byl odhalen úkryt zbraní, což mělo za následek obrovský skandál a šéf místních komunistů Jura Sosnar padl. Případ reflektoval i *Osvobozený Našinec*, číslo 18 z 22. ledna 1948 mu věnuje celou první stránku a polovinu druhé a přirozeně jej spojuje s Krčmaňskou aférou, se kterou byl Sosnar také spojován.⁶⁸ „Bylo zjištěno, že tyto zbraně tam ukryl v roce 1947 Alois Zapletal, domovník sekretariátu KSČ v Olomouci, a šofér tohoto sekretariátu Oldřich Halíř, a to z příkazu poslance ÚNS Jaroslava Jury-Sosnara pro event. ilegální použití“⁶⁹ píše se v *Našinci* o případu. Krčmaňskou aféru taktéž reflektoval *Osvobozený Našince*, bude o ní zmínka v kapitole s názvem *Začátek konce*. (Hájek, 2013, str. 45 – 80)

Ve městě byly po válce ustanoveny dva národní výbory. Národní výbor hlavního města Olomouce vykonával funkce městského a zároveň okresního výboru v hranicích města a Okresní národní výbor Olomouc – venkov zastával funkci pro všechny obce v okrese Olomouc – venkov. (Hájek, 2013, str. 45 – 80)

Národnostní struktura obyvatelstva se po válce změnila, především kvůli vyhlazení židovské menšiny (před válkou 2 500 Židů a v roce 1944 již jen 12, v roce 1946 pak 180) a odsunu Němců po válce. Celkově Olomouc měla po válce o 10 000 obyvatel méně než před ní, tj. po válce žilo v Olomouci 61 009 obyvatel. V části Olomouce Nové Hodolany byl zřízen pro německé obyvatele internační tábor, který sloužil pro všechny nacisty a loajální obyvatele, jen ti, kteří pomáhali revolučnímu hnutí, mohli být z tábora propuštěni. Nicméně pro neschopnost zařídit dostatek ubytovacích prostor pro tak velké množství osob zůstávalo mnoho z nich ve svých původních bytech. Činnost tábora byla ukončena v říjnu roku 1946. (Hájek, 2013, str. 45 – 80)

---

⁶⁸ *Osvobozený Našinec*, r. 81, č. 18, 22. 1. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *V domě KSČ v Olomouci se připravoval atentát*

⁶⁹ Tamtéž.

2.1.2 ČSL a obnovení činnosti po válce

ČSL mohla po válce opět fungovat, nicméně za tu cenu, že vstoupí do Národní fronty a přijme Košický vládní program. Ve vládě obsadila strana tři křesla, Jan Šrámek se stal náměstkem předsedy vlády a dále drželi lidovci ministerstvo pošt a ministerstvo zdravotnictví. Vliv ČSL svazoval nedostatek výrazných politických osobností, jedinou byl v podstatě její předseda Jan Šrámek, který však po válce měl již sedmdesát pět let a často se nechal zastupovat svými důvěrníky. Organizační složka také zaostávala za ostatními stranami, nicméně strana se dobře prosazovala publicisticky, především na stránkách oblíbených týdeníků *Obzory* a *Vývoj*. Program strana zachovala obdobný tomu předválečnému, přizpůsobený však poválečné atmosféře. Nejsilnější pozici měla strana na tradičně katolické Moravě. (Daněk, 1990; Malíř, 2004, 1175 - 1189)

Po důležitých volbách v květnu 1946 obsadili lidovci ve sněmovně 4 křesla, tři dosavadní se nezměnily a přibýlo ministerstvo techniky. *„Zase se tu ale opakoval jev, který bylo možno zaznamenat již v době první republiky: ČSL pro malou energičnost svých vůdců a snad i funkcionářů zdaleka nevládla takovým vlivem, jaký by odpovídal počtu hlasů pro ni odevzdaných“* (Daněk, 1990, str. 18). Členové ČSL se podíleli na únorové demisi ministrů, která posléze vedla k převratu. Někteří členové ČSL dokonce stranu zradili a jednali s Klementem Gottwaldem o dalším vývoji, konkrétně Alois Petr a Josef Plojhar. 25. února se konala poslední schůze představenstva ČSL v původním složení, avšak již předtím Jan Šrámek vzkázal poslancům, že vedení strany se mu vymklo z rukou a že mají jednat podle vlastního uvážení. Mezitím již Plojhar převzal vedení strany a zastavil vydávání *Obzorů* a *Vývoje*. *„ČSL sice únorové události přežila, byla to však povahou, počtem členů a politickým vlivem zcela jiná strana, než jakou byla dosud“* (Daněk, 1990, str. 23). (Daněk, 1990, str. 17 - 22)

2.2 Postavení tisku v ČSR po Druhé světové válce

Stejně tak jako se Československo po válce snažilo očišťovat společnost od kolaborantů, i mediální sféra pracovala na témže úkolu. To mimo jiné zaručoval i Košický vládní program, který uvolnil prostor pro personální změny novinářského stavu. Košický program také zaručoval médiím svobodu slova a redefinoval

společenskou roli médií. Nová vláda tak rozhodla, že na vydávání tisku by nemělo být nahlíženo jako na soukromé podnikání, ale mělo sloužit zájmům státu. (Končelík a kol., 2010, str. 113 – 118)

Období po roce 1945 však není jen obdobím očisty, nýbrž i etapou restrukturalizace mediální scény. Vedle zániku některých titulů, obnovení či přejmenování jiných vznikaly i listy nové. „*Významným rysem poválečného třiletí bylo i postupné budování systému institucionální kontroly a řízení médií*“ (Bednařík a kol., 2011, str. 223). Očistě a restrukturalizaci napomohl také poválečný návrat řady novinářů a publicistů ze zahraničí, jak z vězení, koncentračních táborů nebo emigrace. Paralelně tak probíhaly dva klíčové procesy poválečné obnovy médií – očista a restrukturalizace. (Bednařík a kol., 2011, str. 221 – 224)

Média, dle ustanovení Košického vládního programu, spravovalo právě vzniklé ministerstvo informací, které vedl dlouholetý redaktor Rudého práva a spoluvůrce Košického vládního programu, člen KSČ Václav Kopecký⁷⁰. „*Ministerstvo informací mělo ve své kompetenci udělovat povolení k vydávání tisku a začalo za souhlasu politických stran tvořících Národní frontu prosazovat novou koncepci českého tisku...*“ (Bednařík a kol., 2011, str. 227), jejíž zásady vyhlásila v květnových dnech konference zástupců tisku při České národní radě. Tato koncepce v sobě nesla představu tisku sloužícího zájmu lidu, národa a státu a připravovaná byla již za okupace. Jednalo se o snahu centralizované kontroly médií. (Bednařík a kol., 2011, str. 227 – 232)

Vliv KSČ v mediální sféře od konce války do osudného února strmě stoupal. Končelík v publikaci *Dějiny českých médií 20. století* (2010) zmiňuje tři způsoby, kterými KSČ prostřednictvím ministerstva informací realizovala mediální politiku podle svých představ. V prvním případě se jednalo o přeregistraci veškerých titulů, povolení k vydávání tisku dostaly jen uznané politické strany, státní úřady a celonárodní společenské organizace. Některé tituly úplně zanikly, jako například deníky *Venkov* a *Večer*, listy nepovolené Agrární strany či bulvární list *Tempo* anebo *Národní politika*

---

⁷⁰ Václav Kopecký (1897 – 1961). Komunistický novinář a politik, v letech 1945 až 1953 ministr informací, poté rok ministr kultury. Ovlivnil poválečný vývoj kultury a médií, právě pod jeho správu spadalo jejich řízení. (Bednařík a kol., 2011)

a nacistický *Arijský boj* a další. Některé listy byly obnoveny (např. *Rudé právo*, *Právo lidu*) a ostatní, za protektorátu fungující, musely být přejmenovány (např. z *Českého slova* na *Svobodné slovo* nebo z *Lidových novin* na *Svobodné noviny*). (Končelík a kol., 2010, str. 113 – 118)

Druhým způsobem dohledu KSČ nad médii byly legislativní úpravy a institucionální kontrola mediálních obsahů. KSČ však tuto metodu příliš nevyužívala, měla jinou strategii – „*Kopecký s vědomím, že média ovládá jinými cestami, snahy o formalizování dohledu a ustavení funkčních cenzurních orgánů nepodporoval, a naopak se hlásil k tezi, že v Československu je svoboda tisku a že MI pouze usměrňuje jeho tematickou agendu, když dodává tisku instrukce, o čem se má nebo nemá psát z hlediska vyšších státních zájmů, ale nestanovuje, jak má psát*“ (Končelík, 2010, str. 116).

Poslední ze zmíněných cest byla personální politika při obsazování redakcí. Komunisté se zapojili do očisty novinářského stavu a jejich pozitivnímu obrázku přispěla odbojová činnost vedená za války. Komunisté také spolupracovali na řízení svazu novinářů⁷¹ a díky jejich aktivnímu působení na těchto polích k sobě přitáhli i novináře ideově vzdálené. (Končelík a spol., 2010, str. 113 – 118)

Vedle výše zmíněných způsobů kontroly médií byl dalším nástrojem regulace přiděl papíru, české země se po válce potýkaly s jeho nedostatkem. Přidělování papíru měl na starosti tiskový odbor ministerstva informací. Vyhláška z 26. října 1945 o přechodném omezení ve vydávání periodických tiskovin dala ministerstvu moc, kdy samo mohlo stanovovat náklad, rozsah, rozměr i periodicitu všech titulů.⁷² I v *Osvobozeném Našinci* nalezneme článek týkající této problematiky. Augustin Uher⁷³, šéfredaktor listu, píše v říjnu roku 1945 v úvodníku čísla 116 o tom, že na říjen tiskárna listu nedostala přiděl papíru. „*Tímto způsobem, suchou cestou, má být vyřízen list, jenž přes dvojnásobek reakce, která kdy dusila český lid – rakouské a nacistické –*

⁷¹ Ústřední svaz československých novinářů. Ustaven na základě zákona č. 101/1947 Sb.

⁷² Vyhláška stanovila, že od 1. prosince 1945 mohla vycházet jen periodika, která schválilo MI na základě nové žádosti o povolení k tisku. Všechna vydavatelství musela spolu s žádostí o povolení uvést i předpokládanou spotřebu papíru. (Bednařík a kol., 2011)

⁷³ O Augustinovi Uhrovi více v kapitole *Osvobozený Našince a jeho „návrat na scénu“* v části *Redakce*.

*překročil osmdesátý rok svého trvání, a to trvání takového, že sloužilo začasť ke cti všeho českého novinářství a politického života vůbec*⁷⁴. Uher prohlašuje, že za list povede boj a nenechá padnout list s takovou tradicí, jako byl právě *Našinec*.⁷⁵ (Bednařík a kol., 2011, str. 228 – 232)

Počet titulů vycházejících v českých zemích v roce 1945 byl 31. To je v porovnání s předválečnou situací pětinásobně menší počet (v roce 1938 bylo číslo na 150 titulech a za protektorátu na 33). Očista médií probíhala prostřednictvím komise pracující od 11. května 1945 do února 1946. Komise byla složena různorodě. *„Zasedli v ní nejen novináři aktivní v domácím i zahraničním odboji, ale i zástupci z řad žurnalistů vězněných v koncentračních táborech a vdov po popravených novinářích“* (Končelík a spol., 2010, str. 119). Komise rozlišovala čtyři roviny provinění. Byly udělovány pokuty, zákazy práce v oboru, vyřazení z novinářského svazu s doživotním zákazem činnosti a dále byla u závažnějších provinění podána doporučení postavit novináře před Národní soud. (Končelík, 2010, str. 117 – 120)

KSČ měla na média velký vliv již před převratem v únoru 1948. Rozhlasové vysílání a kinematografii ovládli komunisté úplně. Tiskové oddělení ministerstva informací, které bylo vedené komunisty, se věnovalo cenzuře (po válce nebyla oficiálně uplatňovaná) a Státní bezpečnost se také řešila otázku cenzury. *„Někteří představitelé nekomunistických stran paradoxně požadovali zavedení cenzury ve snaze omezit zásahy komunistických ministrů proti svému tisku“* (Končelík, 2010, str. 126).

Po únoru 1948 začalo ministerstvo informací zabavovat domácí i dovážená zahraničí periodika nevídanou rychlostí. Stejně tak rychle zakazovalo tisk a časopisy dosud vydávané nekomunistickými stranami a tradičními institucemi. *„Jen během prvních čtrnácti dnů jenom v Čechách a na Moravě bylo takto zakázáno 31 novin a časopisů“* (Bystrov, 2006, str. 79). Důvody nebyly vždy příliš jasné, většinou se však uváděl nedostatek papíru. Postupně mezi zastavovanými listy přibývala katolická periodika. Na konci roku 1945 bylo komunistickým režimem zlikvidováno v Čechách a na Moravě 27 katolických listů. (Bystrov, 2006, str. 78 – 80)

⁷⁴ Osvozený *Našinec*, ročník 78, č. 116, 6. 10. 1945, str. 1, autor: Augustin Uher, *Nelikvidujeme*

⁷⁵ Tamtéž.

2.2.1 Tisk na Olomoucku

Po konci druhé světové války měly v Olomouci své filiální redakce i redakce všechny deníky, které vycházely pod polickými stranami a také některé periodické časopisy. (Unzeitig, 1994, str. 24 - 25)

Svůj deník měla v Olomouci KSČ s hlavní redakcí také na stejném místě. Jednalo se o *Stráž lidu*, jehož šéfredaktorem byl J. Telc a zástupcem A. Novický s odpovědností i za politickou stránku. Regionální zpravodajství měl na starosti R. Pogoda. „Vedle těchto stálých redaktorů pracovalo v deníku několik pomocných sil, na příklad pro sport, kulturu atd., kteří však nebyli ve stálém pracovním poměru a nebyli také ve Svazu novinářů“ (Unzeitig, 1994, str. 24).

Deník národně socialistické strany *Volné slovo* vycházel v Olomouci pro Hanou a severní Moravu, zastaven byl v roce 1948. Šéfredaktorem listu byl J. Cekl, A. Bartuška byl jeho zástupcem a zároveň také vedoucím redaktorem strany pro regionální zpravodajství. B. Halama s J. Pavlíkem zajišťovali místní zpravodajství a M. Horáček sportovní stránku. Horáčkovi vypomáhal externí pracovník Kypěna, který po únoru emigroval do Německa a později se tam stal redaktorem *Svobodné Evropy*. (Unzeitig, 1994, str. 24 – 25)

Čin, deník sociální demokracie, měl v Olomouci taktéž svou pobočku, již vedl A. Kváša. F. Dosoudil byl jeho zástupcem a také redaktorem regionálního zpravodajství. Sportovní stránku měl na starosti J. Březina. (Unzeitig, 1994, str. 24 – 25)

„Vedle těchto politických deníků měla v Olomouci svou redakci i odborářská *Práce s redaktory J. Jahnem, který byl vedoucím redakce, regionální zpravodajství zpracovával A. Sedláček a sportovní M. Sova. Pro Lidové noviny pracoval v Olomouci redaktor V. Jílek. Nějaký čas vycházel v Olomouci i týdeník Stráž Moravy, který byl majetkem ONV a který vedl redaktor A. Avrat*“ (Unzeitig, 1994, str. 24).

Vedle deníků vycházelo na Olomoucku i několik periodik, ze kterých byl nejrozšířenější náboženský týdeník *Rozsevač* (vydáváný v letech 1939 až 1948). *Rozsevač* spadal pod majetek olomouckého arcibiskupství a šéfredaktorem byl ThDr. F. Pelikán a druhým redaktorem Dr. J. Tesař. „Z dalších periodik stojí za zmínku časopis ČSSP *Nová země* a *Věstník Cyrilometodějské Matice*, který řídil J. Vlček. Mnohé časopisy po roce čtyřicátém pátém, které vycházely v Olomouci, zvláště hodnotná periodika náboženská, nebyly vůbec obnoveny“ (Unzeitig, 1994, str. 24).

2.2.2 Tisk ČSL

Vedení Československé akciové tiskárny, která vydávala veškerý tisk ČSL v Čechách, bylo po osvobození vyměněno lidmi doporučenými J. Šrámkem. *Lidové listy* se přejmenovaly na *Lidovou demokracii*. Tisk se snažil držet politiky strany a neprovokovat nijak komunisty. Nicméně i zde se našly silnější protikomunistické články, například z pera Koželuhové-Procházkové, která byla později ze strany vyloučena. Vztahy s komunisty se zosílily v druhé polovině roku 1947 a začátkem 1948 před únorovým převratem. „V jeho průběhu převzalo nové vedení ČSL v čele s Aloisem Petrem (1879-1951) a Josefem Plojharem (1902-1981) již 24. února ČAT, tiskovou kancelář lidové strany i *Lidovou demokracii* a učinilo z ní orgán „obrozené“ strany, která pak existovala pod diktátem KSC“ (Marek, 2001, str. 92). (Marek, 2001, str. 89 – 93)

Podobného osudu se dostalo i moravským deníkům. Brněnský *Den* se přejmenoval na *Národní obrodu* a na vlivu se podíleli především Šrámkovi přívrženci, např. nový krajský předseda ČSL Karel Fanfrla, politik Josef Vičánek a další. V únoru 1948 bylo vydávání listu zastaveno a i přes snahu o jeho udržení pod názvem *Lidová obroda* v červnu 1948 definitivně deník zanikl. (Marek, 2001, str. 89 – 93)

Vydávání regionálních listů ČSL v okresech a také většiny časopisů zájmových organizací lidové strany nebylo obnoveno kvůli nedostatku papíru a nepovolení některých předválečných spolků. I přesto však dokázaly vzniknout dva nové významné týdeníky *Obzory* a *Vývoj*. Zatímco *Obzory* se zaměřovaly na zahraniční vztahy a na nebezpečí rozdělení světa na dva nepřátelené tábory, *Vývoj* se soustředil na mladé

čtenáře a díky svému modernímu a kulturnímu zaměření si našel široké publikum. *Obzory* i *Vývoj* byly zastaveny již v prvních dnech únorového převratu. Od poloviny roku 1948 vycházela ze všech deníků ČSL pouze *Lidová demokracie*, ...“vydávaná novými představiteli strany, jež se stala pouhým přívěskem vládnoucí Komunistické strany Československá“ (Marek, 2001, str. 93).

3 Osvobozený Našinec a jeho „návrat na scénu“

Obnovení *Našince* se zdálo být úkolem nelehkým, a to nejen kvůli chronickému nedostatku papíru či novému vládnímu uspořádání. Nacistická perzekuce si stejně jako u dalších obnovených stran vybrala tvrdou daň i u příslušníků Československé strany lidové a redaktorů *Našince*. „Oba hlavní redaktori *Našince*, šéfredaktor Josef Řezníček a jeho zástupce Stanislav Teichman, byli popraveni v Brně během heydrichiády. V koncentračních táborech zahynuli další významní místní členové a funkcionáři P. Ferdinand Chýlek, prof. Stanislav Cvek, dr. Emil Zavadil a dr. Jaroslav Šumšal“ (Konečný, 2006, str. 9). První číslo *Osvobozeného Našince* vzpomíná na mimo již zmíněné také na Dr Alfreda Fuchse, stálého spolupracovníka *Našince*, který byl surově umučen v Dachau.⁷⁶

Našince čekal stejný postup jako další československý tisk po osvobození. Symbolicky byl přejmenován na *Osvobozeného Našince* a jeho první číslo si Olomoučané mohli přečíst již 17. května 1945. Vliv v deníku měli především prelát František Světlík a také nový krajský předseda ČSL dr. Jaroslav Řehulka. Šéfredaktorem se stal novinář Augustin Uher.⁷⁷ O významných redaktorech *Osvobozeného našince* pojednává část této práce s názvem *Redakce*. (Marek, 2001, str. 89 – 93)

Našinec byl po válce nejrozšířenějším deníkem vydávaným v Olomouci, který se po nové organizaci médií dostal do rukou Československé strany lidové. List se snažil navázat na předválečnou křesťansko-sociální politiku a podporoval především malé a střední rolníky a ve městech drobné živnostníky. „Více než ostatní listy informoval *Osvobozený našinec* o kulturních a vzdělávacích aktivitách křesťanských spolků a přinášel obsáhlé reportáže o kulturních a náboženských slavnostech na střední Moravě“ (Konečný, 2006, str. 9).

⁷⁶ Osvobozený Našinec, ročník 78, č. 1, 17. 5. 1945, str. 1

⁷⁷ O Uhrovi a Řehulkovi více v části *Redakce*.

List vycházel každý den kromě úterků. Cena výtisku *Osvobozeného Našince* byla v roce 1945 1 Ksč, v tom následujícím stoupla na 1, 50 Ksč a stejně stál deník v roce 1947. V roce 1948 se cena za kus pohybovala na nejvyšší hladině, výtisk stál 2, 50 Ksč. Administrace sídlila na náměstí Rudé armády 16 v Olomouci. Vedle olomoucké redakce měl deník filiální redakci a administraci také v Šumperku, kde vycházela mutace listu s názvem *Severomoravská stráž*. Svou redakci měl deník i v Praze, pražským příspěvatelem deníku byl Jaroslav Jíra. Vedle zpráv tvořených redakcí byly dalšími důležitými zdroji informací Československá tisková kancelář, Reuters, United Press či sovětská agentura TASS.

S postupem času, kdy se deník opět dostal do povědomí lidu, jeho úroveň i oblíbenost stoupala a počty výtisků se zvedaly. „*Před osudným únorem dosahoval denní náklad i 80 tisíc a nedělní až 100 tisíc. Našinec v tu dobu již nebyl pouhým regionálním deníkem a v mnoha tisících se posílal do celé republiky i na Slovensko, na Ostravsko a Slovácko. Mnoho set výtisků šlo i do zahraničí, do Itálie, Francie, Německa, USA, Kanady, ba i do Austrálie a na Nový Zéland* (Unzeitig, 1994, str. 25). Také Polsko odebíralo výtisky *Osvobozeného Našince*. (Unzeitig, 1994)

František Světlík napsal na počátku roku 1948 článek o důležitosti regionálního deníku a zmínil výsadní postavení *Našince* v důležitých obdobích regionu. Podle Světlíka *Našinec* bojuje za všeobecnou prosperitu Olomoucka a uvádí i několik příkladů. „*Zasloužil se v poslední době o severomoravské pohraničí a v úsilí o Palackého universitu, o ruch divadelní a hudební, jenž v něm má vždy ochotného tlumočníka svých potřeb. Není zkrátka úseku života národního, kulturního nebo sociálně hospodářského, aby tu nepřiložil ruku k dobrému dílu*“.⁷⁸

V Olomouci vycházely v letech 1945 – 1948 celkově čtyři deníky, vedle *Osvobozeného Našince* to byla ještě *Stráž lidu* vydávaná KSČ, *Volné slovo* České strany národně sociální a *Čin* Československé sociální demokracie. (Hájek, 2013)

⁷⁸ *Osvobozený Našinec*, ročník 81, č. 1, 1. 1. 1948, str. 3, autor: František Světlík: *Pro kraj i celek*

Postavení ČSL a její vliv na titul

O poválečné obnovení organizační struktury ČSL na Olomoucku se zasloužili dva její význační funkcionáři – Jaroslav Řehulka a Vojtěch Medek.⁷⁹ Během několika týdnů po skončení války se jim podařilo kontaktovat bývalé důvěrníky ve městě i v okolních obcích. S dalšími stranami vyjednali zastoupení v národních výborech a dalších institucích, které vznikaly. V letních měsících svolali okresní konference a v srpnu 1945 první krajský sjezd. Otázka obnovení *Našince*, tradičního krajského tiskového orgánu, byla pro ČSL důležitá. (Konečný, 2006, str. 9 – 11)

„Po volbách se olomoučtí lidovci ponejvíce prosazovali silným odporem proti zemědělské politice ministra J. Ďuriše. Zvláště v Olomouci se strana ostře střetávala s komunisty kvůli jejich plánu na podlomení ekonomické nezávislosti arcibiskupství. Připravovaná parcelace arcibiskupských lesů v rámci revize pozemkové reformy by znamenala okamžitou ztrátu ročních příjmů ve výši přibližně 10 milionů korun, což by ohrozilo provoz konzistoře, kroměřížského sídla a chrámu sv. Víta. Z vyjádření okresních funkcionářů i z tisku bylo koncem roku 1947 cítit určité uspokojení z dosažených výsledků s přesvědčením, že v následujících volbách, plánovaných na rok 1948, strana zúročí své zásadové postoje a dosáhne mnohem lepšího volebního výsledku než v předcházejících volbách. Důvodem k optimismu bylo poměrně solidní členské zázemí čítající pro oba okresy dohromady 8 300 registrovaných členů, což se blížilo počtu členů nejsilnější KSČ“ (Konečný, 2006, str. 11)

Články týkající se strany se v listu vyskytují denně. List se z původního podnázvu „*List pracujícího katolického lidu*“ stal již od 31. května 1945 „*Deníkem československé strany lidové*“. Ve stejném čísle je celá první strana věnovaná právě straně a Šrámkově národní politice, list ji pochopitelně podporoval.⁸⁰ Dalším celostránkovým tématem bylo programové prohlášení ČSL, které mimo jiné považovalo za důležitou poválečnou obnovu země po stránce hospodářské, kulturní a s demokratickými zásadami. Veškeré sjezdy, konference, oslavy či jiné události strany byly vždy v *Osvobozeném Našinci*

⁷⁹ Více o Vojtěchu Medkovi a Jaroslavu Řehulkovi v části *Redakce*.

⁸⁰ Osvobozený Našinec, ročník 78, č. 12, 31. 5. 1945, str. 1, autor: Neznámý: *Šrámkova politika národní a Velké mravní poslání mezi pracovníky paží i ducha*

reflektovány, významné byly například oslavy 50 let křesťanského politického hnutí.⁸¹ 75. narozeniny Jana Šrámka byly v *Našinci* taktéž oslavovány. Ostatně šéfredaktor *Osvobozeného Našince* Augustin Uher prohlašoval, že list následuje Šrámkovu linii, jeho podpora *Našincem* byla obrovská.⁸²

Velkou propagandu ČSL v květnových číslech *Našince* z roku 1946 vyvolaly nadcházející volby stanovené na 26. května 1946. Vedle samotných článků týkajících se programu a členů strany, začal deník psát negativní zprávy o ostatních stranách Národní fronty, především pak straně komunistické.⁸³ Na stránkách se objevovaly články Šrámka, zveřejňovaly se veřejné promluvy členů strany⁸⁴ či se psaly zprávy o minulých úspěších lidovců nebo o úspěších lidových stran v jiných státech.⁸⁵

Volby dopadly vítězně pro komunisty. KSČ získala celkem 40, 10% hlasů, Strana národně socialistická 23, 57%, ČSL 20, 38% a sociálně demokratická strana 15, 60%. V kraji Olomouc bylo odevzdáno celkem 397 371 hlasovacích lístků z toho 128 852 pro KSČ, 110 596 pro ČSL, 83 525 pro národní socialisty a 73 038 pro sociální demokraty.⁸⁶ Bezprostřední reakce na volby ze strany deníku byla pozitivní. Přestože bylo znát jisté zaskočení z tak velkého úspěchu komunistů, již dle titulku *Čs. strana lidová milionovým táborem* lze soudit, že výsledky voleb byly i tak pro stranu příjemné.⁸⁷

⁸¹ *Osvobozený Našinec*, ročník 79, č. 211 a 212, 15. 9. 1945 – 17. 9. 1945

⁸² *Osvobozený Našinec*, ročník 78, č. 176, 16. 12. 1945, str. 1, autor: Augustin Uher: *K sobě blíž*

⁸³ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 89, 14. 4. 1946, str. 3, autor: LIR: *Útoky komunistů se hroutí jeden po druhém*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 98, 26. 4. 1946, str. 2, autor: -o: *Také komunisté dávají přednost moci nad právem*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 116, 21. 5. 1946, str. 1, autor: Jaroslav Řehulka: *Voličům Šrámkova rodného kraje*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 116, 21. 5. 1946, str. 1, autor: František Světlík: *Volby na západě*

⁸⁴ *Osvobozený Našinec*, ročník 79, č. 119, 24. 5. 1946, str. 1, autor: Neznámý: *Nám. předsedy vlády Dr Jan Šrámek, min. Hála a Procházka promluvili na Staroměstském náměstí*

⁸⁵ Např. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 115, 19. 5. 1946, str. 1, autor: Neznámý: *Katolíci zvítězili v Holandsku*

⁸⁶ *Osvobozený Našinec*, ročník 79, č. 123, 28. 5. 1946, str. 1, *Konečné výsledky z Čech a Moravy*

⁸⁷ *Osvobozený Našinec*, ročník 79, č. 123, 28. 5. 1946, str. 1, autor: Hynek Růžička: *Čs. strana lidová milionovým táborem*

První pochybnost o povolební situaci v Československu najdeme na stránkách *Našince* 4. června 1945. Poslanec Řehulka se v úvodníku listu vyslovuje k otázce dosažení dohody ve vládě a zaujímá stanovisko, že je nutno budovat na principech demokracie. Přestože se v textu nacházejí pochybnosti týkající se spolupráce komunistů, v závěru úvodníku Řehulka píše, že věří v dohodu.⁸⁸

3.1 Redakce (členové redakce, jejich původ a tvorba)

Josef Řezníček, šéfredaktor deníku v letech 1934 až 1942, popravený za války, zůstával i nadále v záhlaví listu uváděn jakožto šéfredaktor (od obnovení do 3. října 1945). V praxi jej však nahradil PhDr. Augustin Uher⁸⁹, novinář s bohatými zkušenostmi, jež si do redakce vybral osvědčené pracovníky a mezi externími přispěvateli a dopisovateli byly známé osobnosti z řad vědců, spisovatelů i politiků. (Konečný, 2006; Unzeitig, 1994, str. 24 -25)

„Do Našince v tu dobu přispívali univ. profesoři dr. O. Králík, dr. Cínek, dr. Matocha i první rektor PU J.L. Fischer, ze spisovatelů J. Čep, V. Renč, J. Zahradníček, mnozí vědečtí pracovníci jako dr. Smetana, političtí experti jako dr. Řehulka, poslanec Hořínek a Hrbáček, z umělců hudební skladatel Iša Krejčí, malíři F. Šén, A. Beran a mnoho dalších“ (Unzeitig, 1994, str. 25).

Zástupcem Uhra byl poslanec Hynek Růžička, současně řídící politickou stránku novin a odpovědným redaktorem Josef Ivo Unzeitig, jenž měl na starosti oddělení pro místní a regionální zpravodajství. Unzeitig (1994) ve svém článku o *Našinci* v *Knihovním obzoru* píše, že redakce měla 14 členů. V regionálním zpravodajství pracovala také redaktorka K. Poláčková, severní Moravu měl na starosti Fridolín Teimer a Prostějovsko P. Sachr. Rubriku věnovanou náboženskému životu vedl Ferdinand Pokorný, bývalý politický vězeň a autor knihy *V Městě Satanově*, kulturní

---

⁸⁸ Osvobozený Našinec, ročník 79, č. 123, 4. 6. 1946, str. 1, autor: Jaroslav Řehulka: *Dosáhne se dohody?*

rubriku spravoval Bořivoj Benetka a sportovní Alfons Svoboda⁹⁰. (Unzeitig, 1994, str. 24 – 25)

Zpravodajství ze zahraničí měla na starosti JUDr. Jaroslava Vrátná⁹¹ a překlady se zabývala Ruth Mayerová. Vedle olomoucké pobočky měl *Našinec* redakci i v Praze. Jaroslav Jíra zde sledoval všechna jednání vlády a poslanecké sněmovny a dálnopisem denně sděloval do Olomouce veškeré novinky. Výpomoc v jednotlivých odděleních, kde to zrovna bylo třeba, poskytoval redaktor Hynek Rulíšek. Tajemníkem redakce byl J. Kodýtek. Pravidelnými přispěvateli byli i olomoučtí lidovci Vojtěch Medek a Adolf Vodáček. (Marek, 2001; Unzeitig, 1994, str. 24 – 25)

Pravděpodobně nejvíce kritickým redaktorem *Osvobozeného Našince* byl Jaroslav Jíra, který se nebál otevřeně psát o sporných záležitostech. Například při rozdělování majetku Němců upozorňoval na závadnost přidělování motorových vozidel z německého majetku.⁹²

3.1.1 Augustin Uher

Augustin Uher vedl *Osvobozený Našinec* celé tři roky jeho existence a byl tak jeho jediným šéfredaktorem. Uher se narodil 17. února 1908 v Lomnici u Tišnova v okrese Blansko. Základní vzdělání získal v Lomnici, gymnázium vystudoval v Tišnově. Po ukončení střední školy se zapsal ke studiu na Masarykově univerzitě v Brně, kde vystudoval obory čeština, dějepis a dějiny umění na filozofické fakultě.

---

⁹⁰ Alfons Svoboda. Narodil se v roce 1917, až do nástupu do *Osvobozeného Našince* nebyl novinářsky ani politicky činný. Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: člen evid. vyřazení – Svoboda Alfons, č. krabice: Sv- Sz

⁹¹ Jaroslava Vrátná. Narodila se v roce 1913 v Praze, před válkou pracovala v Československé tiskové kanceláři. Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: člen evid. do roku 1939 – Vrátná Jaroslava, č. krabice: ML - Ž

⁹² Např. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 3, 4. 1. 1946, str. 3, autor: Jaroslav Jíra: *Kdo to podporuje šmelináře?*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 118, 23. 5. 1946, str. 1, autor: Jaroslav Jíra: *Co mají proti nám?*

Poté krátce působil na I. české reálce v Brně a následně v Zemském archivu v Brně, kde se mimo jiné zabýval hlavně edicí Zemských desek.⁹³

Již od mládí jej to táhlo k novinářině, za studií přispíval do studentského časopisu *Jitro* a do *Akordu*, také byl činný v *Moravanu*, v brněnském *Dni* dělal divadelního kritika a redigoval *Naši omladinu*. Do *Našince* nastoupil v roce 1937, řídil zde kulturní rubriku a pomáhal připravovat nedělní přílohu. V letech 1942 až 1945 byl zaměstnán v nakladatelství Velehrad a hned po obnovení *Našince* se stal jeho šéfredaktorem. Během války byl Uher zapojen do odbojové činnosti Orla, mimo to spolupracoval ve zpravodajství pro vojenskou skupinu, jíž dělal spojku do Prahy zabitý šéfredaktor Řezníček. Jednalo se o vojenskou a zbrojně-průmyslovou špionáž, kterou Uher maskoval okázalým nezávadným seriálem článků o průmyslových budovatelích. Z podezření ho zachránil právě Řezníček svou negativní výpovědí u gestapa. Po zastavení *Osvobozeného Našince* přešel do redakce Svobodné Země. V roce 1950 přestoupil Uher do redakce *Nové politiky*, kde začal být kvůli jednomu článku vyslýchán. Jednalo se o článek *Soukromé vlastnictví absolutně mizí*, kde převrátil slova ministra vlády Fierlingera a údajně tak vyvolával paniku v lidu. Sám Uher se bránil, že došlo k jeho pochybení způsobeného špatným zdravotním stavem. Článek byl uveřejněn v *Nové politice* v neděli 15. října 1950. Senát se usnesl na vině Uhra z nedbalosti a nezodpovědnosti a byl vyloučen ze Svazu novinářů natrvalo. Hrozilo mu vězení, byl odposloucháván, spolu s manželkou byli braní jako politicky nespolehliví a Uher byl donucen odejít do invalidního důchodu. Augustin Uher zemřel v 77 letech v Ivančicích.⁹⁴ (Konečný, 2006, str. 9 – 11)

Jakožto šéfredaktor *Osvobozeného Našince* přispíval nejčastěji do novin úvodníky, které většinou odrážely osobní vhléd na dobové události.

---

⁹³ *Zapomenutý, ale nezapomenutelný novinář. Hanácké noviny*, 1998, 9(64). Příl. Na neděli, s. 8. ISSN 1210-5376.), Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů Praha, karton: O, signatura: členská evidence vyřazených Uher Augustin, č. krabice: UH – UT

⁹⁴ Tamtéž.

3.1.2 František Světlík

František Světlík po druhé světové válce nebyl plnohodnotným členem redakce, nicméně do listu stále přispíval a s jeho vývojem je úzce spjatý natolik, že považují za důležité jeho osobu představit.

Světlík se narodil 28. prosince 1875 v Bílovicích u Prostějova do chudé rodiny se sedmi dětmi. Již v deseti letech svou rodnou ves opustil a vydal se za vzděláním do Olomouce, kde navštěvoval Slovanské gymnázium. Studium zvládal lehce, stíhal při něm přispívat do třídního časopisu *causerie* a básně, také hrál na violu. Po ukončení studia na gymnáziu v roce 1894 vstoupil Světlík do arcibiskupského semináře a zahájil studium na teologické fakultě v Olomouci. Již během studií byl společensky aktivní, figuroval v řadě hnutí a spolků. V roce 1896 se Světlík zúčastnil ustavujícího sjezdu Katolicko-národní strany na Moravě. V roce 1898 se stal knězem a nastoupil jako kaplan ve Vsetíně. Světlík působil mimo jiné v literární družině *Katolická moderna*.⁹⁵ Je zakladatelem řady katolických spolků na Vsetíně, v této činnosti pokračoval i po zakotvení v Olomouci, kde je považován za zakladatele místního katolického spolkového života. Světlík patří k zakladatelům Československé strany lidové, podílel se i na tvorbě jejího programu přijatého v roce 1923. (Marek a Trapl, 2001, str. 9 - 21)

Když začal Světlík působit jako kaplan ve Vsetíně, plnil současně stránky nově vydávaného listu *Noviny z pod Radhoště*. Jeho potřeba sdělovat své názory však měla větší ambice, a proto zasílal články i do obou ústředních katolických deníků, brněnského *Hlasu* a olomouckého *Našince*. Do *Našince* vstoupil Světlík 5. března 1905 v době, kdy list procházel krizí a hrozilo jeho zastavení. V době předválečné se zabýval hlavně politickou žurnalistikou a reflektoval působení a vystupování katolických českých poslanců v říšské radě a na zemských sněmech, zabýval se i hodnocením vývoje celorakouské politické scény či usměrňoval vnitřní vývoj katolických stran

---

⁹⁵ *Katolická moderna* formovala novou mladou generaci kněží, která po roce 1918 subjektivně sledovala ideu obrody římskokatolické církve i celé české společnosti. Hnutí se formovalo od devadesátých let 19. století a významným byl jeho druhý sjezd v roce 1899 ve Velehradě. Na tomto setkání se *Katolická moderna* poprvé představila jako organizované reformní hnutí reagující na slabiny římskokatolické církve, na které chtělo upozorňovat a bojovat s nimi. (Trapl, 2001, str. 23 - 36)

a satelitních organizací, avšak zajímal se i o mezinárodně-politickou situaci. (Marek a Trapl, 2001, str. 9 – 21)

Po založení Československé lidové strany potřebovala strana i svůj tiskový orgán, kterýmž se měly stát *Lidové listy*. Redaktorem byl zvolen právě Světlík, a proto se na 15 měsíců přesunul do Prahy a pomáhal zde list budovat. Po této době dostal Světlík místo kanovníka do olomoucké metropolitní kapituly, a tak se vrátil zpět. Nadále přispíval do *Našince*, ale roli šéfredaktora již nezastával. (Marek a Trapl, 2001, str. 47 - 51)

Světlík se v roce 1924 stal poslancem za lidovou stranu. Na začátku třicátých let byla jeho aktivita natolik vytěžující, že se podepsala na jeho zdraví. Zdravotní potíže snížily jeho aktivitu. Za nacismu se věnoval hlavně duchovním povinnostem, v září 1939 byl na tři týdny vězněn, po válce již odmítl kandidovat na poslance a nezapojoval se do činnosti ČSL. Jeho aktivita se po válce obrátila k československo-sovětskému přátelství. Jeho články o Sovětském svazu mu přinesly přezdívku „rudý prelát“. Světlíkův sklon k sociálnímu cítění vycházel z jeho dětství, vyrůstal v chudém prostředí. Přestože se Světlík po komunistickém převratu stále snažil držet ČSL nad vodou a veřejně vystupoval, v roce 1948 se rozhodl odejít do ústraní. Poslední období života strávil ve své kanovnické residenci, zemřel poměrně náhle, když druhou mozkovou mrtvici. (Trapl, 2001, str. 53 - 56)

Na stránkách *Osvobozeného Našince* psal Světlík především o činnosti ČSL a dále se věnoval tuzemské politice obecně.

3.1.3 Hynek Růžička

Hynek Růžička se narodil 19. prosince 1902. Členem redakce *Našince* byl od roku 1929 a novinářem se stal o tři roky dříve, začínal v listu *Naše Slezsko*. V roce 1935 byl z *Našince* vyhozen a pracoval pro listy *České slovo* a *Moravské slovo*. Důvod k vyhození z *Našince* nám osvětluje dopis Růžičky Svazu českých redaktorů z 8. června 1945, kde Růžička zmiňuje ředitele Lidových závodů tiskařských, vydavatele *Našince*, Stanislava Beneše, a píše o jejich nepřátelském vztahu. Beneš údajně tvrdil, že Růžička

byl alkoholik a podílel se na jeho vyhazovu. Ztížil i jeho návrat do redakce po válce, nicméně Růžička si do listu cestu stejně našel, o pomoc žádal právě Svaz.⁹⁶

V *Osvobozeném Našinci* se Růžička zabýval hospodářskou a komunální politikou, byl taktéž zástupcem šéfredaktora. V roce 1948 byl vyloučen ze Svazu novinářů, avšak jeho olomoucká odbočka se usnesla, že trest je příliš příkrý. Na odvolání nedostal žádné vyjádření. Poté pracoval jako vedoucí sboru odborných průvodců historického jádra Olomouce a byl členem aktivu pro památkovou péči Olomouce.⁹⁷

3.1.4 Josef Ivo Unzeitig

Josef Ivo Unzeitig se narodil 23. července 1911 v Bohuslavicích. V letech 1938 až 1940 působil v redakcích *Obzoru* a *Luhačovského salonu*. Během druhé světové války byl vězněn v nacistických žalářích a koncentračních táborech za ilegální činnost v krajském vedení KSČ Brno-Venkov, psal a tiskl letáky a noviny „Nastupujem“. Do země se vrátil v červenci roku 1945 a vstoupil znovu do ČSL, jejímž členem býval před okupací. Nastoupil také do redakce *Osvobozeného Našince*. V únoru 1948 byl vyloučen akčním výborem odbočky SČN ze Svazu novinářů, nicméně po dohodě ÚV NF byl určen jako šéfredaktor v náboženském týdeníku *Rozsevač* a znovu do Svazu přijat. Od února 1948 byl třikrát zatčen, vyslýchán a v kratších intervalech vězněn. Po padesátém roce byl opět členství zbaven. „*Ta ironie: fašistické soudy mne kdysi odsoudily jako komunistu a nyní pro změnu komunistické soudy mne odsoudily jako fašistu*“.⁹⁸ V roce 1960 byl propuštěn z vězení a nastoupil jako řidič nákladního auta u Okresní správy silnic v Olomouci.⁹⁹

⁹⁶ Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: 0, signatura: členská evidence vyřazených Růžička Hynek, č. krabice: RU - Rys

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Z žádosti o rehabilitace J. I. Unzeitiga ÚV Svazu čs. novinářů z 21. března 1968, Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: 0, signatura: členská evidence vyřazených Josef Unzeitig, č. krabice: UH – UT

3.1.5 Bořivoj Benetka

Bořivoj Benetka se narodil v roce 1903 v Býkvi, okres Mělník. Jako novinář pracoval od roku 1928, kdy se stal korespondentem pařížského *La Croix*. Od roku 1935 oficiálně spolupracoval se zpravodajskou sekcí ministerstva zahraničí, zasílal zprávy do *De Morgen*, *De Nieuwe* a dalších v Nizozemí, to do roku 1939. Během války nejdříve pracoval v *Lidových listech* a *Obnově* (později *Národní obnova*). Po zastavení *Obnovy* jej chtěl přetáhnout Řezníček do *Našince*, nicméně v roce 1942 byl Benetka zbaven členství ve Svazu novinářů a do konce války pracoval jako archivář v Havlíčkově Brodě. V *Osvobozeném Našinci* spravoval kulturní část. Návrat k novinářině pro něj byl poněkud problematický, což dokazuje korespondence se Svazem českých novinářů v období od července do srpna 1945, kdy byl v rámci novinářské očisty podezříván z kolaborantství. Benetka se nicméně ospravedlňoval, že v *Lidových listech* byl pověřen pouze technickou stránkou věci v tiskárně ČAT (Československé akciové tiskárny) a naopak se snažil chránit veřejnost před mystifikováním. Stejně tomu tak bylo u *Obnovy*. V červenci roku 1947 přestoupil Benetka do *Katolických informačních služeb* jako šéfredaktor. Po převratu pracoval opět jako archivář. Zemřel v roce 1970.¹⁰⁰

3.1.6 Ruth Mayerová

Ruth Mayerová se narodila 15. prosince 1922 v Olomouci. Během války pracovala jako soukromá učitelka jazyků, také jako úřednice či exportní korespondentka, jako židovská míšenka neměla možnost samostatné volby. Před vstupem do *Osvobozeného Našince* nebyla publicisticky činná. V listu se věnovala politickému zpravodajství a překladům z angličtiny. Po převratu přestoupila jako redaktorka do *Lidové obrody*.¹⁰¹

---

⁹⁹ Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: 0, signatura: členská evidence vyřazených Josef Unzeitig, č. krabice: UH – UT

¹⁰⁰ Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: člen evid. vyřazení – Benetka Bořivoj, č. krabice: Be - Ben

¹⁰¹ Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: čl. evid. vyřazení – Mayerová Ruth, č. krabice: Mat - Maz

3.1.7 Jaroslav Jíra

Jaroslav Jíra se narodil 13. dubna 1915 v Praze. V roce 1935 se přechodně věnoval kancelářské práci a poté od roku 1936 do roku 1943 byl členem redakce *Poledního listu*, kde dělal reportáže a sport. V roce 1943 byl vyloučen ze Svazu novinářů bez udání důvodu a pracoval jako stavební dělník. V *Našinci* působil celá tři léta jeho existence jako pražský redaktor. Po komunistickém převratu mu byla udělena důtka za psaní tendenčních článků do *Osvobozeného Našince*, byl u něj vysloven zákaz služby parlamentního zpravodaje a bylo mu pohroženo, že v případě opětovného „zneužití“ postavení novináře bude vyškrtnut ze seznamu členů SČN. Po krátkém působení jako úředník v Praze chtěl v roce 1949 pracovat v *Svobodné zemi*. Jeho žádost o zařazení do SČN byla však zamítnuta pro jeho „naprosto nepřátelský a nenávislný postoj“ a kvůli jeho „zkreslenému politickému zpravodajství“¹⁰².

3.1.8 Ferdinand Pokorný

Ferdinand Pokorný byl narozen 30. dubna 1893 v Kyjově. Vysokou školu (teologii) vystudoval v Innsbrucku, Krakově a Belgii. Po studiích se věnoval duchovním činnostem, byl knězem v arcidiecézi olomoucké. Od roku 1929 působil jako učitel měšťanské školy, a to do roku 1941, kdy byl zatčen na základě zachycení korespondence a jiných dokladů protiněmecké činnosti. Pokorný přispíval v letech 1935 – 1941 i do *Našince*, *Květů mládí*, *Rozsevače*, či do *Katolické ženy* vesměs beletristickými a kulturně-náboženskými články a byl členem Osvětové rady Orla. Vězněn byl až do května roku 1945. Mimo učitelství byl již od mládí novinářsky aktivní, do války působil v *Hlasech svatohostýnských* a v *Květech mládí*. Po působení v *Osvobozeném Našinci*, kde se věnoval náboženské rubrice, přestoupil do redakce *Anděla strážného* vydávaného v Brně.¹⁰³

¹⁰² Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: O, signatura: členská evidence vyřazených – Jaroslav Jíra, č. krabice: Jíl - Již

¹⁰³ Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: čl. evid. vyřazení – Pokorný Ferdinand, č. krabice: Poč - POLÁK

3.1.9 Fridolín Teimer

Fridolín Teimer byl narozen 26. ledna 1895 v Lašřanech, okres Šternberk. Novinářsky aktivní byl od roku 1919 a hned na několika místech. Přispíval do *Selských listů* v Olomouci básněmi a novelami, v červenci roku 1919 převzal redigování *Hospodářského věštníku* v Prostějově a později téhož roku i politického týdeníku *Ochrana venkova*. Ve dvacátých letech žil Teimer na Slovensku, kde se také věnoval novinařině. Během války pracoval ve službách Nemocenské pojišťovny soukromých zaměstnavatelů a byl umístěn do úřadovny v Olomouci, kde zůstal do konce války a pak se vrátil zase k novinaření. V *Našinci* měl na starosti filiální redakci pro severní Moravu v Šumperku. Po únoru 1948 byl vyřazen ze Svazu českých novinářů, proti rozhodnutí se odvolal, nicméně bylo zamítnuto.¹⁰⁴

3.1.10 Jaroslav Řehulka

Jaroslav Řehulka se narodil roku 1886 v Oseku nad Bečvou jako syn učitele Josefa Řehulky a Karoliny rozené Houzkové. Základní školu vychodil ve svém rodišti, gymnázium pak v Přerově. Poté nastoupil na studium práv v Praze na Karlově univerzitě a následnou praxi vykonával jako advokátní koncipient v Lipníku nad Bečvou, u Okresního soudu v Přerově a u Krajského soudu v Olomouci, kde působil u Mořice Hrubana. První světovou válku prožil jako voják, po jejím skončení se vrátil k Hrubanovi, kde zůstal až do svého osamostatnění v roce 1936. Od roku 1912 byl členem Katolicko-národní a Křesřansko-sociální strany a v roce 1918 se stal členem ČSL. Po druhé světové válce pracoval v Národním výboru hlavního města Olomouce a stál u zrodu lidového soudu. V době od května do srpna 1948 byla pozastavena jeho právní praxe a v 50. letech byl vězněn. Zemřel 19. ledna 1961.¹⁰⁵

Vedle *Našince* přispíval Řehulka také do listů *Archa*, *Katolický učitel* či do *Pozoru* a redigoval *Rodinný obzor*. Pro některé své články používal pseudonym Venca

¹⁰⁴ Národní archiv v Praze, Fond Syndikát novinářů, karton: čl. evid. vyřazení – Teimer Fridolín, č. krabice: T - TH

¹⁰⁵ Právo, r. 16, č. 216, 15. 9. 2006, autor: Jan Štěpán: *120 od narození „Venci Vincórka“*

Vincórek. V *Osvobozeném Našinci* se zabýval politikou a především pak informoval o Československé straně lidové. (Vopravil, 1973)

3.1.11 Vojtěch Medek

Český politik a publicista Vojtěch Medek se narodil 21. dubna 1889 ve Vyškově na Moravě. Jeho rodiče měli ve Vyškově malou ruční výrobu sukna, proto se po základní škole vyučil právě tomuto řemeslu. V oboru soukenictví pracoval až do roku 1915, kdy musel narukovat na frontu. Medek se již v mládí zajímal o místní politiku, ještě před nástupem na vojnu přispíval do *Našince* a byl členem Křesťansko-sociální strany. V roce 1919 byl jmenován sekretářem krajského výboru lidové strany v Olomouci. Brzy se vypracoval a stal se známou osobností, v roce 1923 byl zvolen do zastupitelstva za ČSL a jmenován radním. Tuto funkci zastával do roku 1939, kdy bylo zastupitelstvo okupační mocí rozpuštěno. V roce 1940 (1. 2.) Medka zatkl gestapo, byl totiž členem sdružení českých politických stran České národní souručenství, kam se zapojil za účelem pomoci utiskovaným Čechům, avšak okupační moc tam nasadila své konfidenty, a to vedlo k postupnému zatýkání Čechů. Propuštěn byl 14. 12. 1940, jeho účinkování na radnici skončilo a Medek se začal věnovat sedlačení, jelikož jeho manželka vyrostla na gruntě. Ke konci války byl vyzván k pomoci na přípravě činnosti okresního úřadu v odboru zemědělství a zásobování. Po volbách do Okresního národního výboru v roce 1946 sice ČSL vyhrála, avšak komunisté si nárokovali funkci předsedy a po svolané demonstraci se zbylé strany dohodly post komunistům nechat a Medek se stal I. náměstkem. Funkci vykonával až do únorového převratu, po něm sám odešel a věnoval se zemědělství. Do politiky se již nevrátil, živil se provozováním malého hospodářství. Vojtěch Medek zemřel 21. 7. 1976.¹⁰⁶

V *Osvobozeném Našinci* najdeme úvodníky psané Medkem a také zprávy týkající se lidové strany. Vzhledem k tomu, že byl externí přispěvatel, šlo spíše o náhodné zprávy než o pravidelné přispívání.

---

¹⁰⁶ Holické noviny. Olomouc: Statutární město KMČ č. 4 Holice, 2004. Stanislav Pazderka: *Žili mezi námi: Vojtěch Medek*.

3.1.12 Adolf Vodáček

Adolf Vodáček byl narozen v roce 1905 v Boskovicích. Vyrůstal v chudé rodině s důrazem na náboženství. Ve 14 letech nastoupil jako učeň sazečství do boskovické tiskárny. V roce 1938 přešel do Olomouce do Lidových závodů tiskařských a nakladatelských a stal se sazečem *Našince*. Od roku 1932 byl také člen místní organizace ČSL v Boskovicích. Přispíval do *Našince*, přesto stále pracoval i v tiskárně. V listu se věnoval politickým zprávám. V roce 1948 se rozhodl vstoupit do politiky a působil na krajském akčním výboru Národní fronty a byl i členem rady Městského národního výboru v Olomouci. V roce 1949 odešel z veřejného života a do sedmdesátých let se stáhl do ústraní. V roce 1970 vyvrcholil jeho dlouhodobý zájem o bibliofilství a založil olomouckou pobočku Spolku českých bibliofilů v Praze, čemuž se věnoval dalších třicet let. Zemřel ve věku 93 let v roce 1998.¹⁰⁷

3.2 Vydavatelství

Stejně jako *Našinec* prošel v průběhu desítek let jistým vývojem, na který měly vliv především dobové události, stejně tak i vydavatelé a vydavatelství, kteří *Našinec* tiskli, se v průběhu času měnili. Jak již bylo nastíněno v přechozích kapitolách, *Našinec* v počátcích vydávali soukromé osoby, manželé Černochovi a Jiříček, následně v roce 1905 založil Mořic Hruban Vydavatelské družstvo Našinec a v roce 1919 vznikly Lidové závody tiskařské a nakladatelské, u kterých výklad započnu. Následující dvě kapitoly budou zpracovány na základě pokladů ze Státního okresního archivu v Olomouci a Zemského archivu v Opavě, pobočka Olomouc.

3.2.1 Lidové závody tiskařské a nakladatelské (1920-1951)

Ladislav Zamykal, jeden z dřívějších *Našincových* šéfredaktorů, založil kvůli sporům mezi redakcí a tiskaři o zpoždování tisku, expedice a placení v roce 1919 spolu s advokátem Jaroslavem Řehulkou, správcem tiskárny Františkem Macurou

¹⁰⁷ ZAO v Olomouci, Fond Adolf Vodáček, č. p. 1621, značka Pz AV, NAD 2025

a obchodníkem s devocionáliemi Františkem Dolanským společnost Lidové závody tiskařské a nakladatelské, společnost s ručením omezeným, se sídlem v Olomouci.¹⁰⁸ Problémy s tiskárnou, jež se jmenovala Arcibiskupské knížecí knih- a kamenotiskárna, kde se do té doby list tiskl, dokládá opakovaná korespondence *Našince* a tiskárny počínající rokem 1910 a týkající se právě požadavků na zrychlení expedice apod. Konflikt vrcholil v roce 1919, kdy se zvýšila sazba za tisk, a administraci *Našince* se toto nelíbilo. Cena za tisk se po krátkém sporu zvýšila na konci prosince 1919 o 12 procent.¹⁰⁹

Ustavující valná hromada společnosti se konala již 29. října 1919 a zde se společníci jednohlasně shodli na tom, že funkci jednatelů společnosti budou zastávat Jaroslav Řehulka a Ladislav Zamykal. Taktéž se zde usneslo, že společnost koupí knihtiskárnu od Karla Chytila za obnos 40 000 Kč. Kmenový kapitál činil 100 000 Kč.¹¹⁰

Společnost byla zapsána do obchodního rejstříku 20. 2. 1920. V roce 1933 se stali společníky Lidových závodů i Mořic Hruban a František Světlík. Lidové závody byly vedle *Našince* také vydavatelem týdenního časopisu *Rozsevač* a mnoha jiných publikací a náboženských, kulturních a vědeckých knih.¹¹¹

Následující rok přistoupilo do společnosti olomoucké arcibiskupství a tento přístup byl schválen příslušnými orgány v roce 1935. Stalo se tak proto, že Lidové závody se v roce 1934 ocitly ve velké finanční tísní a arcibiskupství, s ohledem na své kulturně-náboženské zájmy, chtělo společnosti vypomoci. Arcibiskupství vneslo do Lidových závodů své pohledávky v hodnotě 200 000 Kč, a to veškerý inventář a zařízení bývalé Arcibiskupské knížecí knih- a kamenotiskárny dříve prodaných a také

---

¹⁰⁸ Dokládá to spis Krajského soudu v Olomouci z 10. listopadu 1919. ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4827, sign. CII89, č. p. 597, 1920 - 1951

¹⁰⁹ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

¹¹⁰ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

¹¹¹ ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4827, sign. CII89, č. p. 597, 1920 - 1951

různé zásoby stejné společnosti. Tiskárna sídlila v domě, který patřil právě Arcibiskupství olomouckému a tento průmyslový podnik, jakož i strojní zařízení, byl propachtován Lidovým závodům právě za účelem tisku *Našince* na dobu od 1. ledna 1925 do 31. března 1934. V roce 1934 byla smlouva rozvázána a uzavřena smlouva nová na dalších deset let. V téže roce byla Lidovým závodům propachtována koncese na provozování tiskařské činnosti. Arcibiskupství mělo tak po svém přístupu největší podíl ve společnosti a to po celou dobu její existence.¹¹²

Nájemní smlouva z ledna roku 1925 dokládá pronajmutí prostor závodu Arcibiskupské knížecí knih- a kamenotiskárny v Olomouci, vlastněného olomouckým arcibiskupstvím, Lidovým závodům tiskařským a nakladatelským. Arcibiskupství pronajmulo k používání veškeré strojní a obchodní zařízení závodu, arcibiskupský dům číslo 16 na Wilsonově náměstí v Olomouci v celém rozsahu a s veškerým příslušenstvím a taktéž koncesi k provozování knih- a kamenotiskárny litografického ústavu udělenou Arcibiskupství olomouckému výnosem moravského místodržitelství ze dne 6. srpna 1901 č. 35085. Smlouva byla uzavřena na dobu deseti let a v případě jejího nevyovězení z žádné strany na dobu neurčitou.¹¹³

Společnost v prvních letech své činnosti provozovala neomezenou činnost knihtiskařskou na základě koncesního listu. Mimo to provozovala v nájemním poměru od března roku 1920 knihtiskařskou a kamenotiskařskou živnost Arcibiskupské knih- a kamenotiskárny v Olomouci. Od roku 1930 začala firma i s živností knihkupeckou, nakladatelskou, dále provozovala antikvariát a obchod s uměleckými potřebami. Od roku 1937 byla tato živnost rozšířena o půjčovnu knih a časopisů. Od 1. července 1934 převzala společnost od Vydavatelského družstva „Našinec“ v Olomouci vydavatelství deníku *Našinec*, k němuž Lidové závody přidružily další nově založené časopisy pod

---

¹¹² SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligra, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293; ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4827, sign. CII89, č. p. 597, 1920 - 1951

¹¹³ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligra, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

svou hlavičkou. Činnost Lidové závody provozovaly jednak v budovách najatých od olomouckého arcibiskupství, jednak i v prostorách najatých od jiných majitelů.¹¹⁴

Stejně jako celé řady podniků v zemi, i Lidových závodů se dotklo zakládání Ústředních národních výborů po skončení druhé světové války. Dle dekretu č.5/1945 Sb. byla tak do podniku zavedena prozatímní národní správa do a jmenován její správce, typograf Alois Zbořil. V odůvodnění zavádějícího dokumentu se uvádí, že jde o podnik, u něhož v důsledku očekávaného znárodnění je nutné zabezpečit řádný chod a hospodářskou správu právě zavedením národní správy.¹¹⁵

V tu dobu již však celé jmění Lidových závodů bylo převedeno nově vznikající firmě „Ligra“ Lidové závody grafické, vydavatelské a knihkupecké, akciovou společností, a Lidové závody byly zrušeny. Změna proběhla z toho důvodu, že společnost s ručením omezením s tak nízkým kapitálem nemohla dál již existovat a měla tak být změněna na akciovou pro možnost rozšíření svého působení. To bylo usneseno na mimořádné valné hromadě 21. prosince 1944 v Olomouci. Lidové závody v roce 1947 žádaly o odklad výmazu firmy z rejstříku, jelikož potřebovaly více času na převedení koncesí z dosavadní společnosti na novou. Firma byla nakonec vymazána z obchodního rejstříku 2. června 1951.¹¹⁶

3.2.2 „Ligra“ Lidové závody grafické, vydavatelské a knihkupecké

Dle protokolu z mimořádné valné hromady ze dne 21. prosince 1944 se společníci firmy Lidové závody tiskařské a nakladatelské usnesli na jejím zrušení a přeměně na akciovou společnost bez likvidace. Dále se usneslo, že všechna aktiva i pasiva Lidových závodů budou převedena na nově vzniklou akciovou společnost

---

¹¹⁴ ZAO v Olomouci, Fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, inv. č. 23034, sign. úč303, č. p. 798, 1939 - 1944

¹¹⁵ ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4719, sign. BIV25, č. p. 597, 1947 – 1958

¹¹⁶ Tamtéž.

a taktéž bude navýšen kapitál na 4 000 000 Kč rozdělený na 8 000 akcií po 500 Kč nominální hodnoty znějících na jméno a hotově placených.¹¹⁷

Jakožto důvody byly zmíněny především technické záležitosti. Lidové závody sídlily v najatých prostorách, kde nemohly být prováděny potřebné úpravy, především kvůli stísněnosti prostor. Firma chtěla koupit vhodný objekt a upravit jej dle potřeb pro její provozování. Taktéž bylo záměrem změny firmy na akciovou společnost zakoupit nová zařízení, aby byla firma schopna konkurovat dalším oborovým podnikům.¹¹⁸

Zřízení akciové společnosti bylo povoleno výnosem z 26. července 1946 a celý kapitál byl na místě složen. Největší podíl akcií drželo Arcibiskupství olomoucké, k březnu 1947 to bylo 4 700 a počet hlasů mělo arcibiskupství 474, z celkového počtu 772 hlasů. Celkově měla Ligra 167 akcionářů s různými podíly ve firmě. Ředitel olomoucké Ligry byl František Macura a komerční ředitel Josef Múčka. Předsedou správní rady byl František Kutal, který tuto funkci zastával i v Lidových závodech. Firmě se dařilo, výroční zpráva za rok 1946 uvádí čistý zisk Kčs 570 721, 65. V roce 1946 dosáhl počet společníků v Lidových závodech 16 osob.¹¹⁹

Dne 11. března 1948 obdržela Ligra sdělení oznamující, že byla do podniku zavedena prozatímní správa a firma byla vyzvána k podání žádosti o zápis do národní správy. Dle stejného dekretu jako u Lidových závodů se tak stalo a prozatímním národním správcem se stal také Alois Zbořil. V listopadu téhož roku byl podnik začleněn do národního podniku Moravskoslezské tiskárny. Znárodně bylo veškeré zařízení, příslušenství podniku se všemi movitostmi a právy, živnostenskými opatřeními, známkami, cennými papíry, vkladními knížkami apod., dále všechny

---

¹¹⁷ ZAO v Olomouci, Fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, inv. č. 23034, sign. úč303, č. p. 798, 1945 – 1951

¹¹⁸ ZAO v Olomouci, Fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, inv. č. 23034, sign. úč303, č. p. 798, 1945 – 1951

¹¹⁹ SOKA Olomouc, Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligra, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

nemovitosti podniku a všechny patenty a zásoby. Ligra byla z obchodního rejstříku vymazána 12. března 1958.¹²⁰

3.2.3 Hospodaření

Následující část bude zpracována na základě dostupných materiálů získaných ve Státním okresním archivu Olomouc. Jedná se o spisy firem Lidové závody tiskařské a nakladatelské a Ligra, jejich ročenky a měsíční účetní uzávěrky. Spisy obsahují taktéž korespondenci jak s deníkem samotným, tak například se svými zaměstnanci, Okresním soudem v Olomouci či olomouckým arcibiskupstvím.

Obchodní zpráva ředitelství Lidových závodů za poslední čtvrtletí roku 1945 uvádí, že zisk *Osvobozeného Našince* za toto čtvrtletí dosáhl částky 2 166 948 Kčs, přičemž nejprínosnější složkou pro deník byl zisk z prodejen a od kolportérů, jenž činil 1 017 313 Kčs. Dalšími částmi příjmů byly přímí odběratelé (709 249 Kčs), inzerce (253 051 Kčs) a kamelotáž a drobný prodej u přepážky (187 333 Kčs). Zpráva obsahuje informace o nákladu, který překvapivě v době od července do prosince klesal. K 1. červenci se uvádí, že všední náklad činil 39 200 výtisků a náklad nedělní 41 900. Koncem září se ve všedních dnech vytisklo o celých deset tisíc kusů méně a nedělní čísla klesla na 31 200. Na konci prosince opět náklad klesl, ve všední dny na 27 600 a nedělní na 30 300.¹²¹

Za totéž čtvrtletí dosahovaly náklady na tisk *Osvobozeného Našince* 702 310 Kčs. Další náklady za toto období zahrnují služné úředníků (322 269 Kčs), mzdy dělníků (61 176 Kčs), honoráře externích spolupracovníků (88 655 Kčs), transmisní výlohy (16 297 Kčs) a expedice (89 058 Kčs). Zpráva zahrnuje údaje o domovním hospodaření, které se však vztahuje na celou firmu Ligra. Jedná se o údaje týkající se provozních nákladů, jako je nájemné, odvoz smetí, stočné, poštovné, poplatek za elektřinu, plyn a palivo, náklady na provoz strojů, mzdy dělníků či čištění komínů.

---

¹²⁰ ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4719, sign. BIV25, č. p. 597, 1947 – 1958

¹²¹ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligra, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

Z celého roku bylo právě čtvrté čtvrtletí nejvýnosnější, je pochopitelné, že obnova deníku po válce si vyžádala jistý čas.¹²²

Pololetí roku 1946 vykazuje opět pokles počtu výtisků, a to na 21 900 ve všední dny a 26 000 nedělních kusů. Avšak pro srovnání například s rokem 1936 se jedná stále o čísla relativně vysoká, k dubnu roku 1936 se uvádí počet 2 681 výtisků ve všední dny a ve sváteční 3 591. V těchto číslech se náklad *Našince* pohyboval až do roku 1939. V roce 1947 byl všední náklad na počtu 18 400 a náklad nedělní na 25 300.¹²³

V roce 1946 lze vidět pokles zisku listu, který byl 8 285 608 Kčs, a v roce následujícím zisky činily 7 536 140 Kčs. Účet rozvázný konečný pro léta 1946 a 1947 také odhaluje neziskovost *Osvobozeného Našince*. Náklady na něj v roce 1946 byly 8 852 564 Kč a v roce dalším dokonce 9 292 165 Kč. Přesto se celý podnik díky své další činnosti držel stále v plusových hodnotách. Údaje o počtech výtisků nejsou v dalších zprávách uvedeny. Pokud existoval nějaký výkaz z roku 1948, nedochoval se či není dohledatelný, lze se však domnívat, že již žádný nevznikl vzhledem k okolnostem zániku listu.¹²⁴

3.3 Zánik titulu

Noviny vedly od začátku roku 1948 divoký boj s komunisty. Nebály se vyjádřit svůj názor, nesouhlasit a napadat stranu, která se ve svém tažení za monopolní mocí nebála pohybovat se na velmi tenkém ledě. Stupňující síla bojovného ducha redaktorů sledovaného listu se v deníku projevovala počátkem roku 1948 velmi často. Jistý strach z komunistů museli mít samotní redaktoři *Osvobozeného Našince*, jak bude nastíněno, lze vidět, že články nejvíce odvážného charakteru byly buď podepsány pouze zkratkou, nebo vůbec.

---

¹²² SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ SOKA Olomouc, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s. r. o., Olomouc, značka M3-285, NAD 3293

3.3.1 Počátek roku 1948 – začátek konce

Již od konce roku 1947 lze na stránkách *Osvobozeného Našince* vidět stupňující se otevřený boj proti Komunistické straně Československa. Počátkem roku 1948 lze již hovořit o *Našinci* jako o bitevním poli Československé strany lidové, kam redaktoři i poslanci přispívali velmi kritickými a protikomunistickými články plnými výstražných varování a osočování komunistů z protiprávních jednání.¹²⁵ Na následujících stránkách bude na vybraných článcích z *Osvobozeného našince* z roku 1948 ukázáno, jak silná byla chuť a odhodlání lidovců bojovat proti komunistům.

Velkým tuzemským tématem *Našince* od začátku roku 1948 byla především nová ústava, o jejíž vypracování se rozhodlo již na konci roku 1946. V lednu i únoru se na stránkách deníku mimo jiné píše také o dodávkách textilu zprostředkovaného Ministerstvem vnitřního obchodu. Dalším častým tématem je Krčmaňská aféra¹²⁶ a stanovení data voleb, které měly proběhnout v roce 1948. Co se týče vztahu ke KSČ, je první polovina ledna 1948 relativně klidná, v druhé polovině, především pak po demisi ministrů ve vládě, se zvedla doslova bouře reakcí na tuto událost. Vedle domácích zpráv samozřejmě *Našinec* nezapomíná informovat čtenáře i o situaci světové, často se například objevují zprávy o Marshallově plánu¹²⁷. Na obsahové agendě listu jde u jeho konce vidět jistý příklon k celostátním tématům nad témata regionální, což je vzhledem k situaci, která v Československu nastala, zcela pochopitelné. Více o obsahové stránce listu bude pojednávat kapitola čtvrtá s názvem *Obsah a forma Osvobozeného Našince*.

¹²⁵ Lze vidět například v článcích od neznámých autorů s názvy *Proti předvolebnímu teroru na funkcionářích ČSL* z 5. února 1948 a *Bezpečnost občanů vážně ohrožena* z 19. února 1948, ale i mnoha dalších.

¹²⁶ Dne 10. září 1947 byl doručen do předsednictva vlády v Praze balíček adresovaný místopředsedovi vlády Petru Zeklovi. Balíček byl pro svou podezřelost odevzdán bezpečnostním složkám. Po pyrotechnické zkoušce bylo zjištěno, že balíček by po jeho otevření vybuchl. Po okamžitě provedeném šetření bylo zjištěno, že stejné zásilky byly zaslány i ministrům Prokopu Drtinovi a Janu Masarykovi. Všechny byly zajištěny. (*Osvobozený Našince*, r. 80, č. 212, 12. 9. 1947, autor: ČTK: *Pokus o atentát na členy vlády*)

¹²⁷ Marshallův plán byla nabídka hospodářské pomoci od spojených států. ČSR jej pod tlakem SSSR odmítla a doložila tak v polovině roku 1947 sílící sovětský vliv. (Končelík, 2010)

Ve středu 14. ledna 1948 vychází v *Osvobozeném Našinci* článek s titulkem *12 nekomunistických přednostů nahrazeno komunisty*, kde neznámý autor píše o presidiálním oběžníku ministerstva zemědělství, který reorganizuje odbor presidiální a IX. odbor přednosty Dr. Kořátka. „*Tato reorganisace spočívá jednoduše v tom, že 12 členů oddělení v tomto odboru je zbaveno svých míst a na jejich místa dosažení komunisté*“.¹²⁸ Autor dodává, že se tak stalo proti vůli a proti vetu závodní rady, která takové změny schvalovala. Je poukázáno na to, že tohle je ona demokracie 51 procent, demokracie jedné strany, kterou chtějí po volbách zavést komunisté, v praxi však realizovaná již před nimi. Varuje tak lid: „*Státní a veřejní zaměstnanci si mohou lehce představit, jak by to vypadalo s jejich právy potom*“.¹²⁹ V druhé polovině měsíce ledna se na stránkách článku o komunistech začaly množit a tón komunikace se lehce měnil, stupňoval, redaktoři odhalovali lži komunistů, noviny také komunisty obviňovaly, například z rozdělování textilu mezi své členy a ne lidem, kteří jej opravdu potřebovali, zneužívání odborů pro dosažení svých cílů či zveřejňování nevhodných praktik komunistů.¹³⁰

První oficiální zpráva o strachu ze ztráty svobody tisku se na stránkách *Našince* objevuje 16. ledna 1948, poté co byla zkonfiskována brněnská *Národní obroda* a v Praze byl zabaven leták živnostníků, „...*kteří hodlali s veřejností sdělití své starosti a nynější postavení*“.¹³¹ V *Národní obrodě* byl 15. ledna uveřejněn článek s názvem *Divné poměry v bezpečnostní službě*, „...*ve kterém uvedla některé podrobnosti o zrušení ZOB*¹³² *a o jejím přestěhování. Výnosem státního zastupitelství v Brně bylo číslo Národní obrody, v němž byl článek uveřejněn, konfiskováno. Nár. obroda podává proti konfiskaci námitky*“.¹³³

¹²⁸ Osvobozený Našinec, ročník 81, č. 11, 14. 1. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *12 nekomunistických předsedů nahrazeno komunisty*

¹²⁹ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 11, 14. 1. 1948, str. 1, autor: neznámý: *12 nekomunistických předsedů nahrazeno komunisty*

¹³⁰ Př. Osvobozený Našinec, r. 81, č. 28, 3. 2. 1948, str. 1, autor: j.h.: *KOR ve Zlíně ve službách KSČ*.

¹³¹ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 13, 16. 1. 1948, str. 1, autor: -ži-: *Bude zachována tisková svoboda?*

¹³² ZOB – Zemský odbor bezpečnosti

¹³³ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 13, 16. 1. 1948, str. 1, autor: -ži-: *Bude zachována tisková svoboda?*

O zneužívání rozhlasu k propagandě KSČ se také pomalu začínalo psát.¹³⁴ Dále také o Ministerstvu vnitra, které velmi důsledně upravovalo různá prohlášení ve prospěch komunistů. V druhé polovině ledna to bylo vidět na příkladu Krčmaňské aféry, kde byl průběh vyšetřování různě měněn tak, aby ospravedlnil právě Komunistickou stranu Československa.

Od počátku února je *Našinec* téměř zahlcen zprávami o komunistech a jejich akcích. Prvního února vydal *Našinec* článek s názvem *KOR ve Zlíně ve službách KSČ*. Autor článku podezřívá některé orgány ROH¹³⁵, zejména ty řízené komunisty, ze zasahování do věcí, do kterých by neměli. „*Není pochyb o tom, že tak zvaná textiliáda, která byla ve Zlíně vyvolána, je věcí výlučně politickou a její řešení přísluší výhradně národní frontě politických stran. Neměla tudíž KOR¹³⁶ žádného oprávnění do této věci zasahovat, o čemž svědčí pak zejména postup tří politických stran. Příslušná KOR nezasáhla, když se v Bruntále prodával textil na legitimaci KSČ, nebo když se jediné straně rozdělovaly v Těšíně balíky zabaveného textilu*“.¹³⁷

Předsedou KOR byl zároveň předseda podnikové rady firmy Baťa a zvolen byl roku 1947 na konferenci KOR ve Zlíně, kde dle autora článku KSČ vyvinula hodně snahy, aby toto místo v nadstranické odborové organizaci obsadila svým člověkem, což se podařilo. „*Nedivme se potom, že veřejnost se dívá na ROH a některé jeho orgány jako na prodlouženou ruku KSČ. Podobné zjevy nelze trpět, zejména když jde o akci vyloženě komunistickou*“ píše redaktor a pouští se i do právní stránky celé věci, celou akci považuje za hraniční s paragrafy zákona o útisku a vyzývá státní zastupitelství, aby samo posoudilo, zda KOR nejedná na poli trestního činu. „*V zájmu klidu a pořádku nemohou být podobné extravagance nikomu, tedy ani KOR trpěny*“ uvádí a jménem

¹³⁴ Vypovídá o tom článek s názvem *Proti předvolebnímu teroru na funkcionářích ČSL* z 5. února 1948.

¹³⁵ Revoluční odborové hnutí. Nejvýznamnější poválečná masová organizace, jež ve svých řadách sjednotila okolo dvou milionů dělníků a zaměstnanců. Měla na starost rozsah působnosti závodních rad, které zaváděly národní správy do podniků, kde majitelem byl Němec, Maďar nebo kolaborant. V odborech převládal vliv komunistů a staly se tak oporou politických cílů a záměru komunistů. ROH spadalo pod Ústřední radu odborů. (Čapka, 2008)

¹³⁶ Krajská odborová rada. Revoluční odborové hnutí mělo své krajské rady v regionech.

¹³⁷ *Osvobozený Našinec*, r. 81, č. 28, 3. 2. 1948, str. 1, autor: j.h.: *KOR ve Zlíně ve službách KSČ*.

Našince vyzývá příslušníky členstva ROH ze stran jiných než komunistická, aby se žádným takovým akcím nepropůjčili a nesnižovali tím tak úroveň ROH.¹³⁸

V úvodníku ze 4. února hovoří Augustin Uher o slušném volebním boji a vůli stran bojovat v nadcházejících volbách poctivě a v rámci „dovolených hmatů“, především zmiňuje komunisty. Autor se snaží varovat lidi prostřednictvím vylíčení praktik, které komunisté používali. „*Musili bychom být hluší a slepí, abychom neviděli, že v dynamismu až nemravném se komunisté u nás snaží uchvátit moc ke svým mimodemokratickým cílům všemi prostředky, ba že mají na samy principy politické morálky a pravdy názory v podstatě jiné, než jsou objektivní měřítka mravnosti a poctivosti, jak jim v politice učil např. T. G. Masaryk*“¹³⁹. A autor pokračuje ostrými slovy i nadále: „*Vidíme, že i jejich vedoucí intelektuální vrstva zcela záměrně obrací naruby zásady, které byly v pospolitém životě doposud nesporné*“¹⁴⁰. Jako příklad zde autor článku uvádí křesťanskou zásadu chovat se k bližnímu stejně jako by šlo o sebe vlastního, která je dle něj u komunistů převrácena v prach a popel. Ke konci článku píše Uher o ustanovení jistých limitů, taktik, které by měly být osvojeny všemi stranami, posléze popisuje metody komunistů, jako je korupce, teror a podvod a rezignuje nad tím, že by se zásady slušného volebního boje mohly ve společnosti uchytit.¹⁴¹

Pokračování boje *Osvobozeného našince* proti KSČ můžeme sledovat téměř v každém jeho čísle. Číslo 30 z 5. února 1948 vévodí velký tučný titulek *Proti předvolebnímu teroru na funkcionářích ČSL* s podtitulem *Komunistická strana chtěla rozvrátit organizaci ČSL – Jak to bylo v Plzni – Lidová strana proti osnově o pracovní povinnosti vojáků – Pořádek do rozhlasu!* Celý článek je psán tučným písmem a jedná se o zprávu ze zasedání užšího výboru ČSL. Výbor se zabýval mimo jiné případy policejního postupu proti funkcionářům nebo tajemníkům politických stran. „*Užší výkonný výbor co nejrozhodněji odsuzuje tyto způsoby boje proti jednotlivým politickým stranám, jejichž výrazem je mimo jiné pokyn ústředí komunistické strany, které začátkem ledna 1948 přikázalo organizačním složkám KSČ, aby bedlivě sledovaly*

¹³⁸ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 28, 3. 2. 1948, str. 1, autor: j.h.: *KOR ve Zlíně ve službách KSČ*.

¹³⁹ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 29, 4. 2. 1948, str. 1, autor: Augustin Uher: *O ten slušný volební boj*

¹⁴⁰ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 29, 4. 2. 1948, str. 1, autor: Augustin Uher: *O ten slušný volební boj*

¹⁴¹ Tamtéž.

*tajemníky lidové strany a všemožně se snažily o to, aby v rozhodující době předvolební byli vyřazeni z činnosti, čímž by byla ohrožena činnost čs. strany lidové“.*¹⁴²

Dále se na zasedání mluvilo o rozhlase, šlo o rozhlas pražský. Dle užšího výkonného výboru referování rozhlasu je málo objektivní a trvá na: ... „*ustanovení rozhlasové společnosti s paritním zastoupením všech stran, která by jediná mohla zaručit, aby nebylo zneužíváno rozhlasu stranicky. V době předvolební by pak rozhlas mohl sloužit propagaci programů jednotlivých stran bez favorisování některé z nich*“.¹⁴³

Útoky na komunisty pokračují opět na titulní stránce stejného čísla. V článku s názvem *Smlouva s SSSR záminkou komunistů k štvání* Jaroslav Jíra reflektuje projednání obchodní smlouvy se Sovětským svazem ve sněmovně. Smlouva byla schválena jednomyslně, Jíra se přesto v článku rozepsal. Někteří komunističtí řečníci údajně zašli ve své promluvě příliš daleko a dva řečníci, jeden lidovec a jeden demokrat, se vzdali slova. Článek je svým jazykem jasně protikomunistický, používá slova jako „*zaútočil*“ či „*propaganda*“.¹⁴⁴

Mezi 7. a 11. únorem panoval na stránkách *Našince* poměrný klid, co se týče boje proti komunistům, v parlamentě se řešilo datum voleb, nová ústava a tzv. zemědělské osnovy. Nicméně i zpravodajství z parlamentu obsahovalo hořké poznámky o způsobu projevů komunistických zástupců, kteří se dle pražského redaktora *Našince* Jaroslava Jíry chovali tak, že si můžou dělat, co chtějí.¹⁴⁵

Velký článek o rozpravě Bezpečnostního výboru ÚNS ve sněmovně týkající se bezpečnosti na Slovensku přináší čtenářům dobrý vhled do tehdejší situace. Je zde podrobně vyličen, kdo koho obviňoval a za co, kolik zainteresovaných stran hrálo v Československu různé role a jak se strany navzájem napadaly a obviňovaly. V článku

¹⁴² Osvobozený Našinec, r. 81, č. 30, 5. 2. 1948, str. 1, autor: -o-: *Proti předvolebnímu teroru na funkcionářích ČSL*

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 30, 5. 2. 1948, str. 1, autor: *Jaroslav Jíra: Smlouva s SSSR záminkou komunistů k štvání.*

¹⁴⁵ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 33, 8. 2. 1948, str. 1, autor: *Jaroslav Jíra: V parlamentě i Národní frontě nic nového.*

je otištěn oběžník vydaný sekretariátem KSČ dne 5. února 1948, který měl nabádat krajské sekretariáty KSČ ke sledování a znemožnění činnosti tajemníků lidové strany. *Našinec* také nabývá v článku podezření, že SNB plní příkazy ústředního sekretariátu KSČ a slouží mu. V článku je uvedeno několik příkladů, které podporují stanovisko *Našince*, jako například výrok bezpečnostního referenta SNB Kouby v Mariánských Lázních, tvrdícího, že v případě vstupu do jejich strany, bude každý chráněn i v případě trestu nebo trestního provinění.¹⁴⁶

V pátek, 13. února 1948, měla vláda schůzi, která se protáhla až do noci. Řešila se obvinění vznešená v bezpečnostním výboru sněmovny proti komunistům a státní bezpečnosti, která je dle zástupců lidové strany, národních socialistů a sociálních demokratů pod vlivem komunistů. Na pováženou je tisková zpráva předaná Českou tiskovou kancelář, která se vyjadřuje pouze k oficiálním záležitostem probíraných na schůzi. Ve zprávě zcela chybí informace týkající se podezření ostatních stran ohledně zkomunizování státní bezpečnosti a zpráva tak obsahuje jen věcný text bez doplňujících důležitých informací.¹⁴⁷

Otevřenost, s jakou *Osvobozený Našinec* vyjadřoval své názory a postoje, je opravdu obdivuhodná. Zpráva z 15. února 1948 o působení komunistické strany na Hlučínsku je toho důkazem. Autor nejprve shrnuje situaci na Hlučínsku před volbami a vyjmenovává sliby komunistů lidem z Hlučínska a srovnává to s realitou po volbách, která se velmi liší od předvolebních provolání. Jelikož komunisté i přes sliby dostali jen velmi málo hlasů, začali komunisté lid z Hlučínska různě obviňovat a vymýšlet aféry o údajném spolčování se s německou armádou za války apod. Dodává, že právě ČSL pomohla vnést pořádek do této záležitosti a vyzývá lid: „*Upozorňujeme obyvatelstvo, aby se nedalo svéstí různými sliby a hesly, kterými komunistická strana zase již nešetří a kterými se bude snažit zastrašit a oklamat hlučínský lid, a uvědomilo si, kdo plně za jeho zády stojí a je bezpodmínečně hájí a v nastávajících volbách se podle toho zachovalo*“.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 37, 13. 2. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *Z ústředí Komunistické strany Českosl. byly řízeny protizákonné akce*

¹⁴⁷ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 38, 14. 2. 1948, str. 1, autor: Jaroslav Jíra: *Pohnutá schůze vlády*

¹⁴⁸ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 39, 15. 2. 1948, str. 9, autor: -CH: *Myslí to komunistická strana upřímně s Hlučínskem a jeho obyvatel?*

Opravdu jedinečné zamyšlení předává čtenářům *Našince* redaktor Hynek Růžička v úvodníku deníku ze dne 17. února 1948. Krátký text s názvem *Vláda lidu nebo ÚRO* referuje o aktuální vládní situaci v Československu. Autor poukazuje na fakt, že ÚRO¹⁴⁹ častokrát zasahuje do otázek, které přísluší vládě, a že svým jednáním zadělává na zmatky v různých věcech. Jako příklad uvádí jednání o platech státních zaměstnanců, kdy předseda ÚRO Antonín Zápotocký nesouhlasil s řešením situace vlády a svolával sjezd odborových organizací za účelem zmaření usnesení vlády. Zde Růžička uvádí první paradox. „*Je to groteskní situace, když předseda odborové organizace, která má hájit zájmy veřejných zaměstnanců, protestuje proti usnesení vlády, která se rozhodla poskytnouti plným právem veřejným zaměstnancům více, než pro ně žádala jejich odborová organizace. A poněvadž vláda projevila více sociálního citění než ÚRO, cítí se předseda ÚRO uražen a svolává demonstraci proti vládě! To je velmi dobrým poučením pro veřejné zaměstnance!*“¹⁵⁰

Dále se redaktor zamýšlí nad tím, kdo u nás skutečně vládne, zdali je to lidmi zvolená vláda nebo ÚRO v čele se Zápotockým. Za problém považuje fakt, že ÚRO se již několikrát projevila jako politicko-stranický celek, kde většina osob ve vedení jsou komunisté. „*Nelze trpěti, abychom měli dvě vlády, z nichž samozvaná a tudíž diktátorská vláda ÚRO byla by postavena nad vládu lidu, v jejímž čele je dokonce předseda KSČ, tedy téže strany, z nichž pochází i předseda ÚRO. Dochází k anachronismu, že ÚRO demonstruje proti vládě Klementa Gottwalda! To je světové unikum! Podle názoru některých komunistických předáků jsou však protivládní akce velezradou! Platí to pro všechny, nebo jen pro nekomunisty?*“¹⁵¹

---

¹⁴⁹ Ústřední rada odborů. Vznikala ilegálně za války a zpočátku měla dva úkoly: boj proti okupantům a také stanovení nejnnutnější organizační a ideové přípravy k budoucí činnosti jednotlivých odborů. Postupně se vybuodovala ilegální organizační síť důvěrníků ve všech důležitých hospodářských střediscích. ÚRO mělo zásluhy na revolučním charakteru poslední fáze protifašistického boje. Podle poválečných směrnic mělo ÚRO za úkol ustavovat národní správy v podnicích, kde byl majitelem Němec nebo Maďar či kolaborant. ÚRO bylo řídicím orgánem Revolučního odborového hnutí. (Čapka, 2008)

¹⁵⁰ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 41, 17. 2. 1948, str. 1, autor: Hynek Růžička: *Vláda lidu nebo ÚRO*

¹⁵¹ Tamtéž.

Následující den vychází na stránkách deníku další příliv silně protikomunisticky psaných článků. V tomto čísle *Našince* je najdeme hned čtyři.¹⁵² A odpor ke komunistům nijak nemění. Naopak, strmě roste a například v úvodníku čísla 42 je pokřik „s Klementem Gottwaldem“ srovnáván s hajlováním.¹⁵³

19. února 1948 vychází v *Našinci* například zpráva *Bezpečnost občanů vážně ohrožena*, která predikuje vývoj budoucích událostí. Podtitul článku hovoří za vše: „*Komunisté chtějí rozbít před volbami Národní frontu, vytvořit totalitní frontu a vyřadit parlament – Národní bezpečnost má být úplně zkomunisována*“. *Našinec* se domnívá, že KSČ chce nastolit nový režim pod jejím výlučným vedením. Záměrně prý hromadí nové a nové zákony, aby nedošlo ke schválení připravované ústavy, která by utnula znárodňování, což komunisté nechtějí, ba naopak. Autor vyzdvihuje stranu lidovou, která hájí zásadu, „...že bezpečnost a svoboda občanů nesmí být svěřena jediné straně, poněvadž zde jde o zásadní věc demokracie, občanských svobod a právního řádu, o věc eminentně státní“¹⁵⁴. Dále autor kriticky hodnotí činnost ministerstva vnitra, které nejenže v poslední době provádělo jmenování velitelů bezpečnostních stanic čistě komunisticky, ale také nedodrhuje některé zákony a „...uplatňuje se tak moc nad parlamentem a nad vládou jiná, moc ústředí jedné vlády“.¹⁵⁵ Redaktor zde také mluví o „hrozbě“ KSČ a shrnuje její akce z poslední doby.¹⁵⁶

V osudový pátek 20. února 1948 vyšel *Našinec* pochopitelně ještě klasicky. Úvodník obsahuje text neznámého redaktora, který se po stránce obsahové jeví jako velmi odvážný, až drzý. Článek se týká předsedy ÚRO poslance Zápotockého a jeho rozhovoru v rozhlase. „*Znalci antické mythologie to připadalo jako výjev z jeskyně vštkyně Sibily. Jen muž, nadaný mimořádným darem poznání skrytých myšlenek, mohl*

¹⁵² Osvobozený *Našinec*, r. 81, č. 42, 17. 2. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *Řeč cizí českému sluchu*; Osvobozený *Našinec*, r. 81, č. 42, 19. 2. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *Bezpečnost občanů vážně ohrožena*; Osvobozený *Našinec*, r. 81, č. 42, 19. 2. 1948, str. 1, autor: -o: *Vůle (poslední) pracujícího lidu už je sepsána v zásuvce KSČ*; Osvobozený *Našinec*, r. 81, č. 42, 19. 2. 1948, str. 1, autor: -ps: *Venkov nepodlehne*

¹⁵³ Osvobozený *Našinec*, r. 81, č. 42, 17. 2. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *Řeč cizí českému sluchu*

¹⁵⁴ Osvobozený *Našinec*, r. 81, č. 42, 19. 2. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *Bezpečnost občanů vážně ohrožena*

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž.

si troufat odpovědět na tak složitou a dalekosáhlou otázku: „Co soudí pracující lid o rozhodnutí nejvyššího správního soudu ve věci znárodněných podniků?“ Ve skutečnosti řekl předseda ÚRO jen to, co ON – tak sluší označit osobnost tak významnou – o tom soudí. Nebo platí snad již rovnítka: LID – to jsem já?¹⁵⁷ Článek se jmenuje *On rozumí všemu* a na Zápotockého je zde svalena velká vlna skrytých urážek a ironických poznámek.

3.3.2 Poslední dny Osvobozeného našince

Jak bylo názorně viděno v předcházející podkapitole, *Našinec* se pevně držel svých stranických názorů a silně kritizoval komunisty. Nelze se proto divit, že KSCM měla na tento deník spadeno hned v začátcích převratu. Definitivním koncem *Osvobozeného Našince* byl však až 27. únor 1948.

V posledních číslech *Osvobozeného Našince* se psalo především o tuzemské politické situaci, čili o komunistech, demisi vlády ze dne 20. února, novém ustanovení vlády atd. Zajímavé je pozorovat, jak se lišily zprávy napsané redakcí *Našince* a ty z České tiskové kanceláře. Dle rozdílu ve formě vyjadřování bylo zcela očividné, že ČTK nepíše ve svých zprávách přesná znění událostí. Například v úřední zprávě o demisi není vůbec jasné, z jakých důvodů byla podána.¹⁵⁸

Skoro celé dvě strany *Našince* z 21. února jsou vymezeny vládní krizí a důvodům, proč byla podána demise poloviny československé vlády, demise podána dvanácti ministry strany národně socialistické, lidové a slovenské demokratické strany. Na první straně se popisuje celá situace a strana druhá se věnuje rozboru příčin podání demise.

V neděli vyšel *Našinec* ještě klasicky, nicméně číslo pondělní pravděpodobně nikdy nevyšlo nebo bylo zkonfiskováno. V nedělníku je největší část vymezena odůvodňování celé situace a snaze nastínit budoucí vývoj. Rubriky se zachovávají a paradoxně na straně 9 inzeruje *Našinec* čtenářům své služby a vyzývá je k pravidelnému odběru deníku. Následující číslo 46 z úterý 24. února uvádí v pravém horním rohu tučně psanou

¹⁵⁷ *Osvobozený Našinec*, r. 81, č. 43, 20. 2. 1948, str. 1, autor: Neznámý: *On rozumí všemu*

poznámku „Po konfiskaci opravené vydání“. V čísle se nicméně píše například o vybití některých míst nedělního ostravského *Hlasu*. V tomto čísle také list vyzývá lid k připojení se k ČSL a přikládá dokonce přihlášku, kterou zájemci mohli odevzdat na svém okresním sekretariátu. Úvodník je napsaný poslancem Jaroslavem Řehulkou a řeší pochopitelně vládní krizi. Za východisko situace považuje jedině volby, které by dle něj pomohly komunistům pochopit, „...že je stranou vládní, nikoli vládnoucí“.¹⁵⁹

Článek o Československém rozhlasu ze stejného čísla popisuje způsob, jakým byl rozhlas ovládnut komunisty. Popisuje způsob, jakým se vybírají příspěvky do rádia a o potlačování některých zpráv, lépe snad částí zpráv, které by nehrály do noty komunistům. Také se zde píše o prohlášení Antonína Zápotockého na závodním sjezdu rad, který uvedl, že všechny tiskárny by měly být znárodněny a redaktor článku dodává: „...všechny noviny a časopisy budou v tu ránu zpívat stejnou písničku jako rozhlas“.¹⁶⁰

Čtvrteční *Našinec* z 26. února obsahuje drobnou zprávu, ovšem velmi podstatnou, s názvem *Upozornění tiskárnám a tiskařům* obsahující informaci o nutnosti povolení k tisku. „Poznamenává se, že povolení musí být vydáno i tehdy, když půjde o použití papíru z vlastních zásob nebo ze zásob tiskárny. Nedodržení tohoto pokynu bude stíháno podle příslušných trestných předpisů“.¹⁶¹

Poslední dvě čísla *Osvobozeného Našince* působí poněkud odlišně a pochmurně. Pravidelní čtenáři si jistě museli všimnout velkého obratu ve způsobu psaní zpráv, který býval v *Našinci* velmi osobitý a plný názorů. V těchto posledních dvou vydání pochází většina zpráv z ČTK a u ostatních článků nevidíme žádná jména.

Do *Osvobozeného Našince* přišel zákaz vycházení hned v počátcích únorového převratu. Redaktor Josef Ivo Unzeitig vzpomíná na tento osudový den velmi živě: „Ihned po zákazu dalšího tisknutí dr. Uher si nahlásil dovolenou a osobnímu oddělení dal příkaz k rozpuštění redakce, a aby redaktorům byly ústně a pak písemně dány

---

¹⁵⁸ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 44, 21. 2. 1948

¹⁵⁹ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 46, 24. 2. 1948, str. 1, autor: Jaroslav Řehulka: *Krise důvěry*

¹⁶⁰ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 46, 24. 2. 1948, str. 3, autor: Neznámý: *Rozhlas vede*

¹⁶¹ Osvobozený Našinec, r. 81, č. 46, 24. 2. 1948, str. 2, autor: ČTK: *Upozornění tiskárnám a tiskařům*

výpovědi. Měl jsem v ten den službu při „lámání“ listu, který jsem však přes zákaz upravoval dál a pokyn k zastavení rotačky jsem nedal.

Před večerem vtrhl do mé redakce neznámý soudruh z odbočky Ministerstva informací a nařídil mi, abych mu předložil k cenzuře ještě vlhké obtahy. Opravdu již nevím, kolik článků mi z listu vyškrtl, protože hned po něm přiřtil se jiný soudruh z výboru KSČ se stejnou žádostí. Dílo zkázy dokončil šéfredaktor Stráže lidu Tecl, takže toto poslední historické číslo Našince bylo vyběleno celkem na šestnácti místech. Přes zákaz jsme Našinec přece jen rozeslali, ale to už jsem byl od odpoledne v redakci sám a sám. (Unzeitig, 1994, str. 25)

4 Obsah a forma *Osvobozeného Našince*

Události doby, které byly popsány výše, výrazně ovlivnily obsahovou agendu *Osvobozeného Našince*. V této kapitole budou nastíněna témata, která se opakovaně vyskytovala na stránkách deníku a popsána budou optikou jejich autorů. Další část se zaměří na to, jaký formát deník měl a jak byl graficky zpracováván.

4.1 Obsahová stránka periodika

V této diplomové práci bylo zvoleno období velmi specifické pro události jemu předcházející, ale i nadcházející. Léta 1945 až 1948 byla velmi vypjatá, plná na jedné straně radosti z konce války, ale na druhé i z obav budoucnosti státu. Vliv komunistů byl zřetelný již v samotném roce 1945 a s postupem času rostl, stejně jako obavy z nové války a z hrůz, které by mohla přinést.

Jak vyplývá z mnohých článků, velkou starostí lidí byly existencionální otázky¹⁶², opravy infrastruktury poničené válkou¹⁶³, tuzemské zemědělství¹⁶⁴ a obecně vývoj situace po válce v českých zemích. Velmi silná byla protiněmecká nálada, což lze vidět například u článků, týkajících se Lidových soudů, které jsou velmi častým námětem pro zprávy v roce 1945¹⁶⁵. Připomínaly se také zločiny nacistů, líčily soudy s nimi, psalo se o obětech. Opakovaným tématem v *Osvobozeném Našinci* bylo také znovuotevření univerzity. Na stránkách deníku nechybí zprávy týkající se Československé strany lidové, za niž v listu vystupoval například Mořic Hruban (ten však 16. září 1945 zemřel) nebo Jaroslav Řehulka.

---

¹⁶² Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 15, 5. 6. 1945, str. 1, autor: Vojtěch Medek: *Zajištění výživy*; *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 66, 7. 8. 1945 str. 1, autor: Neznámý: *Návrh vyživovacího plánu na rok 1945 - 46*

¹⁶³ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 87, 12. 4. 1946, str. 2, autor: IU: *Stav silnic na Olomoucku*

¹⁶⁴ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 26, 17. 6. 1945, str. 1, autor: Čtk: *Co potřebujeme nejvíce k výstavbě nové republiky*

¹⁶⁵ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 115, 5. 10. 1945, str. 2, autor: Neznámý: *Potrestaná udavačka*

Obecně se dá říct, že nejvíce zahraničních zpráv pocházelo z Evropy (Anglie na prvním místě) a pochopitelně ze Sovětského svazu, poté USA a následně z Asie. Velký objem zpráv přicházel také z Říma, sídla římskokatolické církve. Zprávy z oblastí jako je Afrika nebo Austrálie byly ojedinělé.

Důležitým zdrojem financí byla pro deník inzerce. Na *Našince* z roku 1869 se dokonce cena inzerce psala hned na úvodní stranu. To u *Osvobozeného Našince* již nenajdeme, nicméně inzerentů měl celou řadu. Jedním z pravidelných inzerentů byl podnik Baťa, který byl v té době již dobře známou firmou na výrobu kvalitní obuvi.

Události roku 1945 na stránkách *Našince* vypovídají o tom, že hlavním tématem byly dozvuky kruté války. Hojně se v tomto roce v *Našinci* dočteme například o lidových soudech, respektive o tom olomouckém, který byl ustanoven dekretem prezidenta a jeho první zasedání se konalo 10. září 1945.¹⁶⁶ Deník se neomezuje jen na tuto zprávu, především těsně po zahájení činnosti soudu, ale i průběžně, deník reflektuje konkrétní případy jím řešené. Velkým tématem *Našince* v témže roce byl pochopitelně odsun Němců a Maďarů¹⁶⁷, územní změny Československa¹⁶⁸, dekrety prezidenta republiky¹⁶⁹, postupimská konference¹⁷⁰, zásobování obyvatelstva¹⁷¹, existencionální otázky týkající se poválečné obnovy země či otázka atomové bomby, jejíž potenciál děsil celý svět.¹⁷² Deník měl výhrady k pozemkové reformě.¹⁷³

¹⁶⁶ Osvobozený Našinec, ročník 78, č. 89, 4. 9. 1945, str. 1, autor: Hynek Růžička: *Dekretem presidenta republiky jmenován Lidový soud v Olomouci*

¹⁶⁷ Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 39, 4. 7. 1945, str. 1, autor: Čtk: *Nejpalčivější otázky: Těšínsko a odsun Němců*; Osvobozený Našinec, r. 78, č. 55, 25. 7. 1945, str. 1, autor: Augustin Uher: *Jak na Němce*; Osvobozený Našinec, r. 78, č. 64, 5. 8. 1945, autor: re.: *Definitivní právní řešení německé otázky*

¹⁶⁸ Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 36, 29. 6. 1945, str. 1, autor: Reuter: *Dvě rozdílná stanoviska v těšínské otázce*

¹⁶⁹ Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 113, 3. 10. 1945, str. 1, autor: František Strnad: *Nový řád*

¹⁷⁰ Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 46, 14. 7. 1945, str. 1, autor: Reuter: *Před postupimskou schůzkou*

¹⁷¹ Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 90, 5. 9. 1945, str. 2, autor: Hynek Růžička: *Zásobovací otázky Olomoucka*

¹⁷² Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 67, 8. 8. 1945, str. 1, autor: Neznámý: *Nejstrašlivější zbraň světa: atomová bomba*; Osvobozený Našinec, r. 78, č. 96, 12. 9. 1945, str. 1, autor: Neznámý: *Zhoubné účinky atomové pumy*

¹⁷³ Př. Osvobozený Našinec, r. 78, č. 52, 21. 7. 1945, str. 3 autor: -Ka: *Postátnění zemědělského průmyslu – křivdou na rolnictvu*; Osvobozený Našinec, r. 78, č. 150, 15. 11. 1945, str. 1, autor: František Kaďůrek:

Podobně tomu bylo i v roce 1946, důsledky války byly natolik dalekosáhlé, že se na stránkách listu objevovaly s výjimkami dennodenně. Norimberské procesy s válečnými zločinci plnily od konce listopadu 1945 taktéž mnohé řádky *Osvobozeného Našince*.¹⁷⁴ Založení OSN bylo v listu již v roce 1945 reflektováno a především pak v roce 1946, kdy poprvé zasedalo, se *Osvobozený Našinec* zajímal o veškeré zprávy z konference a komentoval je.¹⁷⁵ Situace ve Španělsku a Frankova diktatura náležela do časté agendy listu.¹⁷⁶

Zpravodajství regionální se v letech 1945, 1946 a 1947 s častou frekvencí zaměřovalo na obnovení činnosti Univerzity Palackého, která byla slavnostně znovuotevřena 21. února 1947 a také na Lidové soudy.¹⁷⁷ Velkým regionálním tématem prvních měsíců po válce byla také stavba památníku Rudé armády, který byl slavnostně odhalen 15. července 1945.¹⁷⁸ *Osvobozený Našinec* byl deník zaměřený lokálně, proto v každém čísle jeho redaktoři reflektovali dění v regionu a přinášeli novinky z politiky, kultury, církve, ekonomiky a všech dalších aspektů života. Nejvíce zpráv pocházelo z Olomouce, nicméně list neopomínal psát i o událostech na vesnicích a v menších městech. V květnu roku 1946 se hojně slavilo roční výročí od konce války¹⁷⁹, zaměření se kladlo opět na region a taktéž stránky deníku plnila propaganda ČSL¹⁸⁰, jelikož se

---

Zemědělci a dnešní těžkosti; *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 173, 13. 12. 1945, str. 1, autor: Hynek Hrbáček: *Několik bolestí zemědělce*

¹⁷⁴ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 155, 21. 11. 1945, str. 1, autor: Ruth Mayerová: *Norimberský proces*

¹⁷⁵ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 10, 12. 1. 1946, str. 1, autor: Jaroslava Vrátná: *S vírou, ale bez ilusí*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 40, 16. 2. 1946, str. 1, autor: Neznámý: *První zasedání valného shromáždění OSN skončeno*

¹⁷⁶ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 52, 21. 7. 1945, autor: František Světlík: *Španělsko*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 53, 3. 3. 1946, autor: UP: *Dny Francova režimu jsou sečteny*

¹⁷⁷ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 78, 15. 8. 1945, str. 1, autor: Togner: *O celou universitu pro Olomouc*; *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 91, 6. 9. 1945, str. 1, autor: Neznámý: *Olomouc bude mít celou univerzitu*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 46, 23. 2. 1946, str. 1, autor: Augustin Uher: *ALMA MATER SALVE!*

¹⁷⁸ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 48, 17. 7. 1945, str. 1, autor: Čtk: *Slavnostní odhalení památníku padlých rudoarmějců za účasti předsedy vlády, ministra vnitra a obyvatelstva celého kraje*

¹⁷⁹ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 105, 5. 5. 1946, str. 1, autor: ye: *Oslavy květnové revoluce v Praze*; *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 10, 8. 5. 1946, str. 1, autor: Augustin Uher: *Rok vítězství*

¹⁸⁰ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 79, č. 106, 7. 5. 1946, str. 1, autor: František Kaďůrek: *Zemědělci a čsl. strana lidová*

chystaly volby, jejichž průběhu se věnuje část *Postavení ČSL a její vliv na titul*. Co se týče konce roku 1947 a počátku roku 1948, redakce listu začala psát útočněji proti komunistům, jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole.

V každém čísle byla malá rubrika s názvem *Strana*, ve které se psalo o aktuálním dění na poli ČSL. Dalšími rubrikami byly *Hlas lidu*, *Náboženské zprávy*, *Orelstvo* (zprávy sportovní jednoty), denní zprávy přinášející novinky z celé republiky a *Oznámení a výzvy*, kde se oznamovala čtenářům různá setkání, konference a akce různého rázu, především pak sjezdů ČSL. Větší rubrikou byla sekce *Kultura*, která informovala zprávami z pole uměleckého a kulturního.

Co se týče názorových článků, objevují se především v úvodnicích na první straně. Nejedná se však o pravidlo, články týkající se postojů a názorů *Osvobozeného Našince* můžeme nalézt i uvnitř vydání. V prvních dvou letech se spíše zaměřují na budovatelskou stránku, vyzývají lid k práci, k akci. Především v roce 1948, jak bylo vyličeeno výše, se objevuje celá řada článků bojujících proti komunistům.

V květnu 1946 začala v deníku vycházet nová příloha s názvem *Týden v obrazech*. Jednalo se o shrnutí nejdůležitějších událostí za poslední týden v podobě fotografií. Deník podporoval české zemědělce¹⁸¹, od konce roku 1945 začal vydávat rubriku s názvem *Strana našich zemědělců*, která přinášela pracujícím v tomto oboru užitečné informace týkající se tohoto odvětví.

Počátky zvýšení napětí ve vládě se na stránkách *Našince* sice začínají projevat až v polovině roku 1947, nicméně protikomunistické články vidáváme na jeho stránkách již od března.¹⁸² V dubnu se objevují náznaky toho, že komunismus se rozlézá, že je špatný. Na příkladech komunismu v jiných evropských zemích se snaží list ukázat jeho temnou stránku, například v Maďarsku, Bulharsku, Rakousku či v Řecku.¹⁸³ Vrcholí

¹⁸¹ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 78, č. 111, 30. 9. 1945, str. 1, autor: Hynek Hrbáček, *Zemědělci nepomůžte: -Lidičky, mějte strpení-*

¹⁸² Například články *Hanebná kampaň komunistů* (*Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 74, 28. 3. 1947) nebo článek *Komunistický teror v Mohelnici* (*Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 76, 30. 3. 1947).

¹⁸³ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 134, 11. 6. 1947, autor: ru: *Pokus o komunistickou expanzi v Rakousku*.

také krize v olomoucké KSČ, kterou *Osvobozený Našinec* neopomene reflektovat.¹⁸⁴ V následujících měsících roku 1947 se v deníku řeší události jako Marshallův plán a jeho odmítnutí, sucho, problém zásobování obyvatelstva a milionářská dávka, dále se s přibývajícím počtem článků o komunistech stupňuje konflikt mezi nimi a zbytkem stran.¹⁸⁵ Dalším velkým tématem byl pokus o atentát na místopředsedu vlády a dva ministry, známý jako Krčmaňská aféra. Samo o sobě se jednalo o případ obrovských rozměrů a po zjištění, že stopy vedou na Olomoucko, začal *Osvobozený Našinec* o vyšetřování aféry psát průběžně.

Pro rozšíření obsahové agendy měl list například seriál na pokračování, v roce 1945 to byl text Ferdinanda Pokorného s názvem *Kněz v koncentráku*¹⁸⁶. Po jeho skončení se v *Našinci* vydával od roku 1946 další román na pokračování *V podsvětí* od téhož autora¹⁸⁷, následujícím románem bylo dílo *Možno-li zapomenout*¹⁸⁸ od Václava Vijačky. Všechna tři díla byla nějakým způsobem svázaná s okupací. Další romány již měly tematiku rozdílnou, například *Černohřbet*¹⁸⁹ od autora J. K. Baby se týkal lesů a tvorů žijících v nich. Od 24. ledna roku 1946 byla zavedena nová celostránková příloha s názvem *Svět filmu a film ve světě*, která každý čtvrtek ohlašovala novinky z Hollywoodu i z tuzemské filmové tvorby. O tři dny později se objevila v *Osvobozeném Našinci* další nová celostránková příloha s názvem *Co ženu baví a co jí trápí*, týkající se témat na podporu žen a jejich důležitosti v životě jak osobním, tak veřejném vycházející každou neděli, později každé úterý. Na konci února do nedělních výtisků přibyl *Kakabus*, nová pravidelná veselá nedělní rubrika, která byla

---

¹⁸⁴ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 85, 11. 4. 1947, autor: -ef: *Krise v olomoucké KSČ vyvrcholí*; *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 88, 15. 4. 1947, autor: ah: *Komunistická strana a zemědělci*

¹⁸⁵ Př. *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 202, 31. 8. 1947, str. 1, autor: lir.: *Komunisté útočí na naše pracovníky nepravdami*, dále ve stejném čísle článek *Komunističtí pohlaváři v pravém světle* (*Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 202, 31. 8. 1947); *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 206, 5. 9. 1947, autor: Jaroslav Jíra: *Komunistická agitace už zase ruší práci ve sněmovně*; *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 212, 12. 9. 1947, autor: -ah-: *Komunisté pokračují v rozvratné činnosti*; *Osvobozený Našinec*, r. 80, č. 258, 7. 11. 1947, autor: Neznámý: *Odbojové organizace nesouhlasí s komunisty a mnohé další*

¹⁸⁶ POKORNÝ, Ferdinand. *Kněz v koncentráku*. Olomouc: *Osvobozený Našinec*. 1945.

¹⁸⁷ POKORNÝ, Ferdinand. *V podsvětí*. Olomouc: *Osvobozený Našinec*. 1945

¹⁸⁸ VIJAČKA, Václav. *Možno-li zapomenout*. Olomouc: *Osvobozený Našinec*. 1947.

¹⁸⁹ BABY, J.K.. *Černohřbet*. Olomouc: *Osvobozený Našinec*. 1947.

humoristického a satirického rázu. Od konce roku 1946 se na stránkách *Osvobozeného Našince* objevují také křížovky a krátké pohádky pro děti, zpravidla v nedělní příloze.

Kvalitní bylo i sportovní zpravodajství. Redaktoři sportovní rubriky, která tvořila poslední stránku listu, neopomínali žádné sporty, velmi dobré byly reportáže například z Mistrovství světa v hokeji konané v Praze roku 1947, kde se Československo stalo poprvé mistrem světa v ledním hokeji. Redaktoři přinášeli denně nejen čerstvé výsledky zápasu, ale i jejich rozборы a komentáře. Také mistrovství světa v basketbalu konané v Praze téhož roku se těšilo pozornosti mnoha příspěvků v listu. Československo tehdy získalo stříbrné medaile.

4.2 Grafická úprava

Osvobozený Našinec se graficky podobal ostatním dobovým deníkům, především tak typem písma, které bylo patkové, velmi malé a nahuštěné na sebe. Fotografie se objevovaly, nicméně text měl vždy přednost, a proto fotografické doplnění článků bývalo zvykem pouze u „velkých“ témat. Stránky bývaly zpravidla čtyři, maximálně osm stran formátu A3. Na první straně se píše úvodník, který většinou odráží redakční vhléd na právě diskutované téma, přičemž autoři úvodníku se střídají. Nejčastěji se pod úvodníky objevoval podepsaný šéfredaktor Uher. Dále na první stránce čteme o nejdůležitějších událostech předchozích dní ze zahraničí i z domova z pohledu *Osvobozeného Našince*. První dvě strany většinou postihují hlavně nejdůležitější události z ČSR a ze světa, na straně druhé se však objevují i regionální témata. Druhá strana rozšiřuje informace podané na té první a přináší drobné zprávy z celého světa. Také zde nacházíme malý prostor pro inzerci, která na straně čtvrté zabírá již celou polovinu stránky. Na straně třetí bývala výhradně regionální tematika a poslední stránku plnily novinky ze světa sportu.

5 Závěr

Osvobozený Našinec a jeho dlouholetý předchůdce *Našinec*, tvořili dlouhá léta součást olomouckého kulturního života. List informoval čtenáře nejen o dění regionálním, nýbrž přinášel informace i z celé země a ze světa. Jakožto deník katolický neopomínal v obdobích voleb podporovat strany katolické, později Československou stranu lidovou. Přes mnohé nástrahy doby deník vytrval v oběhu celých 81 let a práce na zpracování jeho zevrubné historie mi byla poctou. Připouštím, že deník mi přirostl k srdci a za měsíce práce s ním se jeho výtisky od roku 1869 až do posledního vydání v osudném únoru 1948 pro mě staly jakousi ságou, která nebyla určena ke šťastnému konci. Pozorování, jak se *Našinec* vyvíjel, měnil a zvládal veškeré problémy, by zasloužilo další práce. Tato diplomová práce si však kladla za cíl zaměřit se především na vývoj po druhé světové válce, proto byla mnohá další, významná období listu, opomíjena. Přes svou časovou vymezenost však práce nutně musela obnášet pohled do minulosti. Zjištění, jak se deník vyvíjel, mi pomohlo pochopit důležitost jeho obnovení a také jeho místo v olomouckém regionu a především jeho místo v katolickém táboře.

Po načrtnutí vývojové linky deníku lze vidět, že důležité osoby v něm figurující se v deníku držely dlouhá léta, u většiny z nich by se dalo říci „až do smrti“, jelikož *Našincovi* první vydavatelé manželé Černochovi, Jiříček, Zamykal či Řezníček, ale i mnozí další, zůstávali s listem spjati opravdu až do svých posledních dní. Jen opravdoví vlastenci a lidé se zájmem o informování veřejnosti mohli v listě setrvat tak dlouhá léta. *Našinec* se ve svém vývoji setkal s mnoha neblahými situacemi, především způsobenými dobovými událostmi, jako byly světové války, ale potýkal se i s finančními problémy, které vždy někdo z lidí za deníkem stojících, řešil a deník nikdy zastaven z důvodu finančních nebyl. Jedinou „přestávku“ ve své dlouhé historii měl deník během let 1942 až 1945, kdy se nevydával z důvodu změny režimu během druhé světové války.

Našinec měl vždy svým obsahem blízko ke katolické církvi, a i z toho důvodu se v roce 1882 stal oficiálním listem katolických stran a po vzniku Československé strany lidové jejím orgánem. Pod hlavičkou ČSL vycházel titul i po válce, kdy ČSL byla jednou ze stran Národní fronty a list mohla vydávat. I díky své svázanosti s církví mohl

Našinec vycházet tolik let. Byl podporován olomouckým arcibiskupstvím, u kterého se list od roku 1905 tiskl a později, v roce 1934, také arcibiskupství přistoupilo se značným podílem do vydavatelství *Našince*, Lidových závodů tiskařských a nakladatelských a zachránilo tak titul před jeho koncem. Arcibiskupství pomáhalo deníku se splácením četných dluhů, které se mu léta střádaly po celou dobu jeho existence.

Po konci druhé světové války měla ČSL a především arcibiskupství zájem na tom, aby byl deník znovu obnoven. To se podařilo záhy, první výtisk *Osvobozeného Našince* vyšel 17. května 1945. Necelé tři roky se držel list v oběhu, dá se říci, že se mu po čtenářské stránce dařilo, nicméně z ekonomického hlediska nebyl list prosperující. *Osvobozený Našinec*, jakožto list strany lidové, nesympatizoval s činností Komunistické strany Československa již krátce po jejím vítězství ve volbách v roce 1946. Otevřený boj proti komunistům však v deníku započal až na sklonku roku 1947. Není se čemu divit, že list se stal komunistům trnem v oku hned v prvních dnech únorového puče, kdy bylo nařízeno jeho zastavení.

Zaměření na léta 1945 až 1948, kdy se Československo postupně z demokratické země měnilo na totalitní stát, dává práci jedinečný ráz, jelikož toto období bývá charakterizováno jako období velkých změn, chaosu, snahy o nalezení vhodného režimu pro zemi, která tak dlouho bojovala za svou samostatnost a za demokracii. Ráz je to bohužel poněkud pochmurný, na stránkách sledovaného listu lze vidět, že se velké naděje na vlídnou budoucnost země pomalu měnily ve zmařené touhy. Dobový tisk má unikátní důležitost v pochopení historických souvislostí optikou běžných lidí a proto bývají právě noviny vyhledávaným materiálem pro tento svůj účel. Věřím, že i tato práce pomůže mně samotné, ale i budoucím badatelům, pochopit, jaký boj sváděl deník na svých stránkách.

Práce s deníkem ukázala, jaké hodnoty a postoje měl list na dobové události. *Osvobozený Našinec* byl pochopitelně podstatně ovlivněn svou příslušností k Československé straně lidové a lze to vidět například na článcích proti pozemkové reformě. Většina členů redakce listu buď s lidovou stranou sympatizovala, nebo byla jejím přímým členem. Silně během let stoupal odpor ke komunistům, což se na stránkách listu začalo projevovat více ke konci roku 1947, a strmě pak stoupal od počátku roku 1948. Agenda sledovaného listu pokrývala všechny dobové události

a zaměřovala se na region. Nejvíce sledovanou regionální událostí bylo znovuotevření Univerzity Palackého, kterou deník podporoval.

Archivní materiály týkající se především vydavatelství *Našince* jsem hledala v olomouckém Státním okresním archivu a Státním archivu Opava, pobočka Olomouc. Hledání fondů v dalších institucích bylo neúspěšné. Informace o listu jsem hledala v Národním archivu, a to mezi fondy Státního vrchního zastupitelství, dále u Policejního ředitelství a Státního vrchního zastupitelství Brno a Olomouc. Fond Syndikátu novinářů v Národním archivu v Praze se ukázal být jako dobrým zdrojem informací při hledání podkladů ke členům redakce.

Osobní přínos má pro mě nezměrné hodnoty. Jak jsem se s deníkem postupně seznamovala, stal se mi blízkým. To platí i o osudech těch, kteří jeho obsahy tvořili. Mnozí redaktoři listu byli perzekuováni, vězněni či dokonce zabiti, jako například Černochoch, který musel utéct do emigrace, Řezníček, šéfredaktor *Našince* zavražděný německou „justicí“ v Brně při heydrichiádě nebo externí redaktor a velký podporovatel listu lidovec Šrámek, který dožil svůj život ve vězení. Přestože *Našinec* dokázal za dobu své existence čelit mnoha nástrahám, komunistickému převratu v únoru 1948 podlehl.

6 Použitá literatura

PUBLIKACE

1. BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.
2. BYSTROV, Vladimír. *Svobodná nesvoboda: některé příklady postupující komunistické a sovětizace mediální krajiny v Československu a snah komunistů umlčet český nekomunistický a církevní tisk v letech 1945-1948*. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. 131 s. Studie; 1. sv. ISBN 80-903757-0-7.
3. ČAPKA, František. *Odbory v českých zemích v letech 1918-1948*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 288 s., [9] s. obr. příl. ISBN 978-80-210-4797-6
4. ČERMÁK, Miloslav. Martin Hájek: *Odsun Němců z Olomouce*. Střední Morava, 2014, 20(37), s. 153. ISSN 1211-7889. Recenze na: Hájek, Martin. *Odsun Němců z Olomouce*. Vrahovice: M. Hájek, 2013.
5. DANĚK, Břetislav. *Československá strana lidová - její krize a obroda*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1990. 140 s. ISBN 80-7021-076-1.
6. DANĚK, Břetislav. *70. výročí zrodu ČSR a vznik ČSL*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1988. 133 s. Knih. ČSL.
7. FISCHER, Richard. *České noviny a novináři v Olomouci 1848-1938*. V Olomouci: Rich. Fischer, 1938. 76 s.
8. HÁJEK, Martin. *Odsun Němců z Olomouce*. Vrahovice: M. Hájek, 2013. 151 s. ISBN 978-80-260-4099-6.
9. KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948: pomocný stud. text pro gymnázia*. 1. vyd. Praha: SPN, 1991. 153 s. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-25699-6.
10. KAPLAN, Karel. *Československo v poválečné Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004. 407 s. ISBN 80-246-0655-0.
11. KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 245 s. ISBN 80-7038-193-0.

12. KOHOUT, Štěpán. *Ladislav Zamykal, redaktor olomouckého Našince*. Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci. Společenské vědy, 2010, 300, s. 64-80. ISSN 1212-1134.
13. KONEČNÝ, Karel. *Československá strana lidová a Československá strana (národně) socialistická na Olomoucku 1945-1989: příspěvek k dějinám Národní fronty v poválečném Československu*. Vyd. 1. Brno: Prius pro Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v Praze, 2006. 75 s. Studijní materiály výzkumného projektu Komunistické Československo na přelomu 50. a 60. let; sv. 2. ISBN 80-7285-077-6.
15. KUBÍČEK, Jaromír, ed. *Noviny a časopisy na Moravě a ve Slezsku do roku 1918: literatura a prameny, sbírky, bibliografie*. Brno: Moravská zemská knihovna, 2001. 475 s. Bibliografie a prameny k vývoji Moravy; 39. ISBN 80-7051-133-8.
16. MALÍŘ, Jiří a kol. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005. 2 sv. ISBN 80-7239-180-1.
17. MAREK, Pavel. *Tisk a politické strany: sborník referátů připravených pro nerealizovanou konferenci "Tisk, jeho místo a role v dějinách a současnosti politických stran na území českých zemí a Československa v letech 1860-2000" v Olomouci ve dnech 24.- 25. 10. 2000*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 196 s. ISBN 80-900965-5-7.
18. MAREK, Pavel a HANUŠ, Jiří. *Osobnost v církvi a politice. Praha: Českobratrská církev evangelická v Praze, 2008. 110 s. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické*. ISBN 978-80-87098-04-2.
19. MAREK, Pavel, ed. a HANUŠ, Jiří, ed. *Osobnost v církvi a politice: čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006. 687 s. ISBN 80-7325-097-7.
20. MAREK, Pavel a kol. *Jan Šrámek a jeho doba*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011. 783 s. ISBN 978-80-7325-252-6.
21. MAREK, Pavel, ed. *"Bílá místa" v dějinách Československé strany lidové: sborník prací z mezinárodní vědecké konference k 90. výročí založení strany (1919-2009)*. 1. vyd. Olomouc: Centrum dějin křesťanské politiky na katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v nakl. Gloria, 2009. 258 s. ISBN 978-80-86760-31-5.

22. MAREK, Pavel a TRAPL, Miloš. *Mons. František Světlík: (1875-1949): nástin života a díla katolického politika a novináře*. 1. vyd. Rosice u Brna: Gloria, 2001. 131 s. ISBN 80-86200-47-7.
23. *Moderní dějiny: sborník k dějinám 19. a 20. století = Modern history: studies into 19th and 20th century history*. Praha: Historický ústav, [1993]- . ISSN 1210-6860.
24. PAVLICA, Tomáš. *Změny v Československu v letech 1945-1948*. Ostrava: Item, 1992. 18 s.
25. PELECH, Petr a Jindřich SCHULZ. *Olomouc a zajímavá místa v okolí: [fotografie s historickým výkladem]*. Olomouc: ANAG, c2010, 173 s. ISBN 978-80-7263-607-5.
26. TICHÁK, Milan. *O olomoucké žurnalistice po listopadu 89*. *Knihovní obzor*, 1994, 2(2), s. 5-7. ISSN 1210-5791. Dostupné také z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/knihovni-obzor/clanek/knihovni-obzor-1994-2>.
27. TRAPL, Miloš. *Politický katolicismus a Československá strana lidová v Československu v letech 1918-1938*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990.
28. TRAPL, Miloš. *Odhalení busty JUDr. Mořice Hrubana, významného katolického politika z Olomouce, ke 145. výročí jeho narození*. *Olomoucký archivní sborník*, 2008, 6, s. 94-99. ISSN 1214-4711. ISBN 978-80-86388-64-9.
29. UNZEITIG, Josef Ivo. *O Našinci*. *Knihovní obzor*, 1994, 2(2), s. 25-26. ISSN 1210-5791. Dostupné také z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/knihovni-obzor/clanek/knihovni-obzor-1994-2>.
30. UNZEITIG, Josef Ivo. *O olomouckých časopisech po roce 1945*. *Knihovní obzor*, 1994, 2(2), s. 24-25. ISSN 1210-5791. Dostupné také z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/knihovni-obzor/clanek/knihovni-obzor-1994-2>.
31. VOPRAVIL, Jaroslav Stanislav. *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře: (anagramů, kryptonymů, značek, jmen původních, přijatých, dvojitých, polatinštělých atd.)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 1540 s. Publikace státních vědeckých knihoven.
32. WURMOVÁ, Milada. *Soupis moravských novin a časopisů z let 1848-1918*. 1. vydání. Brno: Krajské nakladatelství, 1955. 94, [2] s.

33. ZATLOUKAL, Pavel. *Olomouc*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2013. 231 s. Zmizelá Morava. ISBN 978-80-7432-309-6.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. KOLÁŘ, Bohumír, ed. *Z paměti literární Olomouce* [CD-ROM]. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní, 2004. Požadavky na systém: internetový prohlížeč nebo Adobe Acrobat Reader.
2. TICHÁK, Milan. *K oslavě práce novinářů i bez Dne tisku*. Olomoucký deník [online]. Olomouc: Olomoucký deník, 27. 9. 2008 [Cit. 25. 4. 2015]. Dostupné z: http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/k-oslave-prace-novinaru-i-bez-dne-tisku20080927.html

ARCHIVNÍ ZDROJE

1. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: člen evid. vyřazení – Benetka Bořivoj, č. krabice: Be – Ben
2. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: O, signatura: členská evidence vyřazených – Jaroslav Jíra, č. krabice: Jíl – Již
3. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: čl. evid. vyřazení – Mayerová Ruth, č. krabice: Mat – Maz
4. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: člen evid. do roku 1939 – Vrátná Jaroslava, č. krabice: ML – Ž
5. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: čl. evid. vyřazení – Pokorný Ferdinand, č. krabice: Poč – POLÁK
6. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: 0, signatura: členská evidence vyřazených Růžička Hynek, č. krabice: RU – Rys
7. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: člen evid. vyřazení – Svoboda Alfons, č. krabice: Sv- Sz
8. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: čl. evid. vyřazení – Teimer Fridolín, č. krabice: T – TH
9. Národní archiv v Praze, Fond Syndikátu novinářů, karton: 0, signatura: členská evidence vyřazených Josef Unzeitig, č. krabice: UH – UT

10. Státní okresní archiv v Olomouci, Fond Lidové závody tiskařské a nakladatelské, Ligma, s.r.o., značka M3-285, NAD 3293
11. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc (dále jen ZAO v Olomouci), Fond Adolf Vodáček (1901)1922 – 1998, inv. č. 761, č. p. 1621, 1939 – 1945
12. ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4719, sign. BIV25, č. p. 597, 1947 – 1958
13. ZAO v Olomouci, Fond Krajský soud v Olomouci, firemní spisy, díl III., inv. č. 4827, sign. CII89, č. p. 597, 1920 - 1951
14. ZAO v Olomouci, Fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, inv. č. 23034, sign. úč303, č. p. 798, 1945 – 1951
15. ZAO v Olomouci, Fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, inv. č. 23034, sign. úč303, č. p. 798, 1939 - 1944
16. ZAO v Olomouci, Fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, inv. č. 7001, sign. C28/6-7, č. p. 794, 1947

7 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dopis z roku 1917 dokazující vysoký dluh Našince u arcibiskupské knihtiskárny, zdroj: ZAO v Olomouci (obrázek)

Příloha č. 2: Majetkové vztahy mezi *Našincem* a Arcibiskupstvím I., zdroj: ZAO v Olomouci (obrázek)

Příloha č. 3: Majetkové vztahy mezi *Našincem* a Arcibiskupstvím II., zdroj: ZAO v Olomouci (obrázek)

Příloha č. 4: Podoba Osvobozeného Našince v roce 1945, zdroj: ZAO v Olomouci (obrázek)

Příloha č. 5: Benetkův dopis Svazu českých novinářů z roku 1945 I, zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)

Příloha č. 6: Benetkův dopis Svazu českých novinářů z roku 1945 II., zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)

Příloha č. 7: Prohlášení redaktora Ferdinanda Pokorného o jeho činnosti během války, zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)

Příloha č. 8: Udělení písemné důtky a vyslovení zákazu služby jako parlamentního redaktora Jaroslavu Jírovi akčním výborem Svazu českých novinářů v roce 1948, zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)

Příloha č. 9: Dopis Svazu českých novinářů pro Svaz československo-sovětského přátelství o Jaroslavu Jírovi z roku 1949, zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)

Příloha č. 10: Žaloba na Augustina Uhra za upravení projevu náměstka předsedy vlády Zdeňka Fierlingera, zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)

Příloha č. 11: Článek v *Nové politice*, kvůli kterému byl Uher žalován, zdroj: Národní archiv v Praze (obrázek)